

Περιφέρεια Ηπείρου

Καλάθι αγροτικών προϊόντων

Εισαγωγή.....	3
1. Ποιότητα και ασφάλεια τροφίμων	5
2. Οι τάσεις στην παγκόσμια γεωργία και παραγωγή / διάθεση τροφίμων	9
2.1 Έκθεση των ΟΟΣΑ-FAO «Γεωργική Επιθεώρηση για το 2011».....	9
2.2 Η νέα Κ.Α.Π. και η επίδρασή της στην Ηπειρωτική Αγροτική Παραγωγή.....	12
3. Η Ελληνική Γεωργία και Παραγωγή Τροφίμων	17
4. Προϊόντα με γεωγραφική προέλευση: εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης.....	19
5. Το όραμα της Περιφέρειας Ηπείρου	21
6. Η έννοια και ο στόχος του Καλαθιού Προϊόντων στην Περιφέρεια Ηπείρου	23
6. Η έννοια και ο στόχος του Καλαθιού Προϊόντων στην Περιφέρεια Ηπείρου	23
6.1 Διαδικασία σχεδιασμού του Καλαθιού	23
7. Καλλιεργητικό πλάνο - Υφιστάμενη Κατάσταση Περιφέρειας Ηπείρου	25
7.1. Εσπεριδοειδή	25
7.2 Ακτινίδια	27
7.3. Ελαιοκομία	31
7.4 Κηπευτικά	35
7.5 Καλλιέργεια Πατάτας.....	37
7.6 Καλλιέργεια Οσπρίων	38
7.7 Αμπελοκαλλιέργεια.....	38
7.8 Κτηνοτροφικά φυτά	43
7.9 Αρωματικά – Φαρμακευτικά Φυτά.....	46
7.10 Γενικές Προτάσεις για την Φυτική Παραγωγή	48
7.11 Μελισσοκομία.....	49
7.12 Γαλακτοκομικά προϊόντα.....	51
7.13 Πτηνοτροφία	57
7.14 Αιγοπροβατοτροφία	60
7.15 Χοιροτροφία.....	62
7.16 Βοοτροφία Ελευθέρας Βοσκής	64
7.17 Αλιεία και υδατοκαλλιέργειες.....	66
8. Περιγραφή και εντοπισμός των Προϊόντων του Καλαθιού	74
9. Προϋποθέσεις υλοποίησης του «Καλαθιού»	78
9.1 Αγροδιατροφική Σύμπραξη.....	78
9.2 Σύμφωνο Ποιότητας.....	80
10. Μεθοδολογία υλοποίησης του «Καλαθιού»	83
10.1 Ολοκληρωμένη Εφαρμογή Ενημέρωσης Αγροτών – Πολιτών και Προώθησης των Αγροτικών Προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου	83
10.2 Δημοπρατήριο αγροτικών προϊόντων	85
10.3 Ομάδες παραγωγών.....	86
10.4 Πιστοποίηση προϊόντων.....	86
10.5 Αγροτική έρευνα	87
10.6 Εκπαίδευση αγροτών.....	87
11. Χρονοδιάγραμμα δράσεων.....	89
12. Προϋπολογισμός, χρονοδιάγραμμα έργων & Χρηματοδοτικά Προγράμματα	90
12.1 Χρηματοδοτικά Προγράμματα.....	90
12.2 Προϋπολογισμός έργων	92
13. Συμπεράσματα.....	100
Βιβλιογραφία-Πηγές	102

Εισαγωγή

Η μεγάλη συχνότητα με την οποία έρχονται στο φως της δημοσιότητας, σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη φορά, διατροφικά σκάνδαλα, τόσο παγκόσμια όσο και στην Ευρώπη και τη χώρα μας, ο έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων παραγωγής και διάθεσης τροφίμων, η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου, αλλά και οι ολοένα και μεταβαλλόμενες καταναλωτικές συνθήκες που στρέφονται προς την κατεύθυνση της ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων (γεγονός που έχει κάνει τις απαιτήσεις των καταναλωτών αδιαπραγμάτευτες), αποτελούν παράγοντες που χαρακτηρίζουν έντονα την αγορά των αγροτικών προϊόντων-τροφίμων. Οι παράγοντες αυτοί θα πρέπει να ενσωματώνονται στις στρατηγικές επιλογές όλων όσων εμπλέκονται – είτε άμεσα είτε έμμεσα, είτε είναι η πολιτεία, είτε ιδιωτικοί φορείς – στον μηχανισμό λήψης αποφάσεων και υλοποίησης δραστηριοτήτων στον κλάδο των τροφίμων.

Από την άλλη πλευρά, η σημαντική υστέρηση της χώρας μας στη διάθεση υψηλής και πιστοποιημένης ποιότητας αγροτικών προϊόντων καθώς και η άνευ προηγουμένου οικονομική κρίση που την μαστίζει, όπως και οι διεθνείς τάσεις στην εμπορία και διακίνηση αγροτικών προϊόντων, είναι επιπλέον παράγοντες που καλούνται να αντιμετωπίσουν όλοι όσοι εμπλέκονται στην αλυσίδα παραγωγής και διάθεσης αγροτικών προϊόντων. Έτσι, όλοι όσοι καταλαμβάνουν θέσεις από όπου λαμβάνονται διοικητικές αποφάσεις, θα πρέπει, προκειμένου να χαράξουν μια πολιτική διαχείρισης της αγροδιατροφικής αλυσίδας, να συμπεριλάβουν στους παραπάνω αναφερόμενους παράγοντες και τις δυσμενείς συνθήκες, οικονομικές και επιχειρηματικές (πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα) που έχουν δυστυχώς δημιουργηθεί στη χώρα μας, με στόχο μια προγραμματική συμφωνία ανάπτυξης της αγροτικής παραγωγής στην Ήπειρο που θα συντελέσει στην ταχύτερη έξοδο μας από αυτές.

Έχοντας λοιπόν κατά νου όλες τις παραπάνω παραμέτρους, τη μεγάλη ποικιλία των παραδοσιακών-τοπικών διατροφικών προϊόντων που αφθονούν σε πολλά γεωγραφικά και περιφερειακά διαμερίσματα της Ελλάδας και την επιτακτική ανάγκη για αύξηση της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων τροφίμων ελληνικής προέλευσης, γεννήθηκε η ιδέα του «Καλαθιού των Αγροτικών Προϊόντων». Πιο συγκεκριμένα το «Καλάθι των Αγροτικών Προϊόντων», αποτελεί μια επιλογή προϊόντων που παράγονται, μεταποιούνται ή και συσκευάζονται σε μια περιοχή (π.χ. Περιφέρεια Ηπείρου) και χαρακτηρίζουν την κοινωνία, το περιβάλλον και ως επί το πλείστον την οικονομία της περιοχής. Ωστόσο, το «Καλάθι των Αγροτικών Προϊόντων» δεν μένει μόνο σε αυτό, δηλαδή απλά και μόνο στην επιλογή κάποιων προϊόντων. Ενέργειες υποστήριξης, ενίσχυσης, προώθησης, μάρκετινγκ και συνοδεύουν τα επιλεγμένα αγροτικά προϊόντα του καλαθιού. Και πάλι όμως «το Καλάθι» δε σταματά εδώ. Συνοδοί του καλαθιού είναι όχι μόνο οι παραγωγοί αλλά και όλοι οι φορείς της εν λόγω περιοχής του. Συνεπώς, θα πρέπει τα επιλεγμένα αγροτικά προϊόντα του καλαθιού να συνοδεύονται από κατάλληλες οργανωτικές δομές για την ενίσχυση των παραπάνω υποστηρικτικών ενεργειών, στις οποίες θα πρέπει να συμμετέχουν όχι μόνο οι απλοί παραγωγοί-οργανώσεις παραγωγών, μεταποιητές, συσκευαστές, χονδρέμποροι, λιανέμποροι (όλα τα μέλη της αλυσίδας προσφοράς), αλλά και οι τοπικοί φορείς αυτοδιοίκησης, τα επιμελητήρια, επιστημονικά ιδρύματα κ.ο.κ. Συνεπώς το κλειδί για την υλοποίηση του «Καλαθιού Αγροτικών Προϊόντων», αφορά τη δυνατότητα εναρμόνισης των στόχων όλων των τμημάτων της εφοδιαστικής αλυσίδας μεταξύ τους αλλά και με τους στόχους της διοίκησης της τοπικής κοινωνίας, το όνομα της οποίας θα φέρει το «Καλάθι». Επίσης η επιτυχία του καλαθιού έγκειται στη δυνατότητα σύμπραξης όλων των ενδιαφερόμενων φορέων – δημοσίου και ιδιωτικού ενδιαφέροντος – της εν λόγω τοπικής κοινωνίας. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο με την ευρεία έννοια, το «Καλάθι των Αγροτικών

Προϊόντων Περιφέρειας Ηπείρου» αποτελεί ένα Επιχειρησιακό Σχέδιο ανάπτυξης για την εν λόγω Περιφέρεια.

Το «Καλάθι των Αγροτικών Προϊόντων Περιφέρειας Ηπείρου» αποτελεί την εξειδίκευση της αντίστοιχης Εθνικής Στρατηγικής για την Περιφέρεια Ηπείρου. Σε πρώτη φάση το Καλάθι υποστηρίχτηκε από τις προτάσεις όλων των αρμόδιων φορέων της περιοχής, είτε δημοσίου είτε ιδιωτικού ενδιαφέροντος. Στη συνέχεια συστήθηκαν ομάδες εργασίας από όλες τις Περιφερειακές Ενότητες για τον συντονισμό όλων των απαραίτητων προκαταρκτικών δράσεων. Το αποτέλεσμα των προκαταρκτικών αυτών δράσεων είναι καταρχήν η επιλογή των πρώτων αγροτικών προϊόντων του «Καλαθιού της Περιφέρειας Ηπείρου» αλλά και πολύ περισσότερο ο σχεδιασμός των απαραίτητων ενεργειών και οργανωτικών δομών για την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου που φέρει τον τίτλο «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων Περιφέρειας Ηπείρου».

1. Ποιότητα και ασφάλεια τροφίμων

Οι καταναλωτές σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, είναι ιδιαίτερα ανήσυχοι για την ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων που καταναλώνουν. Έχοντας να αντιμετωπίσουν το κλίμα της έντονης ανησυχίας αλλά και αμφισβήτησης από τους καταναλωτές, οι επιχειρήσεις τροφίμων ανά τον κόσμο εφαρμόζουν συστήματα ποιότητας, μέσω των οποίων προσπαθούν να διαχειριστούν θέματα όπως την ασφάλεια, την υγιεινή και την ποιότητα των παραγόμενων τροφίμων αλλά και την ποιότητα των ίδιων των παραγωγικών τους διεργασιών.

Η ποιότητα έχει ευρέως αναγνωρισθεί ως μία από τις σημαντικότερες αρχές και στρατηγικές για την οικονομική ανάπτυξη. Αν κάποια χώρα θέλει να προσελκύσει ξένες επενδύσεις και να αυξήσει τις εξαγωγές της, η πρόκληση είναι να παράγει και να εξασφαλίσει αγαθά και υπηρεσίες υψηλότερης ποιότητας. Η ποιότητα είναι ένα επιβεβλημένο στοιχείο όπου καμιά επιχείρηση δεν μπορεί να αγνοήσει. Υπάρχουν λοιπόν πολλοί λόγοι για τους οποίους η ποιότητα είναι σημαντική σε μια επιχείρηση. Όπως για παράδειγμα, η μείωση των ελαττωματικών προϊόντων και του κόστους παραγωγής και η βελτίωση της γενικής λειτουργίας της επιχείρησης. Έτσι ο ρόλος της ποιότητας στην ανταγωνιστικότητα μιας επιχείρησης θα πρέπει να περιλαμβάνεται στην στρατηγική της. Η ποιότητα είναι μια παράμετρος κλειδί και για τη βιομηχανία τροφίμων. Οι εγχώριες αλλά και οι ξένες αγορές απαιτούν τρόφιμα υψηλής ποιότητας. Οι κυριότερες αιτίες που αύξησαν το ενδιαφέρον για την ποιότητα των τροφίμων, οφείλονται στις αλλαγές των συστημάτων αλυσίδας τροφίμων (πιο σύνθετη αλυσίδα τροφίμων, υπερτιμημένες υπηρεσίες τροφίμων), στις δημογραφικές καταστάσεις (π.χ. αύξηση του προσδόκιμου ηλικίας), στις κοινωνικές καταστάσεις, στην καταναλωτική συμπεριφορά και στον τρόπο ζωής (π.χ. κατανάλωση φαγητού εκτός σπιτιού, παγκοσμιοποίηση της εργασίας, αύξηση του βιοτικού επιπέδου, διεθνοποίηση του εμπορίου με αποτέλεσμα την αυξημένη κατανάλωση εισαγόμενων προϊόντων, αλλαγές στις συνήθειες μαγειρέματος).

Μαζί με την ποιότητα και η ασφάλεια των τροφίμων είναι μια συνεχώς αυξανόμενη απαίτηση, τόσο για τη σημασία και τις επιπτώσεις που έχει στη δημόσια υγεία, αλλά και για την επίδρασή της στο διεθνές εμπόριο. Σήμερα οι εμπλεκόμενοι στη διατροφική αλυσίδα, δίνουν πολύ μεγάλη σημασία στο να δημιουργήσουν και να συντηρήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους καταναλωτές σχετικά με την ασφάλεια, την ποιότητα και την υγιεινή των τροφίμων που χειρίζονται.

1.1 Η έννοια της ποιότητας των τροφίμων

Η ποιότητα τροφίμων είναι μια έννοια που γίνεται αντιληπτή με διαφορετικό τρόπο από τον καθένα και έχει μια αντικειμενική και υποκειμενική διάσταση. Περιέχει έννοιες όπως οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, φυσικές και λειτουργικές ιδιότητες, διατροφικό περιεχόμενο, ασφάλεια και προστασία των καταναλωτών, ενώ μπορεί να καλύπτει πολιτικά και κοινωνικά θέματα όπως αμοιβές για τους εργαζόμενους και θρησκευτικές προσεγγίσεις. Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί πολύ μεγάλη σημασία στο θέμα της ποιότητας στον τομέα των τροφίμων. Οι επιχειρήσεις αναζητούν διαρκώς τεχνικές και εργαλεία τα οποία θα συνεισφέρουν όσο το δυνατό περισσότερο, ώστε τα παραγόμενα τρόφιμα να ανταποκριθούν στα χαρακτηριστικά που απαιτούνται από τους καταναλωτές.

Τα χαρακτηριστικά ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων μπορεί να είναι δύσκολο να εντοπιστούν και να παρατηρηθούν. Αν και οι όροι «ποιότητα» και «ασφάλεια» που αφορούν τα τρόφιμα χρησιμοποιούνται συχνά εναλλακτικά, είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ τους, ιδιαίτερα για τους επαγγελματίες της βιομηχανίας τροφίμων. Η

ποιότητα είναι μια ευρύτερη έννοια σε σχέση με την ασφάλεια των τροφίμων. Η ασφάλεια των τροφίμων είναι το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό της ποιότητας των τροφίμων, γι' αυτό και η νομοθεσία περί τροφίμων ρυθμίζει αυτό το ζήτημα, προκειμένου να καθησυχάσει τους καταναλωτές ότι τα τρόφιμα που αγοράζουν πληρούν τις προσδοκίες τους όσον αφορά την ασφάλεια. Για πολλούς ανθρώπους, η ασφάλεια αντιπροσωπεύει μια πτυχή της ποιότητας και κατά συνέπεια η διαπίστωση ότι ένα προϊόν είναι υψηλής ποιότητας, σημαίνει ότι είναι και ασφαλές. Ωστόσο, η αντίστροφη σχέση δεν ισχύει απαραίτητα, η ασφάλεια φαίνεται να είναι ένα βασικό συστατικό για την ποιότητα, χωρίς απαραίτητα να συνεπάγονται.

Ο πολυδιάστατος χαρακτήρας της ποιότητας σχετίζεται με την πολυπλοκότητα της. Η ποιότητα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί μέσω μιας διάστασης, αλλά περιγράφεται με πολλές διαστάσεις. Η βιβλιογραφία αναφέρει τις παρακάτω τέσσερις διαστάσεις της ποιότητας των τροφίμων:

3. Λειτουργική ποιότητα. Επιτυγχάνονται οι στόχοι της επιχείρησης;
4. Ποιότητα σχέσης. Μπορούμε να δημιουργούμε πελάτες και να τους διατηρούμε;
5. Πρακτική ποιότητα. Παρέχουμε προϊόντα και υπηρεσίες όπως επιθυμούν οι πελάτες και καταναλωτές μας;
6. Επαγγελματική ποιότητα. Τι είναι ποιότητα, περιλαμβάνεται η ασφάλεια των προϊόντων μας στην γνώμη των ειδικών; Επαγγελματικά ποιοτικά κριτήρια όπως τα αισθητικά χαρακτηριστικά, η ενεργότητα νερού, το pH, η σύνθεση κτλ. είναι μεγάλης σημασίας.

Οι επιχειρήσεις μεταποίησης τροφίμων, έχουν μια τάση να παραβλέπουν την εσωτερική διάσταση της ποιότητας η οποία περιλαμβάνει την ασφάλεια, την υγιεινή και τη διάρκεια ζωής, και να επικεντρώνονται περισσότερο σε εξωγενείς παράγοντες που προωθούν τις πωλήσεις και την εικόνα της εταιρείας. Η προσπάθεια για την ποιότητα των τροφίμων σήμερα ολοκληρώνεται με την εφαρμογή των μηχανισμών διαχείρισης και διασφάλισης της ποιότητας προϊόντων και των παρεχομένων υπηρεσιών. Υπάρχουν πρότυπα που τη διασφαλίζουν και παρέχουν προδιαγραφές για όλες τις λειτουργίες που σχετίζονται με την ποιότητα των παραγόμενων τροφίμων. Οι απαιτήσεις για ποιότητα και ασφάλεια στα τρόφιμα εξασφαλίζονται με νόμους και κανονισμούς σε Παγκόσμιο, Ευρωπαϊκό και Εθνικό επίπεδο, καθώς επίσης και από οργανισμούς πελατών και καταναλωτών. Οι αρχές και πρακτικές της ασφάλειας των τροφίμων, συνήθως ολοκληρώνονται με τα συστήματα διασφάλισης της ποιότητας, συστήματα ποιοτικού ελέγχου και προγράμματα διαχείρισης της ποιότητας. Αυτά τα συστήματα και προγράμματα μπορούν να καλύπτουν ταυτόχρονα και την ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων.

1.2 Η νέα εκδοχή για την ποιότητα των τροφίμων

Το μεταβαλλόμενο κοινωνικό ενδιαφέρον για την ποιότητα των τροφίμων οδηγεί σε διαρκή ανάπτυξη της έννοιας της ποιότητας. Σήμερα η έννοια της ποιότητας περνά από τη συμβατική σε μια νέα θεώρηση όπου η ποιότητα τροφίμων επεκτείνεται πέρα από τα οργανοληπτικά στοιχεία και την υγιεινή, που συνιστούν τεχνικές και βιολογικές παραμέτρους, σε άλλους παράγοντες που συνδέονται με αξίες του ανθρώπου, την ευζωία των συστημάτων παραγωγής, την ενεργή διατήρηση της υγείας των καταναλωτών, τα φιλοπεριβαλλοντικά πρότυπα.

Στη νέα εκδοχή, η κοινωνική αλλά και ατομική διάσταση είναι ιδιαίτερα ισχυρές. Η ηθική και περιβαλλοντική διάσταση αναδεικνύονται ως διαστάσεις της ποιότητας από το ενδιαφέρον των πολιτών και καταναλωτών. Το ενδιαφέρον εκδηλώνεται με την προτίμηση ή τη μεγαλύτερη προθυμία πληρωμής για προϊόντα που προέρχονται από συνθήκες παραγωγής

με φιλοπεριβαλλοντική λογική ή με ιδιαίτερη φροντίδα για την ευημερία των ζώων από τα οποία παράγονται τα τρόφιμα.

1.3 Χαρακτηριστικά ποιότητας

Σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ ISO 9000:2005 (Συστήματα διαχείρισης της ποιότητας: θεμελιώδεις αρχές και λεξιλόγιο), τα χαρακτηριστικά όλων των προϊόντων και των υπηρεσιών μπορεί να ανήκουν σε διάφορες κλάσεις, όπως:

1. Φυσικά (βιολογικά, χημικά, μηχανικά, ηλεκτρικά).
2. Αισθητικά (συναφή με την οσμή, τη γεύση, την αφή, την όραση, την ακοή).
3. Συμπεριφοράς (ευγένεια, εντιμότητα, ειλικρίνεια, φιλικότητα στο περιβάλλον).
4. Χρόνου (ακριβής προσέλευση, αξιοπιστία, διαθεσιμότητα).
5. Εργονομικά (φυσιολογικά χαρακτηριστικά ή συναφή προς την ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια).
6. Λειτουργικά (καταλληλότητα για συγκεκριμένη χρήση, μέγιστη ταχύτητα).

Πίνακας 1: Χαρακτηριστικά ποιότητας τροφίμων (Πηγή: Καρυπίδης, 2008)

α/α	Ομάδα χαρακτηριστικών	Χαρακτηριστικό
1	Υγιεινή και ασφάλεια	Παθογόνα
		Βαριά μέταλλα
		Κατάλοιπα παρασιτοκτόνων
		Προσθετικά τροφίμων
		Φυσικές τοξίνες
		Κτηνιατρικά κατάλοιπα
2	Θρεπτικά χαρακτηριστικά	Περιεκτικότητα λίπους
		Ενέργεια / θερμίδες
		Ίνες
		Βιταμίνες
		Νάτριο
		Μέταλλα
3	Αξιολογήσιμα χαρακτηριστικά	Καθαρότητα (π.χ. περιεκτικότητα σύσπορου βαμβακιού σε ξένες ύλες, η καθαρότητα του γάλακτος)
		Σύνθεση (αναλογία συστατικών π.χ. αναλογία φρούτων σε χυμό, η περιεκτικότητα σε λίπος του τυριού)
		Μέγεθος (διάμετρος, βάρος, μήκος, πλάτος, πάχος)
		Εμφάνιση (χρώμα, σχήμα, ομοιομορφία μεγέθους, παρουσία διάφορων ελαττωμάτων στην επιφάνεια)
		Γεύση και άρωμα
		Ευκολία προετοιμασίας
4	Χαρακτηριστικά συσκευασίας	Υλικό συσκευασίας
		Σήμανση (υποχρεωτικές ενδείξεις σήμανσης: ονομασία προέλευσης, κατάλογος και ποσότητα συστατικών, καθαρή ποσότητα, συνθήκες διατήρησης και χρήσης, καταληκτική ημερομηνία ασφαλούς κατανάλωσης, πληροφορίες κατασκευαστή, συσκευαστή, πωλητή, τόπος

		καταγωγής, οδηγίες χρήσεως)
		Πρόσθετες πληροφορίες
5	Συνθήκες παραγωγής	Διαβίωση ζώων
		Βιοτεχνολογία – γενετική τροποποίηση
		Περιβαλλοντικές επιπτώσεις
		Χρησιμοποίηση παρασιτοκτόνων
		Ασφάλεια εργαζομένων

Τα χαρακτηριστικά ποιότητας των εδώδιμων γεωργικών προϊόντων μπορούν να ομαδοποιηθούν με τρόπο που να διευκολύνει την αξιολόγηση κατά την πώλησή τους. Διακρίνονται σε χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την υγιεινή και την ασφάλεια των καταναλωτών, σε θρεπτικά, σε αξιολογήσιμα, σε χαρακτηριστικά του μέσου συσκευασίας και σε εκείνα που σχετίζονται με τις συνθήκες παραγωγής.

Οι προτιμήσεις των καταναλωτών γι' αυτά διαφοροποιούνται ανάλογα με το προϊόν, τη χρήση για την οποία προορίζεται, τις ατομικές ιδιαιτερότητες, όπως η υγεία, η ηλικία, το εισόδημα κ.α.

2. Οι τάσεις στην παγκόσμια γεωργία και παραγωγή / διάθεση τροφίμων

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) ως το 2050 ο παγκόσμιος πληθυσμός θα φτάσει τα 9,1 δισεκατομμύρια, εκ των οποίων τα 6,3 θα είναι αστικός πληθυσμός, ενώ τα εισοδήματα θα είναι κατά πολύ αυξημένα σε σχέση με τα σημερινά. Προκειμένου να τραφεί ο αυξημένος, περισσότερο αστικός και πλουσιότερος πληθυσμός η παραγωγή τροφίμων θα πρέπει να αυξηθεί κατά 70%. Η ετήσια παραγωγή σιτηρών θα πρέπει να αυξηθεί κατά 3 δισεκατομμύρια τόνους από 2,1 δισεκατομμύρια που είναι σήμερα, ενώ η παραγωγή κρέατος θα πρέπει να αυξηθεί πάνω από 200 δις τόνους, ώστε να φτάσει τα 470 δισεκατομμύρια τόνους. Μια τέτοια αύξηση μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν γίνουν οι απαραίτητες επενδύσεις και εφαρμοστούν ενεργές πολιτικές για την αγροτική παραγωγή. Από μόνη της η αύξηση της παραγωγής δεν είναι αρκετή για να επιτευχθεί η επιθυμητή παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια.

Επισιτιστική ασφάλεια υπάρχει όταν όλοι οι άνθρωποι, ανά πάσα στιγμή, έχουν πρόσβαση σε επαρκή, ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα για να καλύψουν τις διατροφικές τους ανάγκες και τις προτιμήσεις διατροφής τους για μια υγιεινή και ενεργό ζωή (FAO). Η επισιτιστική ασφάλεια περιλαμβάνει τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Επάρκεια στην προμήθεια και τη διαθεσιμότητα τροφίμων,
2. Σταθερότητα στον εφοδιασμό, χωρίς διακυμάνσεις ή ελλείψεις από εποχή σε εποχή ή από χρόνο σε χρόνο,
3. Προσβασιμότητα στην τροφή ή προσιτό κόστος και
4. Ποιότητα και ασφάλεια των τροφίμων.

2.1 Έκθεση των ΟΟΣΑ-FAO «Γεωργική Επιθεώρηση για το 2011»

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), οι υψηλές και ευμετάβλητες τιμές των αγροτικών εμπορευμάτων και οι επιπτώσεις τους στην επισιτιστική ασφάλεια είναι ένα από τα σημαντικά θέματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι κυβερνήσεις διεθνώς. Στην έκθεση των ΟΟΣΑ-FAO «Γεωργική Επιθεώρηση για το 2011» εκτιμάται ότι οι πραγματικές τιμές των αγροτικών εμπορευμάτων είναι πιθανό να παραμείνουν σε υψηλότερα επίπεδα κατά την επόμενη δεκαετία σε σύγκριση με την προηγούμενη. Παρατεταμένες περιόδους υψηλών τιμών θα μπορούσαν να καταστήσουν δυσκολότερη την επίτευξη των στόχων επισιτιστικής ασφάλειας, θέτοντας τους φτωχότερους καταναλωτές προ υψηλότερου κινδύνου υποσιτισμού.

Ωστόσο, οι υψηλότερες τιμές των εμπορευμάτων αποτελούν θετική ένδειξη για έναν τομέα που έχει διέλθει πολλές δεκαετίες μειώσεων στις πραγματικές τιμές, και είναι πιθανό να υποκινήσει επενδύσεις για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της παραγωγής ώστε ο τομέας να αντεπεξέλθει στην αύξηση της ζήτησης για τρόφιμα. Βέβαια, η ανταπόκριση εκ μέρους της προσφοράς εξαρτάται από το σχετικό κόστος των εισροών, ενώ τα κίνητρα που παρέχουν οι υψηλότερες τιμές διεθνώς δεν μεταφέρονται πάντα στους παραγωγούς λόγω του υψηλού κόστους των συναλλαγών ή εσωτερικών πολιτικών παρεμβάσεων.

Υπάρχουν ενδείξεις ότι το κόστος παραγωγής αυξάνεται και ότι η βελτίωση της παραγωγικότητας επιβραδύνεται. Το κόστος της ενέργειας έχει αυξηθεί σημαντικά, όπως και το κόστος των ζωοτροφών. Οι πιέσεις σχετικά με τους φυσικούς πόρους (κυρίως ως προς ύδρευση και γη) επίσης εντείνονται. Η διαθέσιμη γη για γεωργικές εργασίες σε πολλές

παραδοσιακά παραγωγικές περιοχές μειώνεται συνεχώς και η παραγωγή πρέπει να επεκταθεί σε λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές και γη οριακής απόδοσης με χαμηλότερη γονιμότητα και υψηλότερους κινδύνους δυσμενών καιρικών φαινομένων. Απαιτούνται σημαντικές επιπλέον επενδύσεις για τη βελτίωση της παραγωγικότητας, ώστε να είναι βέβαιο ότι ο τομέας θα μπορέσει να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη μελλοντική ζήτηση.

Τα βασικά μηνύματα σύμφωνα με την έκθεση των ΟΟΣΑ-FAO είναι ότι για την δεκαετία 2011-2020:

- 1. Οι τιμές των αγροτικών εμπορευμάτων αναμένεται να παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα.** Η αγροτική παραγωγή αναμένεται να αυξηθεί βραχυπρόθεσμα, με την προϋπόθεση φυσιολογικών καιρικών συνθηκών, ως αποτέλεσμα της αναμενόμενης ανταπόκρισης από την πλευρά της προσφοράς στις υψηλότερες τιμές. Οι πραγματικές τιμές προβλέπεται να είναι κατά 20% υψηλότερες για τα σιτηρά (αραβόσιτος) και έως και 30% για τα κρέατα (πουλερικά) κατά την περίοδο 2011-20 σε σύγκριση με την προηγούμενη δεκαετία.
- 2. Η αύξηση της αγροτικής παραγωγής αναμένεται να επιβραδυνθεί.** Η πρόβλεψη για την παγκόσμια αγροτική παραγωγή είναι για αύξηση 1,7% ετησίως, έναντι 2,6% κατά την προηγούμενη δεκαετία. Αναμένεται επιβράδυνση της αύξησης για τις περισσότερες καλλιέργειες ειδικά στους ελαιόσπορους και τα δευτερεύοντα σιτηρά στα οποία το κόστος παραγωγής είναι υψηλότερο και ο ρυθμός ανόδου της παραγωγικότητας επιβραδύνεται. Η αύξηση στην παραγωγή αγροτικών ζώων παραμένει κοντά στις πρόσφατες τάσεις.
- 3. Ανησυχία για πληθωριστικές πιέσεις στις τιμές των τροφίμων.** Καθώς οι υψηλότερες τιμές των εμπορευμάτων μεταφέρονται στην αλυσίδα των τροφίμων, οι πλέον πρόσφατες ενδείξεις είναι ότι σήμερα ο πληθωρισμός στις τιμές των τροφίμων αυξάνεται στις περισσότερες χώρες, συμβάλλοντας σε υψηλότερη αύξηση των τιμών καταναλωτή γενικά. Αυτό προκαλεί ανησυχίες για την οικονομική σταθερότητα και επισιτιστική ανασφάλεια σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες, αφού η αγοραστική δύναμη των φτωχότερων στρωμάτων μειώνεται.
- 4. Η αύξηση της ζήτησης των τροφίμων οδηγείται από τις αναπτυσσόμενες χώρες.** Η κατά κεφαλήν κατανάλωση τροφίμων θα αυξηθεί ταχύτερα στην Ανατολική Ευρώπη, την Ασία και τη Λατινική Αμερική, όπου τα εισοδήματα αυξάνονται και ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού επιβραδύνεται. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις της ζήτησης αναμένονται στα φυτικά έλαια, το κρέας, τα γαλακτοκομικά προϊόντα και τη ζάχαρη.
- 5. Επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του αγροτικού εμπορίου.** Το εμπόριο αναμένεται να αυξάνεται κατά 2% ετησίως, δηλ. με ρυθμό χαμηλότερο της προηγούμενης δεκαετίας. Η ταχύτερη άνοδος θα προέλθει κυρίως από αναδυόμενους εξαγωγείς στην Ανατολική Ευρώπη, την Κεντρική Ασία και τη Λατινική Αμερική. Στις υποσαχάριες χώρες της Αφρικής αναμένεται άνοδος των ελλειμμάτων σε τρόφιμα, καθώς η ζήτηση που οδηγείται από την αύξηση του πληθυσμού υπερβαίνει την αυξανόμενη εγχώρια παραγωγή.
- 6. Αυξανόμενη ζήτηση πρώτων υλών για βιοκαύσιμα.** Η χρήση της αγροτικής παραγωγής ως πρώτη ύλη για βιοκαύσιμα θα συνεχίσει να αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς, κυρίως λόγω των πολιτικών που προάγουν τη χρήση βιοκαυσίμων. Υπολογίζεται ότι έως το 2020 το 13% της παγκόσμιας παραγωγής δευτερευόντων σιτηρών, το 15% της παραγωγής φυτικών ελαίων και το 30% της παραγωγής ζαχαροκάλαμου θα χρησιμοποιούνται για την παραγωγή βιοκαυσίμων. Οι υψηλότερες τιμές του πετρελαίου θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε περαιτέρω αύξηση της χρήσης πρώτων υλών για βιοκαύσιμα και αν οι τιμές υπερβούν ορισμένα επίπεδα, η παραγωγή βιοκαυσίμων θα είναι βιώσιμη σε πολλές χώρες ακόμη και ελλείψει πολιτικών υποστήριξης.

7. **Αύξηση ιχθυοτόπων με κύριο άξονα τις υδατοκαλλιέργειες.** Ο τομέας της αλιείας αναμένεται να αυξάνεται κατά 1,3% ετησίως έως το 2020, λόγω του επιβραδυνόμενου ρυθμού ανάπτυξης των υδατοκαλλιεργειών και της μειούμενης ή στάσιμης αλίευσης ιχθύων. Οι υδατοκαλλιέργειες αναμένεται να ξεπεράσουν την αλιεία ως πρώτη πηγή αλιευμάτων για ανθρώπινη κατανάλωση έως το 2015 και το 2020 αναμένεται να αντιπροσωπεύουν το 45% της συνολικής αλιευτικής παραγωγής. Σε σύγκριση με την περίοδο 2008-2010, οι τιμές των ειδών που αλιεύονται αναμένεται να είναι περίπου 20% υψηλότερες έως το 2020, ενώ αυτές των ειδών από υδατοκαλλιέργειες αναμένεται να αυξηθούν κατά 50%.
8. **Αύξηση των τιμών των γαλακτοκομικών προϊόντων.** Ο τομέας διαμορφώνεται όλο και περισσότερο από τις προοπτικές των σταθερά υψηλών τιμών των γαλακτοκομικών προϊόντων. Οι υψηλές τιμές δημιουργούν κίνητρα για επενδύσεις στις βιομηχανίες γάλακτος. Επίσης, οι υψηλές τιμές καθώς και η υψηλότερη αξία της παραγωγής γάλακτος καθιστούν τον τομέα των γαλακτοκομικών προϊόντων μεταξύ αυτών με την υψηλότερη ακαθάριστη αξία. Ωστόσο, οι υψηλές τιμές θα μπορούσαν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη γαλακτοβιομηχανία καθώς η ζήτηση θα μπορούσε να υποχωρήσει και οι καταναλωτές να στραφούν σε φθηνότερα υποκατάστατα της βιομηχανίας τροφίμων. Επίσης, η αυξανόμενη ανησυχία των καταναλωτών για την υγεία και τη διατροφή καθώς και οι τάσεις για πιο αυστηρή νομοθεσία γύρω από τα τρόφιμα είναι ένα ακόμη σημαντικό θέμα που φέρνει ευκαιρίες στον τομέα των γαλακτοκομικών προϊόντων.

Ωστόσο θα πρέπει να τονιστεί ότι ο βαθμός αβεβαιότητας της συγκεκριμένης έκθεσης είναι υψηλός. Η ανάλυση που έγινε καταδεικνύει την αβεβαιότητα των προβλέψεων για τις τιμές, οι οποίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις υποκείμενες παραδοχές, και δείχνει ότι ο κίνδυνος υψηλότερων τιμών είναι μεγαλύτερος από την πιθανότητα χαμηλότερων τιμών. Η ανάλυση επιβεβαιώνει επίσης το γεγονός ότι στις μεγάλες εξαγωγικές χώρες-παραγωγούς αγροτικών προϊόντων οι διακυμάνσεις της παραγωγής, που οφείλονται στην απόδοση, αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή μεταβλητότητας των τιμών. Για παράδειγμα, η ξηρασία και οι πυρκαγιές του 2010 στη Ρωσική Ομοσπονδία και την Ουκρανία καθώς και η υψηλή υγρασία στις Η.Π.Α. έδειξαν πόσο γρήγορα μπορεί να αλλάξουν οι ισορροπίες της αγοράς. Οι διακυμάνσεις στην απόδοση των σοδειών λόγω καιρικών συνθηκών αναμένεται να αποτελέσουν ακόμη μεγαλύτερο παράγοντα μεταβλητότητας των τιμών στο μέλλον. Εκτός όμως από τις απρόβλεπτες καιρικές συνθήκες υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που οδηγούν στη μεταβλητότητα των τιμών, η οποία δημιουργεί αβεβαιότητα και κινδύνους για τους παραγωγούς, τους εμπόρους, τους καταναλωτές και τις κυβερνήσεις τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι παράγοντες αυτοί είναι τα επίπεδα αποθεμάτων, οι τιμές ενέργειας, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, η άνοδος της ζήτησης, οι πιέσεις ως προς φυσικούς πόρους, οι περιορισμοί στις εμπορικές συναλλαγές και η κερδοσκοπία.

Σύμφωνα λοιπόν με όλα τα παραπάνω οι πολιτικές προκλήσεις που ανακύπτουν για την τρέχουσα δεκαετία αφορούν:

1. **Βελτίωση παραγωγικότητας και ανθεκτικότητας, μείωση σπατάλης.** Γίνεται κατανοητό ότι την τρέχουσα δεκαετία προκύπτουν όχι μόνο σημαντικές προκλήσεις για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας επισιτιστικής ανασφάλειας, αλλά και μεγάλες ευκαιρίες για τους παραγωγούς τροφίμων και γεωργικών προϊόντων λόγω των υψηλότερων μέσων τιμών που προβλέπονται. Η πολιτική πρόκληση είναι να ενισχυθεί η άνοδος της παραγωγικότητας, κυρίως για τους μικρούς παραγωγούς, κάτι που βελτιώνει την ανθεκτικότητα των αγορών στα εξωτερικά "σοκ", μειώνει τη σπατάλη και αυξάνει την προσφορά προμηθειών στις τοπικές αγορές σε λογικές τιμές. Απαιτούνται επενδύσεις εκ μέρους του δημοσίου τομέα στην αγροτική έρευνα και ανάπτυξη, καθώς και θεσμοί

και υποδομές που θα αυξήσουν την παραγωγικότητα του τομέα και θα προωθήσουν είδη και ποικιλίες ανθεκτικές σε κλιματικές/καιρικές μεταβολές. Επενδύσεις απαιτούνται και για τη μείωση των απωλειών μετά τη συγκομιδή. Αναγνωρίζοντας ότι η μεταβλητότητα θα παραμείνει σημαντικός παράγοντας στις αγορές αγροτικών προϊόντων, απαιτούνται συγκροτημένες πολιτικές προς μείωση της μεταβλητότητας όπου είναι εφικτό, και περιορισμό των αρνητικών συνεπειών της.

2. **Βελτίωση πληροφόρησης της αγοράς και συγκροτημένη πολιτική.** Η βελτίωση της διαφάνειας στην αγορά μπορεί να μειώσει τη μεταβλητότητα των τιμών. Απαιτούνται μεγαλύτερες προσπάθειες για τη βελτίωση των διεθνών και εθνικών συστημάτων πληροφόρησης και παρακολούθησης των προοπτικών της αγοράς, περιλαμβανομένων πληρέστερων στοιχείων για την παραγωγή, τα αποθέματα και τις συναλλαγές εμπορευμάτων που είναι σημαντικά για την επισιτιστική ασφάλεια. Η άρση ή η μείωση πολιτικών διαστρεβλώσεων, όπως περιορισμοί εισαγωγών και εξαγωγών ή επιδοτήσεις και ενισχύσεις του τομέα βιοκαυσίμων, μπορούν επίσης να μειώσουν τη μεταβλητότητα των τιμών.
3. **Προστασία των φτωχών και εφαρμογή στρατηγικών διαχείρισης κινδύνων.** Τα κοινωνικά «δίκτυα ασφαλείας» μπορούν να βοηθήσουν τους πιο ευάλωτους καταναλωτές όταν ανεβαίνουν οι τιμές των τροφίμων, «ενώ τα δίκτυα ασφαλείας» για τους παραγωγούς μπορούν να αντισταθμίζουν χαμηλά εισοδήματα, διατηρώντας έτσι τη δυνατότητά τους να συντηρούν τα επίπεδα παραγωγής. Τα αποθέματα τροφίμων για την αντιμετώπιση επειγουσών αναγκών και τη στοχευμένη αρωγή προς τους φτωχότερους, είναι χρήσιμα στη μείωση των επιπτώσεων των υψηλών τιμών.

2.2 Η νέα Κ.Α.Π. και η επίδρασή της στην Ηπειρωτική Αγροτική Παραγωγή

Η νέα ΚΑΠ θα προβλέπει τη μείωση συνολικά των διατιθέμενων πόρων, σε αντίθεση όμως με αυτή την αρνητική προοπτική θα υπάρχει έντονος προσανατολισμός προς την ενίσχυση των φτωχότερων μελών, δεδομένο που θα μας ευνοήσει με βάση ότι η Περιφέρεια μας ανήκει στις πτωχότερες περιοχές, όπως και κατά ένα μεγάλο ποσοστό στις μειονεκτικές και ορεινές, που χρηματοδοτούνται από την Ε. Ε. με διαφορετική βαρύτητα. Επιπλέον, η Ε.Ε προάγει την αύξηση των πόρων για την έρευνα και την καινοτομία, δεδομένο που θα πρέπει να οδηγήσει το σχέδιο ανάπτυξης της Ηπείρου. Μετά την ολοκλήρωση της διαβούλευσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδωσε τις προτάσεις της για την ΚΑΠ και το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο. Οι προτάσεις της Επιτροπής σε ότι αφορά την ΚΑΠ έχουν ως εξής:

Πίνακας 2.1: Δαπάνες σε δισεκατομμύρια ευρώ ανά έτος και πυλώνα

Έτη	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-2020*
1 ^{ος} Πυλώνας	43,51	42,24	41,62	41,02	40,42	39,61	38,83	38,06	281,82
2 ^{ος} πυλώνας	13,89	13,61	13,35	13,08	12,83	12,58	12,33	12,09	89,89
Συνολική δαπάνη ΚΑΠ	57,4	55,86	54,97	54,11	53,25	52,19	51,16	50,15	371,72

(Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011).

Η νέα ΚΑΠ θα αρχίσει να εφαρμόζεται από 01/01/2014 και οι προτάσεις της Επιτροπής δεν ανατρέπουν τη σχέση μεταξύ 1^{ου} Πυλώνα (Άμεσες Ενισχύσεις) και του 2^{ου} Πυλώνα (Αγροτική Ανάπτυξη).

Η φιλοσοφία της ΚΑΠ οικοδομείται σε 2+ 1 βασικούς πυλώνες:

I. Άμεσες ενισχύσεις,

II. Αγροτική ανάπτυξη, και

III. Θεσμικό πλαίσιο (Νομοθεσία και διακρατικές συμφωνίες).

Βασικό στοιχείο της ΚΑΠ της τρέχουσας περιόδου (2007 – 2013) είναι ότι οι αγρότες ενισχύονται για τη σταθεροποίηση του εισοδήματός τους χωρίς ωστόσο αυτό να συνδέεται με την παραγωγή αγροτικών προϊόντων (αποσύνδεση), αλλά να απαιτείται η τήρηση ορισμένων προτύπων που αφορούν στην ασφάλεια των τροφίμων, στο περιβάλλον, στην υγιεινή των ζώων (πολλαπλή συμμόρφωση).

Η οικονομική εξάρτηση της Ελληνικής γεωργίας από τις κοινοτικές ενισχύσεις είναι κάτι παραπάνω από ανησυχητική. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για το έτος 2009 (όπου έχει γίνει η εκκαθάριση) εισέρρευσαν στη χώρα μας **2,14 δις €** άμεσες ενισχύσεις οι οποίες διανέμονται σε 822.157 δικαιούχους παραγωγούς. Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει το **23,2%** της αξίας της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής (9.368 εκ. € σύμφωνα με την Eurostat, 2011).

1ος Πυλώνας (Άμεσες Ενισχύσεις)

Ο Επίτροπος Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης έχει αναφέρει ότι η νέα ΚΑΠ θα «πρέπει να διασφαλίζει τη γεωργία και την απασχόληση στην περιφέρεια και ιδιαίτερα στις μειονεκτικές περιοχές», δεδομένο που διασφαλίζει στην Ήπειρο ότι με τις ανάλογες προτάσεις και παρεμβάσεις το κεφάλαιο ενίσχυσης του πρωτογενή τομέα θα μπορεί να εξελίσσεται καλύτερα από το μέσο όρο που προβλέπει το πάγωμα της χρηματικής ενίσχυσης για τη Γεωργία στα επίπεδα τιμών του 2011-2012. Για την Ε.Ε. υπάρχουν οι «ορεινές και μειονεκτικές περιοχές», στις οποίες εντάσσεται η Ήπειρος και ο κτηνοτρόφος αφενός μπορεί να συνδεθεί με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την προστασία της φύσης και την φιλοπεριβαλλοντική κατεύθυνση της παραγωγής, ώστε να ενισχυθεί για τους ειδικούς όρους παραγωγής και αφετέρου τμήμα της παραγωγής μας να τείνει προς τα καινοτόμα προϊόντα και την μοναδικότητα τους, είτε πρόκειται για προϊόντα ΠΟΠ ή ΠΓΕ, είτε για Ηπειρωτικά προϊόντα φυσικής υγείας, όπου η θρεπτική τους αξία δεν θα έγκειται μόνο στη κάλυψη των διατροφικών αναγκών, αλλά θα στοχεύει και κατηγορίες πληθυσμού με χρόνια προβλήματα υγείας, ή κατηγορίες πληθυσμού που θέλουν να ενισχύσουν τον οργανισμό τους με φυσικό τρόπο ή να προλάβουν ή να καθυστερήσουν την κλινική έκφραση νοσημάτων, ή να συσχετίσουν τη διατροφή τους με τροφές που έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, φυσική αντιοξειδωτική δράση και συμβάλουν στην ευεξία του οργανισμού.

Πίνακας 2.2: Ενδεικτική διάρθρωση άμεσων ενισχύσεων 2014-2020

Περιφέρεια	Πλήθος Δικαιούχων		Αξία Ενισχύσεων		Μέση ενίσχυση ανά δικαιούχο
	Αριθμός	%	εκ. €	%	€
	1	2	3	4	5=3/1
Κεντρικής Μακεδονίας	111.316	13,5%	464	21,7%	4.168
Θεσσαλίας	72.260	8,8%	311	14,5%	4.304
Κρήτης	136.963	16,7%	293	13,7%	2.139
Πελοποννήσου	126.628	15,4%	187	8,7%	1.477
Δυτικής Ελλάδας	100.513	12,2%	231	10,8%	2.298
Ανατ. Μακεδονίας -	59.204	7,2%	231	10,8%	3.902
Στερεάς Ελλάδας	78.089	9,5%	185	8,6%	2.369
Δυτικής Μακεδονίας	21.462	2,6%	84	3,9%	3.914
Ηπείρου	27.670	3,4%	51	2,4%	1.843
Βορείου Αιγαίου	30.226	3,7%	35	1,6%	1.158
Αττικής	9.740	1,2%	9	0,4%	924
Ιονίων Νήσων	26.804	3,3%	39	1,8%	1.455
Νοτίου Αιγαίου	21.282	2,6%	20	0,9%	940
Σύνολα	822.157	100,0%	2.140	100,0%	2.603

2ος Πυλώνας (Αγροτική Ανάπτυξη)

Ο 2^{ος} Πυλώνας της Αγροτικής Ανάπτυξης έχει λιγότερους πόρους, όμως πρέπει να τον εκμεταλλευτούμε στο έπακρο για τη ανάδειξη των πλεονεκτημάτων της κτηνοτροφικής ή και γεωργικής παραγωγής, ενισχύοντας την επωνυμία των προϊόντων μας με τη υποβολή φακέλων και μελετών για προϊόντα ΠΟΠ, ΠΓΕ, για τοπικά προϊόντα ειδικής βαρύτητας, ακόμα και για τη διαφοροποίηση όρων παραγωγής και ποιοτικών κριτηρίων που θα ενισχύσουν την προβολή και την ουσιαστική ανταπόκριση του Ευρωπαϊκού καταναλωτή απέναντι σε προϊόντα παράδοσης, αγνής και φυσικής επεξεργασίας και συνθηκών εκτροφής υψηλού δείκτη ευζωίας. Η σήμανση των ΠΟΠ/ΠΓΕ σε διακεκριμένα Ηπειρωτικά προϊόντα θα πρέπει να συμβάλει στην άμεση ανταποδοτική ενίσχυση των παραγωγών και όχι μόνο στη βραχύχρονη προσπάθεια των επιστημονικών ομάδων και των στελεχών της Διοίκησης, όπως έχει γίνει με τον AGROCERT.

Οι διατιθέμενοι πόροι για την Ήπειρο πρέπει να ενισχυθούν και με συμπληρωματική πέραν της παραγωγής, προγραμμάτων που να ενισχύουν τις δικτυώσεις και τα σχήματα που προωθούνται μέσω του Ν. 4015 (ΑΕΣ, ΣΑΟ, Αγροτοδιατροφικές Συμπράξεις), με στοχευμένα Ολοκληρωμένα Προγράμματα που να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά προβλήματα συνολικής ανάπτυξης, όπως Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ορεινών Όγκων, ή Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Περιβαλλοντικά Ευαίσθητων Περιοχών), που να εκμεταλλεύονται συγκριτικά πλεονεκτήματα μιας περιοχής, δημιουργώντας με τη βοήθεια των κλασικών πρωτοβουλιών ένα ισχυρό σύστημα πόλου διαβίωσης και παραγωγής. Ταυτόχρονα, στοχευμένα κλαδικά προγράμματα για την Κτηνοτροφία των ορεινών όγκων, για τη διατήρηση και παραγωγικότητα των αυτοχθόνων Ελληνικών φυλών προβάτων και αιγών, για την τοπωνυμιακή παραγωγή (π.χ. Βουβάλι Ροδιάς, Κάστανο Ροδαυγής, Μοσχάρι Κρανιάς, ελατόμελου, πατάτες Χρυσοβίτσας, πεπόνι Κόνιτσας) θα δώσουν ώθηση στην τοπική παραγωγή, αρκεί ο παραγωγός να εξασφαλίζει την πρόσβαση των προϊόντων στο ράφι του καταναλωτή.

Ακόμα, τα ολοκληρωμένα προγράμματα για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ιδιαίτερα της βιομάζας από τα απόβλητα των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων και την επεξεργασία των εργοστασίων κρέατος και γάλακτος, όπως και των σφαγείων, που ανέρχονται σε δισεκατομμύρια κιλά θα μπορούσε να οδηγήσει σε λύση και να αναστρέψει την υποβάθμιση των περιβαλλοντικών παραμέτρων του Αμβρακικού ή του Καλαμά και του Λούρου, με ταυτόχρονη ενίσχυση και σύνδεση πιστοποιημένων φιλοπεριβαλλοντικών μέτρων με την παραγωγή, ώστε τα μέτρα να μην συντελούν στην εγκατάλειψη περιοχών που ασκείται εκτατική γεωργία (κάμπος Κόνιτσας)

Είναι γνωστό ότι επιστημονικά τεκμηριωμένοι Εθνικοί σχεδιασμοί και διαφοροποιήσεις παραγωγής, συνδέθηκαν με υπερεθνικές νομολογίες και έγιναν κανονισμοί της Ε. Ε. (βιολογική κτηνοτροφία, ευζωία των ζώων). Η Ελλάδα λοιπόν έχοντας και τον πλούτο της βιοποικιλότητας και τη δυνατότητα προβολής των τοπικών προϊόντων ως εξαιρετων ειδών μπουτίκ (γάμπαρη, κουτσομούρα, παπαλίνα Αμβρακικού, Ηπειρωτικό αρνάκι Μπούτσικο, κατσίκι Θεσπρωτίας), μπορεί στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δεχτεί την ακόμα μεγαλύτερη διαφοροποίηση των ποσοστών ενισχύσεων για προϊόντα ειδικού σκοπού, φιλοπεριβαλλοντικής παραγωγής, διαχείρισης και βελτίωσης τοπικών ποικιλιών και φυλών ζώων, όπως και για ανάδειξη στρεμματικής ενίσχυσης) για την ορεινή Ήπειρο, όπως έχει ήδη αναπτυχθεί.

2.2.1 Η θέση της Ελληνικής Αγροτικής Παραγωγής στο Παγκόσμιο Εμπόριο

Η κρίση στον Αγροτικό Τομέα έχει ξεκινήσει αρκετά πριν από τη διεθνή οικονομική κρίση του 2008 με αρνητικό αντίκτυπο τόσο στα αγροτικά εισοδήματα, όσο και στην αξία της φυτικής και ζωικής παραγωγής. Όμως από το 2009 ο γεωργικός κλάδος είναι ο μόνος τομέας της οικονομίας που παρουσιάζει θετική μεταβολή, σύμφωνα με έκθεση του ΚΕΠΕ τον Ιούνιο του 2011. Η εξέλιξη της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του κλάδου (στοιχεία ΚΕΠΕ) κατά τα τελευταία χρόνια έχει ως εξής:

- 2008: 6,188 δις €
- 2009: 6,865 δις €
- 2010: 7,793 δις €

Από την καθίζηση τουλάχιστον στους όγκους παραγωγής έχει ξεφύγει η κατηγορία των κτηνοτροφικών προϊόντων, παρότι τα δύο τελευταία χρόνια έχει μειωθεί το κεφάλαιο των αιγοπροβάτων στην Περιφέρεια Ηπείρου κατά 9% (Στοιχεία ΕΛΟΓΑΚ, 2010), ενώ η πρόσφατη κρίση στη χοιροτροφία οδήγησε σε μείωση των εκτρεφόμενων χοιρομητέρων το 2011 στην Ήπειρο κατά τουλάχιστον 1.800 (μη δημοσιευμένα στοιχεία).

Το αρνητικό εμπορικό αγροτικό ισοζύγιο της χώρας υπερέβη τα 2,2 δις € το έτος 2009. Η αξία των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων κατά το ίδιο έτος κάλυψε το 13,6% της συνολικής αξίας των εισαγωγών της χώρας μας. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ελλειμματικά αγροτικά εμπορικά ισοζύγια είχαν κατά το ίδιο έτος άλλες 15 χώρες μέλη. Πιο συγκεκριμένα το Ηνωμένο Βασίλειο 21,6 δις €, η Γερμανία 10 δις €, η Ιταλία 4,9 δις €, η Σουηδία 4 δις €, η Πορτογαλία έλλειμμα 2,7 δις €.

Συνάγεται λοιπόν το προφανές συμπέρασμα ότι το άνοιγμα της αγοράς αγροτικών προϊόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα συνακόλουθα αγροτικά εμπορικά ελλείμματα υπερκαλύπτονται από το άνοιγμα των αγορών τρίτων χωρών σε βιομηχανικά προϊόντα για τις πλούσιες χώρες της Ευρώπης και αυτό εξηγεί τα εμπορικά πλεονάσματα ρεκόρ που παρουσιάζουν χώρες του Ευρωπαϊκού Βορρά και η Γερμανία. Με αυτά τα δεδομένα η

Ελλάδα παρουσιάζει μία μοναδικότητα, καθότι και από τις χώρες του Νότου μόνο η ίδια έχει τόσο ανίσχυρη βιομηχανική παραγωγή, που συντελεί στην αγορά από το εξωτερικό όλων των αναγκαίων τεχνολογιών και βιομηχανικής κλίμακας προϊόντων. Η θετική μεταβολή που παρατηρείται τον τελευταίο καιρό στις αυξήσεις των εξαγωγών και την μείωση του αγροτικού εμπορικού ελλείμματος (2009 :-21,20%, 2010 : -21,05% / στοιχεία ΚΕΠΕ, τεύχος Ιουνίου 2011) πρέπει να αποδοθεί στις προσπάθειες πολλών επιχειρήσεων του κλάδου να διαφοροποιήσουν τις αγορές τους, όμως το τμήμα του αγροδιατροφικού τομέα και η βιομηχανία που το στηρίζει δεν μπορούν από μόνα τους και αποκλειστικά να μεταβάλλουν δραστικά τα ελλείμματα σε πλεονάσματα, χωρίς τη βοήθεια άλλων τεχνολογιών, όπως της βιοτεχνολογίας, της βιοπληροφορικής, της μοριακής βιολογίας, της γενετικής, της τεχνολογίας τροφίμων, της γενομικής και των τεχνολογιών περιβάλλοντος.

Πάντως το αγροτικό εμπορικό έλλειμμα προέρχεται εξ ολοκλήρου από το εμπόριο με τις άλλες χώρες της Ε. Ε. και η συγκριτική εξέλιξη της διάρθρωσης των εισαγωγών και των εξαγωγών για τα έτη 2006 και 2010 σύμφωνα με το ΚΕΠΕ παρέχεται στον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 2.3: Αξία Εισαγωγών - Εξαγωγών για τα έτη 2006 και 2010 κατά κλάδο (σε εκ. €)

Κλάδοι – Προϊόντα	2006		2010	
	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Εισαγωγές	Εξαγωγές
Κρέας	1.215	36	1.116	67
Γαλακτοκομικά	661	211	770	301
Οπωροκηπευτικά	652	1.194	672	1.485
Δημητριακά	510	230	541	292
Αλιεύματα	386	430	384	541
Καφές	288	-	376	-
Ζωοτροφές	288	-	371	-
Ποτά	409	136	370	166
Είδη Διατροφής	278	88	356	161
Καπνός	311	373	310	374
Ελαία	167	486	232	287
Σάκχαρα	143	92	220	129
Ξυλεία	288	-	148	-
Βαμβάκι	-	328	-	391
Σύνολο	5.597	3.767	6.299	4.406

(Πηγή: ΚΕΠΕ τεύχος 15, Ιούνιος 2011).

Από τον παραπάνω πίνακα είναι εμφανές το μεγάλο έλλειμμα της χώρας στο κρέας, τα γαλακτοκομικά προϊόντα και τις ζωοτροφές που στηρίζουν την παραγωγή κρέατος και γάλακτος. Η Ήπειρος στον κτηνοτροφικό τομέα έχει πολλές δυνατότητες βελτίωσης, συμβάλλοντας στη μείωση του αγροτικού εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας μέσω του καλαθιού αγροτικών προϊόντων της Περιφέρειας και εάν εκμεταλλευτούμε την τελευταία δυνατότητα που μας δίνεται μέσω του ΕΣΠΑ να παρέμβουμε στις αγροτικές δομές και διαρθρώσεις της χώρας, το είδος των αγροτικών προϊόντων και του τρόπου παραγωγής και διακίνησης τους, η διέξοδος για τους νέους, για τους παραδοσιακούς καλλιεργητές και παραγωγούς, και για τη βιομηχανία τροφίμων θα είναι εμφανής.

3. Η Ελληνική Γεωργία και Παραγωγή Τροφίμων

Στη χώρα μας, ο αγροτικός τομέας κατέχει σημαντική θέση. Έτσι, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της ΠΑΣΕΓΕΣ, συμβάλει ενεργά στην απασχόληση (αύξηση στην τριετία 2008-2010), τόσο στον πρωτογενή όσο και στο δευτερογενή τομέα, όπως είναι η μεταποίηση και η βιομηχανία τροφίμων, παρέχοντας σταθερή προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών. Το γεγονός αυτό τροφοδοτεί άμεσα και έμμεσα και τον τριτογενή τομέα. Επίσης, συνεισφέρει στο εμπορικό ισοζύγιο, όπου διασφαλίζει υποκατάσταση εξωτερικών πληρωμών, και εμφανίζει δυναμισμό επιμέρους εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, ακόμη και κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης. Επιπρόσθετα, είναι η μοναδική περίπτωση που συμβάλει ενεργά στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (αύξηση σε σταθερές τιμές το 2009 και το 2010), ενώ η αλιεία παρουσιάζει αύξηση οικονομικής δραστηριότητας το 2010.

Από την άλλη μεριά, σύμφωνα με τα πρώτα προσωρινά στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat) το καθαρό εισόδημα των Ελλήνων αγροτών υποχώρησε σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό κατά 5,3%. Και αυτό, ενώ την ίδια χρονιά το μέσο κοινοτικό αγροτικό εισόδημα αυξήθηκε κατά 6,7%. Με άλλα λόγια, για ακόμη μία χρονιά οι Έλληνες αγρότες βιώνουν σημαντική μείωση στο εισόδημά τους, σε αντίθεση με την πλειοψηφία των ευρωπαϊών συναδέλφων τους, καθώς μόνο σε 6 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το αγροτικό εισόδημα υπέστη μείωση το 2011, ενώ στις υπόλοιπες 21 χώρες αυξήθηκε.

Η μείωση στην παραγωγή των προϊόντων που οδήγησε σε αύξηση των εισαγωγών και μείωση των εξαγωγών (Πίνακας 3.1 & 3.2), ο περιορισμός της τραπεζικής χρηματοδότησης για καλλιεργητικά δάνεια, η αύξηση του κόστους παραγωγής είναι αποσπασματικά μερικοί από τους λόγους που βιώνει η ελληνική αγροτική παραγωγή σήμερα αυτήν την κατάσταση.

Η ελληνική γεωργία τόσο στο σύνολό της όσο και κατά προϊόν δεν είναι ανταγωνιστική στη διεθνή αγορά. Τα επίπεδα ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας της ελληνικής γεωργίας είναι αρκετά χαμηλά σε σχέση με τα αντίστοιχα των ανεπτυγμένων χωρών της Ε.Ε.

Παρόλα αυτά, εκτιμάται ότι η υφιστάμενη οικονομική δυσπραγία μπορεί να αποτελέσει νέο εφαλτήριο αξιόλογων επιχειρηματικών αποδόσεων στους ενασχολούμενους με την παραγωγή και τη διακίνηση αγροτικών προϊόντων, αρκεί η όλη προσπάθεια να στηριχθεί σε αξιόπιστες βάσεις οικονομικοτεχνικής οργάνωσης. Εκτιμάται ότι πλέον είναι επιτακτική ανάγκη για τους παραγωγούς αγροτικών προϊόντων να αποφασίσουν τη μετάβαση από την εμπειρική γεωργία και τις ατελέσφορες εισοδηματικές διεκδικήσεις επιδοτήσεων, στην αξιοποίηση των πορισμάτων της επιστήμης και της τεχνολογίας στην αγροτική οικονομία και να επιχειρήσουν με ίδιες ή συνεργαζόμενες δυνάμεις για την ανάταξη της οικονομίας, επ' ωφελεία του εαυτού τους, του κοινωνικού συνόλου, αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος. Αυτή η αλλαγή νοοτροπίας και η υιοθέτηση της επιχειρηματικής στάσης συνιστά ουσιαστική και επιζητούμενη καινοτομία. Συνεπώς, ο ορθολογισμός στην παραγωγή και τη διάθεση των αγροτικών προϊόντων, καθώς και η αξιολόγηση δυνατοτήτων που προσφέρονται, όπως είναι η βιολογική γεωργία, η ολοκληρωμένη διαχείριση, η συμβολαιακή γεωργία, η απευθείας διάθεση των προϊόντων, η διαφοροποίηση αυτών, η μετασυλλεκτική πρόσθεση αξίας σε αυτά, η τυποποίηση, η επωνυμία, η εξωστρέφεια, η εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της πληροφορικής και της επικοινωνίας, η προσήλωση στην ποιότητα, στη διατήρησή της, αλλά και σε προσπάθειες αναβάθμισής της, η δραστηριοποίηση με τον τουρισμό κ.λ.π., μπορεί να προσφέρουν ικανά κέρδη και μεγιστοποίηση της αξίας του κόπου των παραγωγών αγροτικών προϊόντων.

Η κατάρτιση και η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος γεωργικής ανάπτυξης, που θα εφαρμοστεί σε περιβάλλον πολυλειτουργικών και αλληλοσυμπληρούμενων οικονομικών δραστηριοτήτων, θα αποτελέσει ίσως τον σημαντικότερο παράγοντα για τη βιωσιμότητα όχι μόνο της ελληνικής γεωργίας αλλά και της οικονομίας στο σύνολό της.

Πίνακας 3.1: Εισαγωγές και εξαγωγές Κτηνοτροφικών Προϊόντων 2010 & 2011.

Είδος	Εισαγωγές (σε €)			Εξαγωγές (σε €)		
	Ιαν – Νοε 2011	Ιαν – Νοε 2010	Διαφορά (%)	Ιαν – Νοε 2011	Ιαν – Νοε 2010	Διαφορά (%)
Ζώα ζωντανά	57.440.611	69.370.976	-17,2	25.643.588	9.372.164	+173,6
Κρέατα νοπά	514.866.686	484.374.422	+6,3	31.188.501	25.681.101	+21,4
Γάλα και προϊόντα του	330.870.705	311.930.964	+6,1	75.905.984	74.022.321	+2,5
Τυρί	371.424.666	351.731.199	+5,6	219.651.576	204.008.713	+7,7
Αβγά	14.049.548	14.789.553	-5,0	2.939.041	2.193.681	+34,0
Ψάρια	172.661.737	157.748.428	+9,5	469.688.150	425.871.012	+10,3

(Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων)

Πίνακας 3.2: Εισαγωγές και εξαγωγές Γεωργικών Προϊόντων 2010 & 2011.

Είδος	Εισαγωγές (σε €)			Εξαγωγές (σε €)		
	Ιαν-Νοε 2011	Ιαν-Νοε 2010	Ιαν-Νοε 2011	Ιαν-Νοε 2010	Ιαν-Νοε 2011	Ιαν-Νοε 2010
Σιτάρι	216.738.258	154.384.251	+40,4	90.176.977	76.224.715	+18,3
Αραβόσιτος	112.847.438	70.405.148	+60,3	8.627.204	5.018.397	+71,9
Ρύζι	14.156.869	18.199.682	-22,2	56.695.874	45.664.415	+24,2
Αλεύρι σίτου	9.310.491	7.232.185	+28,7	11.326.202	9.210.239	+23,0
Λαχανικά	194.243.286	173.281.243	+12,1	102.214.030	117.649.041	-13,1
Λαχανικά μεταποιημένα	118.925.698	110.052.275	+8,1	378.256.576	362.817.269	+4,3
Φρούτα και καρποί (νοπά και αποξηραμένα)	238.231.800	235.755.762	+1,1	559.703.471	542.489.617	+3,2
Φρούτα (μεταποιημένα)	48.459.290	46.555.720	+4,1	318.911.385	297.259.617	+7,3
Χυμοί φρούτων και λαχανικών (και μούστος)	46.043.869	43.408.056	+6,1	19.541.578	14.911.763	+31,0
Βαμβάκι	12.353.811	8.781.072	+40,7	208.921.570	318.461.542	-34,4
Ζωοτροφές	338.531.135	337.830.556	+0,2	37.965.632	37.712.252	+ 0,7
Έλαια και φυτικά λίπη	109.917.052	100.404.227	+9,5	225.087.375	201.285.700	+11,8

(Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων)

4. Προϊόντα με γεωγραφική προέλευση: εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης

Τα τελευταία χρόνια η συμπεριφορά των Ευρωπαίων αλλά και των Ελλήνων καταναλωτών συνεχώς αλλάζει αφού αναζητούν στα τρόφιμα που καταναλώνουν, όχι μόνο υψηλότερες προδιαγραφές στο θέμα της ασφάλειας αλλά παράλληλα και πιστοποίηση. Αναζητούν επιβεβαίωση της προέλευσης και του τρόπου παραγωγής αυτών των τροφίμων ώστε να είναι σίγουροι ότι η διαδικασία παραγωγής του προϊόντος που καταναλώνουν ελέγχεται.

Ο καταναλωτής πλέον αναζητά τρόφιμα με ειδικά χαρακτηριστικά τα οποία θα βρει στο τραπέζι του αλλά και ο παραγωγός ανησυχεί όσον αφορά τον κίνδυνο εξαφάνισης αυθεντικών και παραδοσιακών προϊόντων. Έτσι η Ευρωπαϊκή ένωση το 1992 προχώρησε στη δημιουργία τριών συστημάτων προστασίας ονομασιών:

1. την Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (Π.Ο.Π)
2. την Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη (Π.Γ.Ε.)
3. τα Ειδικά Παραδοσιακά Ιδιότυπα Προϊόντα

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια συνεχής προώθηση προϊόντων και τροφίμων μέσω της ανάδειξης του τρόπου που παράγονται αλλά και της περιοχής από όπου προέρχονται. Ο γεωγραφικός δεσμός του προϊόντος με την περιοχή απαιτείται να είναι πολύ ισχυρός αφού η ποιότητα και τα χαρακτηριστικά του τελικού προϊόντος θα πρέπει να οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής, στο κλίμα της, στη μορφολογία του εδάφους, στις τοπικές μεθόδους παραγωγής κ.α.

Προωθώντας τα προϊόντα με γεωγραφική προέλευση επιτυγχάνεται:

1. αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων,
2. διατήρηση της παράδοσης και του πολιτισμού της περιοχής,
3. ανάπτυξη ισχυρού δεσμού μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή καθώς ο τελευταίος αισθάνεται πιο κοντά στην περιοχή που παράγεται το προϊόν που καταναλώνει. Ειδικά σήμερα που υπάρχει μεγάλη μετακίνηση των ανθρώπων οι τελευταίοι αναζητούν προϊόντα του τόπου τους με τα οποία έχουν ισχυρούς δεσμούς και νιώθουν εμπιστοσύνη.

Τα προϊόντα με γεωγραφική προέλευση αποδεικνύονται σημαντικά για μια περιοχή. Με την προστιθέμενη αξία τους βελτιώνουν το εισόδημα των παραγωγών αλλά και όλης της περιοχής. Οι παραγωγοί βλέποντας τους κόπους τους να πιάνουν τόπο, προσπαθούν όλο και περισσότερο να βελτιώνουν το προϊόν τους παίρνοντας αποφάσεις και αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες που πιστεύουν ότι θα βοηθήσουν.

Σημαντικό ρόλο στην προώθηση των προϊόντων με περιφερειακή ταυτότητα θα διαδραματίσει και η δημιουργία ενός σήματος (brand names). Το προϊόν με το εταιρικό σήμα θα εγγυάται ένα συγκεκριμένο επίπεδο ποιότητας και συγκεκριμένα χαρακτηριστικά το οποίο θα αναγνωρίζεται εύκολα από τον καταναλωτή.

Η Περιφέρεια Ηπείρου θεωρεί αναγκαία την ανάδειξη των τοπικών προϊόντων και υποχρέωση της να βοηθήσει σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και τους παραγωγούς. Έχουν γίνει επαφές ώστε η Περιφέρεια Ηπείρου να συνεργασθεί με φορείς που θα πιστοποιούν κάποια από τα προϊόντα που παράγονται στην Περιφέρεια καθώς πιστεύει ότι με αυτόν τον τρόπο:

1. τα τοπικά προϊόντα προστατεύονται,
2. δίνεται οικονομική ανάσα στους παραγωγούς της περιοχής,
3. αναδεικνύεται η περιοχή,
4. τα Ηπειρωτικά προϊόντα μπορούν να «ταξιδέψουν» και να βρεθούν στο τραπέζι του καταναλωτή τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό.

5. Το όραμα της Περιφέρειας Ηπείρου

Το **όραμα** της Περιφέρειας Ηπείρου, αποτυπώνεται στις παρακάτω γραμμές:

Η Περιφέρεια Ηπείρου οραματίζεται μια αξιοβίωτη, αυτοτροφοδοτούμενη & εξωστρεφή ανάπτυξη του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, που θα βασίζεται κατά κύριο λόγο στις παραγωγικές δραστηριότητες της Περιφέρειας. Οι δραστηριότητες αυτές θα ενισχύουν την τοπική ταυτότητα, θα σέβονται το περιβάλλον, την ιστορία και τον πολιτισμό της Ηπείρου και δύναται να προσδίδουν στον επιχειρηματικό κόσμο της Περιφέρειας Ηπείρου συγκριτικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας θα επιτευχθεί θέτοντας **στρατηγικούς στόχους και κατευθυντήριες αρχές** που αφορούν:

- α. την προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης της περιοχής,
- β. την αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητάς της,
- γ. τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες,
- δ. την ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση των οικονομικών πόρων του Οργανισμού της Περιφέρειας

Για την επίτευξη του οράματος οι προσπάθειες πρέπει να επικεντρωθούν στους παρακάτω **ειδικούς στόχους**:

- Παραγωγή τυποποιημένων αγροτικών προϊόντων ειδικής αναφοράς, ποιοτικών, βιολογικών, πιστοποιημένων και ανταγωνιστικών.
- Διεκδίκηση μεριδίου αγοράς με συντονισμένο marketing της επωνυμίας «Ηπειρωτικά Προϊόντα» (brand name).
- Δημιουργία παραγωγικών μονάδων με εξαγωγικό προσανατολισμό και έμφαση στη διαφορετικότητα και την καινοτομία. Παράγοντες επιτυχίας αποτελούν το ώριμο επιχειρηματικό πνεύμα, η εκπαίδευση και η δημιουργία συνεργατικών συμπράξεων.
- Ενιαία και ολοκληρωμένη διαχείριση και προβολή του τουριστικού προορισμού «Ηπειρος» (brand name) και καθιέρωσή του ως «προορισμού 4 εποχών».
- Ανάπτυξη, ενίσχυση και οργάνωση εναλλακτικών μορφών τουρισμού και ειδικών αθλητικών δραστηριοτήτων, άμεσα συνυφασμένων με τους πλούσιους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους.
- Προστασία, ορθολογική διαχείριση, αξιοποίηση και προβολή του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος, σε συνάρτηση με την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (υδάτινο δυναμικό, δασικός πλούτος, υπολείμματα αγροτικών εκμεταλλεύσεων κ.λπ.).
- Ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ως προωθητικού παράγοντα της τοπικής οικονομίας.
- Επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το ΤΕΙ Ηπείρου, η οποία θα οδηγήσει στην ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων προϊόντων, διαδικασιών και υπηρεσιών.
- Ανάδειξη της Περιφέρειας Ηπείρου σε κέντρο αναφοράς υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας για όλη τη Δυτική Ελλάδα και τα Βαλκάνια.

- Βελτίωση υποδομών, κυρίως στους τομείς των βασικών οδικών αξόνων, της διαχείρισης λυμάτων και αποβλήτων, καθώς και του εκσυγχρονισμού των παρωχημένων και ανεπαρκών υποδομών στον αγροτικό τομέα (εγχειοβελτιωτικά έργα, αγροτικός εξηλεκτρισμός κ.λπ.).
- Αξιοποίηση της γεωστρατηγικής θέσης της Περιφέρειας Ηπείρου, με στόχο τη βελτίωση του ισοζυγίου στη διαπεριφερειακή και διασυνοριακή οικονομική δραστηριότητα.
- Αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας της Περιφέρειας, με βελτίωση της λειτουργίας των υπηρεσιών και των οργάνων της, επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού και ανάπτυξη της υλικοτεχνικής υποδομής της.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι αναγκαία η μόχλευση της πρωτοβουλίας σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, που θα ενισχύσει την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα, θα προσδώσει προστιθέμενη αξία σε προϊόντα και υπηρεσίες και θα υλοποιήσει το όραμα για μια ευέλικτη, πολυσυλλεκτική και εξωστρεφή οικονομία με διακριτή τοπική ταυτότητα και προοπτική αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης.

6. Η έννοια και ο στόχος του Καλαθιού Προϊόντων στην Περιφέρεια Ηπείρου

Το «Καλάθι Προϊόντων» της Περιφέρειας Ηπείρου είναι ένα Επιχειρησιακό Σχέδιο επιλογής δυναμικών τοπικών προϊόντων και ενεργητικών πολιτικών που έχει ως σκοπό να κάνει τα προϊόντα ανταγωνιστικά, εξωστρεφή, πιστοποιημένα, περισσότερο ποιοτικά και ασφαλή. Το «Καλάθι των Αγροτικών Προϊόντων» συνάδει απόλυτα με το όραμα της Περιφέρειας Ηπείρου.

Οι τομείς από τους οποίους προέρχονται τα προϊόντα του Καλαθιού είναι η φυτική και ζωική παραγωγή, η υδατοκαλλιέργεια, η αλιεία και η μελισσοκομία. Τα προϊόντα αυτά συνδέονται με το διατροφικό πρότυπο της περιοχής της Ηπείρου, έχουν επαρκή παραγωγή, είναι βιώσιμα επιχειρηματικά και εμπορικά και μπορούν να αποτελέσουν την «αιχμή του δόρατος» για την ανάπτυξη και την εξωστρέφεια της Περιφέρειας Ηπείρου.

Οι βασικοί στόχοι που έχει θέσει η Περιφέρεια για τον πρωτογενή τομέα και αποτελούν το πλαίσιο για το Καλάθι είναι:

1. Η ανάδειξη της παραγωγικής ταυτότητας της Περιφέρειας Ηπείρου.
2. Η πλήρης αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων του πρωτογενούς τομέα.
3. Η ανάπτυξη της τοπικής παραγωγής με σκοπό την κάλυψη των τοπικών διατροφικών αναγκών και τη μείωση της εξάρτησης από τα εισαγόμενα προϊόντα.
4. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και προϊόντων με την παραγωγή προϊόντων ποιότητας με υψηλότερη ζήτηση (ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικά).
5. Η βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος και η διατήρηση και ενίσχυση των τοπικών θέσεων εργασίας.
6. Η αύξηση της εξωστρέφειας των αγροτικών προϊόντων και η ενίσχυση των εξαγωγών.
7. Η προστασία του περιβάλλοντος και η αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων.
8. Η μελλοντική σύσταση φορέα για την πιστοποίηση των Ηπειρωτικών προϊόντων.
9. Η δημιουργία δομών, εντός των υπηρεσιών, για την στήριξη και πληροφόρηση των πολιτών.
10. Η προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου αγροτικών προϊόντων.

Η υλοποίηση των παραπάνω στόχων, αποτελεί ένα φιλόδοξο αλλά ταυτόχρονα πολύ δύσκολο εγχείρημα, η πραγματοποίηση των οποίων όμως θα προσφέρει οικονομική και όχι μόνο αναζωογόνηση σε πολλούς επαγγελματικούς κλάδους της περιοχής της Περιφέρειας Ηπείρου. Ένα δίκτυο δομών, όπως αγροδιατροφικές συμπράξεις, δημοπρατήρια αγροτικών προϊόντων, ομάδες παραγωγών και νέες καλλιεργητικές δραστηριότητες, θα οργανώσει θεσμικά τον τρόπο παραγωγής προϊόντων με ταυτότητα και θα αναπτύξει καινοτόμες δραστηριότητες σημαντικές για την περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση του πρωτογενούς τομέα.

6.1 Διαδικασία σχεδιασμού του Καλαθιού

Το Καλάθι αποτελεί μία ιδέα και πολιτική του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, για την υλοποίηση του οποίου ακολουθήθηκαν μια σειρά από σημαντικά και απαραίτητα πρακτικά βήματα.

Όπως επισήμανε ο Αντιπεριφερειάρχης Άρτας, αρμόδιος για θέματα Αγροτικής Ανάπτυξης, κ. Βασίλης Ψαθάς, η δημιουργία ενός τοπικού Αγροτικού Καλαθιού αποτελεί μοχλό ανάπτυξης της τοπικής κι εθνικής οικονομίας. Για το λόγο αυτό από τις αρχές Νοεμβρίου 2011 ξεκίνησε η διαδικασία δημιουργίας του.

Αρχικά συνεδρίασε το Περιφερειακό Συμβούλιο Ηπείρου παρουσία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, τονίζοντας την καινοτομία που έχει η δημιουργία του «Καλαθιού τοπικών προϊόντων» σε κάθε περιοχή. Στην συνέχεια συστάθηκε από τον Περιφερειάρχη Ηπείρου, ομάδα εργασίας και υποστήριξης αποτελούμενη από Γεωπόνους και Κτηνιάτρους των Διευθύνσεων Αγροτικής Ανάπτυξης και Κτηνιατρικής των τεσσάρων Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Ηπείρου (Ιωαννίνων, Άρτας, Πρέβεζας και Θεσπρωτίας). Τα μέλη της ομάδας, ύστερα από πρόσκληση του Αντιπεριφερειάρχη Άρτας συναντήθηκαν και αφού μελέτησαν το κείμενο εργασίας του Υπ.Α.Α.Τ. καθόρισαν το πλαίσιο σύστασης του Επιχειρησιακού Σχεδίου «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων».

Ο Αντιπεριφερειάρχης Άρτας μαζί με την ομάδα υποστήριξης πραγματοποίησε διαδοχικές συναντήσεις (σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα) με εκπροσώπους παραγωγικών φορέων, υπηρεσιακούς παράγοντες και εκπροσώπους συλλογικών οργανώσεων, με σκοπό την ενημέρωση για τις δράσεις και τα οφέλη από την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Σχεδίου. Οι συναντήσεις στέφθηκαν με απόλυτη επιτυχία και μέσα από τη συζήτηση, την ανταλλαγή απόψεων και ιδεών, κατατέθηκαν προτάσεις για τον καλύτερο σχεδιασμό του Καλαθιού.

Έχοντας τα κριτήρια, τα στοιχεία και τις προτάσεις, η ομάδα υποστήριξης κατέληξε στην τελική επιλογή των αγροτικών προϊόντων που θα απαρτίζουν το «Ηπειρωτικό Καλάθι». Ακολούθησε η προετοιμασία του τελικού κειμένου του Επιχειρησιακού Σχεδίου, η αποστολή του στο Περιφερειακό Συμβούλιο της Περιφέρειας προς ψήφιση και στη συνέχεια η αποστολή του στο Υπ.Α.Α.Τ για έγκριση και υλοποίηση.

7. Καλλιεργητικό πλάνο - Υφιστάμενη Κατάσταση Περιφέρειας Ηπείρου

7.1. Εσπεριδοειδή

Στην Ελλάδα η καλλιέργεια των εσπεριδοειδών περιορίζεται σε περιοχές όπου υπάρχουν ευνοϊκές κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες. Η κύρια περιοχή καλλιέργειας είναι η Πελοπόννησος, (Κορινθία, Αργολίδα, Αχαΐα και Λακωνία), η Αττική, η Κρήτη (Χανιά), η Ήπειρος (Άρτα), η Κεντρική Ελλάδα (Αιτωλοακαρνανία) και η Χίος. Η υφιστάμενη κατάσταση της καλλιέργειας περιγράφεται με έτος αναφοράς το 2010 από τα στατιστικά στοιχεία των Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Π.Ε.

Πίνακας 7.1: Υφιστάμενη κατάσταση καλλιέργειας εσπεριδοειδών Περιφέρειας Ηπείρου

Εσπεριδοειδή Π.Ε. Άρτας	Έτος αναφοράς 2010	
Πορτοκάλια	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Navel New Hall	830	2.750
Navelina	7.100	23.500
W. Navel	20.300	67.250
Moro	5	20
Sanquinia	20	80
Κοινά	15.775	63.600
Salustiana	3.000	12.000
Valencia	200	800
Σύνολο	47.230	170.000
Μανταρίνια	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Reticulata	7.600	20.000
Nova	100	250
Σύνολο	7.700	20.250
Λεμόνια	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Eureka	200	200

Πίνακας 7.1 (Συνέχεια)

Εσπεριδοειδή ΠΕ Θεσπρωτίας		
Πορτοκάλια	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Navelina	2.100	8.000
Valencia	1.300	6.000
Πορτοκάλια- Λοιπά	250	1.100
Σύνολο	3.650	15.100
Εσπεριδοειδή Π.Ε. Θεσπρωτίας		
Μανταρίνια	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Κλημεντίνες	10.600	37.000
Nova	1.600	4.000
Λοιπά	50	150
Σύνολο	12.250	41.150
Εσπεριδοειδή Π.Ε. Πρέβεζας		
Πορτοκάλια	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Navel New Hall	100	350
Navelina	100	350
W. Navel	3.300	11.550
Κοινά	600	2.100
Valencia	100	350
Σύνολο	4.200	14.700
Μανταρίνια	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Κλημεντίνες	1.100	3.850
Λεμόνια	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Eureka	3.200	3.500

Πίνακας 7.2: Βιολογική καλλιέργεια εσπεριδοειδών Περιφέρειας Ηπείρου έτους 2010

Π.Ε. Άρτας	Έκταση (στρ)
Εσπεριδοειδή	445
Π.Ε. Θεσπρωτίας	Έκταση (στρ)
Εσπεριδοειδή	0

Πίνακας 7.3: Ολοκληρωμένη διαχείριση εσπεριδοειδών Περιφέρειας Ηπείρου έτους 2010

Π.Ε. Άρτας	Έκταση (στρ)
Εσπεριδοειδή	5.000
Π.Ε. Θεσπρωτίας	Έκταση (στρ)
Εσπεριδοειδή	12.700

Στην Π.Ε. Άρτας δραστηριοποιούνται εννέα (9) συσκευαστήρια, στην Π.Ε. Θεσπρωτίας πέντε (5) και στην Π.Ε. Πρέβεζας τέσσερα (4) συσκευαστήρια. Τα συσκευαστήρια αυτά έχουν εγχώριο αλλά και εξαγωγικό κυρίως προσανατολισμό.

Από τα συσκευαστήρια της Π.Ε. Άρτας τα προϊόντα εσπεριδοειδών εξάγονται προς τις παρακάτω χώρες: Φιλανδία, ΠΓΔΜ, Αλβανία, Βουλγαρία, Πολωνία, Τσεχία, Σερβία, Ουκρανία, Βοσνία, Σλοβακία, Σουηδία, Ουγγαρία, Μολδαβία, Καναδάς, Δανία, Μαυροβούνιο και Λευκορωσία.

Από τα συσκευαστήρια της Π.Ε. Θεσπρωτίας τα προϊόντα εσπεριδοειδών εξάγονται προς την Ανατολική, Κεντρική Ευρώπη και τις Βαλκανικές χώρες.

Οι συνολικές ποσότητες εξαγωγών (κατ' εκτίμηση) από τα συσκευαστήρια αυτά παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 7.4: Συνολικές εξαγωγές εσπεριδοειδών Π.Ε Άρτας, Θεσπρωτίας & Πρέβεζας έτους 2010

Είδος	Ποσότητα σε τόνους			
	Πορτοκάλια	Μανταρίνια	Λεμόνια	Grape Fruit
Π.Ε Άρτας	25.000	8.300	20	20
Π.Ε Θεσπρωτίας	12.065	32.900	-	-
Π.Ε Πρέβεζας	2.500	1.000	-	-

Στην Περιφέρεια Ηπείρου δραστηριοποιούνται οι παρακάτω οργανώσεις παραγωγών στον κλάδο των εσπεριδοειδών:

1. Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Άρτας – Φιλιπιάδας (ΕΑΣΑΦ)
2. Ομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Νομού Άρτας (ΟΑΣΝΑ)
3. Α.Σ. ΑΚΤΙΝ. ΗΠΕΙΡΟΥ
4. ΕΑΣ Θεσπρωτίας

Στην Π.Ε. Άρτας η καλλιέργεια εσπεριδοειδών εντοπίζεται στο Δήμο Αρταίων (Δ.Δ. Αρταίων, Δ.Δ. Αμβρακικού, Δ.Δ. Βλαχερνών, Δ.Δ. Φιλοθέης) και στο Δήμο Νικολάου Σκουφά (Δ.Δ. Αράχθου, Δ.Δ. Κομποτίου, Κ. Κομμένου).

Στην Π.Ε. Θεσπρωτίας η καλλιέργεια εσπεριδοειδών εντοπίζεται στο Δήμο Φιλιατών (Δ.Δ. Σαγιάδας - Σαγιάδα, Κεστρίνη, Βρυσέλλα) και στο Δήμο Σουλίου (Δ.Δ. Αχέροντα, Γλυκή).

Στην Π.Ε. Πρέβεζας η καλλιέργεια εσπεριδοειδών εντοπίζεται στο Δήμο Πρέβεζας (Δ.Δ. Λούρου, Δ.Δ. Πρέβεζας, Δ.Δ. Ζαλόγγου) και στο Δήμο Ζηρού (Δ.Δ. Θεσπρωτικού, Δ.Δ. Φιλιπιάδας).

7.2 Ακτινίδια

Το ακτινίδιο είναι μια νέα καλλιέργεια στα πλαίσια της οποίας έχουν δημιουργηθεί πολλοί συνεταιρισμοί. Από τον Νοέμβριο του 2007 μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2008 το ακτινίδιο παρουσίασε σημαντική άνοδο των πωλήσεων, τόσο στην εσωτερική, όσο και στην εξωτερική αγορά. Λόγω της αυξημένης παραγωγικότητας και ζήτησης του προϊόντος, οι διάφοροι συνεταιρισμοί κατασκευάζουν νέες εγκαταστάσεις με αυτόνομα ψυγεία, ειδικά για την αποθήκευση και συντήρησή τους.

Η υφιστάμενη κατάσταση της καλλιέργειας ακτινιδίων περιγράφεται με έτος αναφοράς το 2010 από τα στατιστικά στοιχεία των Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Π.Ε. Ηπείρου.

Πίνακας 7.8: Υφιστάμενη κατάσταση καλλιέργειας ακτινιδίων Περιφέρειας Ηπείρου

Ακτινίδια Π.Ε. Άρτας	Έτος αναφοράς 2010	
	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Ποικιλία Hayward	8.900	25.000
Ακτινίδια Π.Ε. Πρέβεζας	Έκταση (στρέμματα)	
	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)

Ποικιλία Hayward	500	2.000
Ακτινίδια Π.Ε. Θεσπρωτίας		
	Έκταση (στρέμματα)	Παραγωγή (τόνους)
Ποικιλία Hayward	1.020	3.300

Τελευταία εμφανίζεται και η πρώιμη ποικιλία «Τσεχελίδης».

Πίνακας 7.9: Βιολογική καλλιέργεια ακτινιδίων Περιφέρειας Ηπείρου έτους 2010

Π.Ε. Άρτας	Έκταση (στρ)
Ακτινίδια	230

Πίνακας 7.10: Ολοκληρωμένη διαχείριση καλλιέργειας ακτινιδίων Περιφέρειας Ηπείρου έτους 2010

Π.Ε. Άρτας	Έκταση (στρ)
Ακτινίδια	2.000

Στην Π.Ε. Άρτας δραστηριοποιούνται εννέα (9) συσκευαστήρια. Τα συσκευαστήρια αυτά έχουν εγχώριο αλλά και εξαγωγικό κυρίως προσανατολισμό.

Από τα συσκευαστήρια Π.Ε. Άρτας τα προϊόντα εσπεριδοειδών εξάγονται προς τις παρακάτω χώρες: ΠΓΔΜ, Αλβανία, Βουλγαρία, Πολωνία, Τσεχία, Σερβία, Ουκρανία, Αίγυπτος, Λίβανος, Ουγγαρία, Ιορδανία και Ρωσία.

Οι συνολικές ποσότητες εξαγωγών (κατ' εκτίμηση) από τα συσκευαστήρια αυτά παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 7.13: Συνολικές εξαγωγές ακτινιδίων Περιφερειακής Ενότητας Άρτας έτους 2010

Συσκευαστήρια Άρτας	Ακτινίδια σε τόνους
Σύνολο	4.550

Στην Περιφέρεια Ηπείρου δραστηριοποιούνται οι παρακάτω οργανώσεις παραγωγών στον κλάδο των ακτινιδίων:

1. Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Άρτας – Φιλιπιάδας (ΕΑΣΑΦ)
2. Ομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Νομού Άρτας (ΟΑΣΝΑ)
3. Α.Σ.Ε.Α
4. Α.Σ. ΑΚΤΙΝ. ΗΠΕΙΡΟΥ
5. ΕΑΣ Θεσπρωτίας

Στην Π.Ε. Άρτας η καλλιέργεια ακτινιδίων εντοπίζεται στο Δήμο Αρταίων (Δ.Δ. Αρταίων, Δ.Δ. Αμβρακικού, Δ.Δ. Βλαχερνών, Δ.Δ. Φιλοθέης) και στο Δήμο Νικολάου Σκουφά (Δ.Δ. Αράχθου, Δ.Δ. Κομποτίου, Κ.Κομμένου).

Στην Π.Ε. Πρέβεζας η καλλιέργεια εσπεριδοειδών εντοπίζεται στο Δήμο Πρέβεζας (Δ.Δ. Λούρου) και στο Δήμο Ζηρού (Δ.Δ. Θεσπρωτικού, Δ.Δ. Φιλιπιάδας).

7.2.1 Δυνατά σημεία καλλιέργειας εσπεριδοειδών και ακτινιδίων

1. Οι εδαφοκλιματικές συνθήκες της Ηπείρου είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές για την ανάπτυξη της καλλιέργειας των εσπεριδοειδών και ακτινιδίων.
2. Η διενέργεια εξαγωγών σε χώρες της Ευρώπης, τόσο των Βαλκανίων όσο και της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης.

3. Η πιστοποίηση γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά EurepGap – Globalgap.
4. Πολλές καλλιεργούμενες εκτάσεις βρίσκονται σε περιοχή Natura.
5. Η δυνατότητα για παραγωγή προϊόντων με σήμανση Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ).
Η περιοχή Σαγιάδα-Κεστρίνη και η Άρτα αποτελούν τις σημαντικότερες περιοχές της χώρας σε καλλιέργεια Μανταρινιού-Κλημεντίνης.
6. Η γεωγραφική θέση της περιοχής της Θεσπρωτίας με το λιμάνι της Ηγουμενίτσας και την Εγνατία οδό αλλά και της Άρτας ευνοούν τις μεταφορές στις χώρες της Ευρώπης.
7. Οι παραγωγοί της Θεσπρωτίας είναι κατά κύριο επάγγελμα γεωργοί και νεαρής ηλικίας.
8. Οι φυτείες είναι νεαρής σχετικά ηλικίας.

7.2.2 Αδύνατα σημεία καλλιέργειας εσπεριδοειδών και ακτινιδίων

1. Ο παγετός, ειδικά για την περιοχή της Άρτας. Οι παγετοί δεν αντιμετωπίζονται με δυναμικά συστήματα (π.χ. ανεμιστήρες).
2. Ο μικρός αγροτικός κλήρος.
3. Ο κλήρος εξακολουθεί να βρίσκεται στα χέρια παραγωγών μεγάλης ηλικίας, περισσότερο για την περιοχή της Άρτας και λιγότερο για την περιοχή της Θεσπρωτίας.
4. Το υφιστάμενο παλιό οδικό δίκτυο δυσχεραίνει τις μετακινήσεις ειδικά στην πρωτεύουσα.
5. Η αδυναμία σύστασης δυναμικών ομάδων παραγωγών και συνεταιριστικών ενώσεων με πλήρη καθετοποίηση.
6. Το γεγονός ότι οι ποικιλίες εσπεριδοειδών είναι βραχείας περιόδου συγκομιδής και δεν καλύπτουν τη ζήτηση εκτός περιόδου, το δε φυτικό κεφάλαιο είναι μεγάλης ηλικίας και δεν έχει γίνει αποτελεσματική αναδιάρθρωση τα τελευταία χρόνια.
7. Δεν υπάρχουν μονάδες παραγωγής χυμού και περαιτέρω τυποποίησης – συσκευασίας τελικού προϊόντος χυμού.
8. Αρκετές από τις υφιστάμενες αγροτικές εκμεταλλεύσεις – επιχειρήσεις δεν είναι πιστοποιημένες.
9. Η κουλτούρα των υφιστάμενων καλλιεργητών δε συνάδει με τα πρότυπα συστήματα καλλιέργειας – ποιότητας.
10. Το δίκτυο άρδευσης – στράγγισης είναι παλιό και ανεπαρκές. Το δίκτυο των αρδευτικών διωρύγων (πρωτευόντων, δευτερευόντων και τριτευόντων) καθώς και των στραγγιστικών τάφρων της πεδιάδας Άρτας είναι απαρχαιωμένο (από το 1948) και χωμάτινο, δεν συντηρείται επαρκώς με αποτέλεσμα την αναποτελεσματική άρδευση (επιφανειακή απορροή και υπόγεια διήθηση, μειωμένη ποσότητα νερού έως και ανεπαρκή) και στράγγιση (υπερχείλιση τάφρων σε περιπτώσεις έντονων βροχοπτώσεων). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την ανεξέλεγκτη διάνομιξη γεωτρήσεων για την άρδευση των εσπεριδοειδών με αποτέλεσμα να εξαντλείται ο υπόγειος υδροφόρος ορίζοντας, στις δε περιοχές που γειτνιάζουν με τον Αμβρακικό κόλπο να αντλείται υφάλμυρο νερό. Το πρόβλημα της ανεξέλεγκτης διάνομιξης γεωτρήσεων επέτεινε και η παύση λειτουργίας των ανεμιστήρων αντιπαγετικής προστασίας που εγκατέστησε ο ΟΓΑ τα προηγούμενα χρόνια (δεκαετία 1980). Τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας τους οι ανεμιστήρες αντιπαγετικής προστασίας λειτούργησαν αποτελεσματικά προστατεύοντας από τον παγετό μεγάλες εκτάσεις εσπεριδοειδών (φυτικό κεφάλαιο και παραγωγή). Αυτό δυστυχώς δεν συνεχίστηκε καθώς λόγω αδυναμίας-άρνησης των παραγωγών να συντηρήσουν τους ανεμιστήρες (και του

κράτους), αυτοί στα μέσα της δεκαετίας του 1990 έπαψαν να λειτουργούν. Έτσι οι παραγωγοί στράφηκαν σε άλλες μεθόδους αντιπαγετικής προστασίας π.χ. στάγδην άρδευση, διανοίγοντας για το σκοπό αυτό πολλές γεωτρήσεις στην πεδιάδα της Άρτας.

11. Η λειτουργία των ΓΟΕΒ και ΤΟΕΒ λόγω ελλείψεως επαρκών οικονομικών πόρων δεν καθίσταται δυναμική και αποτελεσματική σε ότι αφορά τη συντήρηση του υφιστάμενου αρδευτικού και στραγγιστικού δικτύου. Οι εν λόγω οργανισμοί αδυνατούν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους λόγω αδυναμίας είσπραξης των οφειλών των παραγωγών προς αυτούς.
12. Η λειτουργία των αντλιοστασίων Βίγλας και Στρογγυλής, λόγω παλαιότητας των εγκαταστάσεων και του τεχνολογικού εξοπλισμού αλλά και λόγω ελλείψεως οικονομικών πόρων για επαρκή συντήρηση, καθίσταται προβληματική, παρά τη μεγάλη σπουδαιότητα του ρόλου τους για την αποφυγή πλημμυρικών φαινομένων στην πεδιάδα της Άρτας.
13. Τα προγράμματα αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών δεν έτυχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα – λόγω ανεπαρκών ελέγχων και καθοδήγησης – ώστε σήμερα να διαθέτουμε ποικιλίες που να έχουν ζήτηση στην αγορά σε ότι αφορά την ποιότητα αλλά και να καλύπτουν μεγάλη περίοδο ζήτησης. Το αντίθετο, σήμερα διαθέτουμε ποικιλίες με περίοδο συγκομιδής βραχεία. Έτσι, λόγω του ανεπαρκούς μακροχρόνιου στρατηγικού σχεδιασμού στην εύφορη πεδιάδα της Άρτας δεν καλλιεργούνται δυναμικές ποικιλίες – ικανές να κυριαρχήσουν ποιοτικά, ποσοτικά και διαχρονικά στις διεθνείς αγορές.
14. Αναφορικά με τις υφιστάμενες εξαγωγές εσπεριδοειδών, εξάγονται εσπεριδοειδή σε χώρες π.χ. Βαλκανικές, χωρίς ωστόσο να επεξεργάζονται και να συσκευάζονται. Το μεγάλο πρόβλημα της περιοχής είναι ότι τα φρούτα πωλούνται από το χωράφι χωρίς διαλογή-τυποποίηση και συχνά με παραγωγικές κλούβες κατά παράβαση της ελληνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τη φυτοϋγεία και τις εμπορικές προδιαγραφές. Έτσι, περνούν από τα Ελληνικά σύνορα χωρίς επαρκείς ελεγκτικούς μηχανισμούς (ειδικότερα από τα τελωνεία της Κρυσταλοπηγής και του Προμαχώνα). Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί από τους γεωπόνους της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας δεν επαρκούν (με το υφιστάμενο δυναμικό των γεωπόνων – ελεγκτών) για τον αποτελεσματικό έλεγχο της ποιότητας των εξαγωγίμων αγροτικών προϊόντων. Αναφορικά επίσης με τις ποσότητες που διακινούνται μέσω των συσκευαστηρίων της περιοχής της Άρτας, το κόστος της διαδικασίας εξαγωγής των αγροτικών προϊόντων από την πλευρά του εξαγωγέα είναι μεγάλο, ενώ επιπλέον παρατηρείται έλλειψη αποθηκευτικών χώρων – ψυγείων για τη συντήρηση και μακρά διάθεση-εμπορία των αγροτικών προϊόντων.
15. Τα επενδυτικά προγράμματα στα οποία υπήρξε η δυνατότητα ένταξης δράσεων επέκτασης, εξοπλισμού και εκσυγχρονισμού των τοπικών συσκευαστηρίων, έχουν σταματήσει με αποτέλεσμα οι δικαιούχοι να έχουν προβεί σε τεράστιες δαπάνες αναμένοντας ακόμη τις σχετικές προεγκρίσεις και τελικές εγκρίσεις των επενδύσεων.
16. Παρατηρείται χαμηλή εκτίμηση, έλλειψη εμπιστοσύνης και μικρές προσδοκίες από την μεριά των παραγωγών απέναντι στις Οργανώσεις Παραγωγών και την ΕΑΣΑΦ.
17. Η τιμή παραγωγού τα τελευταία χρόνια μειώνεται, ενώ η τιμή καταναλωτή παραμένει σε πολύ υψηλότερα επίπεδα.

7.2.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της καλλιέργειας εσπεριδοειδών και ακτινιδίων

1. Δημιουργία συνεταιριστικών οργανώσεων εσπεριδοειδών και ακτινιδίων με δυνατότητα πλήρους καθετοποίησης. Αύξηση του ποσοστού επιδότησης των συνεταιριστικών

οργανώσεων από τα αναπτυξιακά και άλλα προγράμματα. Άρση των όποιων εμποδίων εισόδου μικρών υγιών συνεταιριστικών οργανώσεων σε αναπτυξιακά προγράμματα.

2. Η δημιουργία μια ενιαίας και ισχυρής Οργάνωσης Παραγωγών στους Νομούς Άρτας-Πρέβεζας-Θεσπρωτίας που θα τυποποιεί-συσκευάζει-συντηρεί και θα πουλάει τα ακτινίδια και εσπεριδοειδή όσο το δυνατόν πιο κοντά στον τελικό καταναλωτή, ώστε να καρπωθεί την προστιθέμενη αξία με ταυτόχρονη μείωση των τιμών καταναλωτή.
3. Άμεση ενίσχυση ανά κιλό των αδιάθετων πορτοκαλιών ώστε να οδηγηθούν σε χυμοποίηση, δεδομένου ότι λόγω της αποδέσμευσης της επιδότησης από την παραγωγή, οι τιμές του χυμοποιήσιμου πορτοκαλιού είναι εξαιρετικά χαμηλές. Ενσωμάτωση των ποσοτήτων των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων στις επιδοτήσεις που λαμβάνουν οι παραγωγοί. Επαναφορά του προηγούμενου καθεστώτος των επιδοτήσεων (με βάση το οποίο η επιδότηση ήταν συνυφασμένη με την παραγόμενη ποσότητα) για την άμεση απορρόφηση των χυμοποιήσιμων πορτοκαλιών.
4. Αναδιάρθρωση της καλλιέργειας των εσπεριδοειδών με νέες ποικιλίες, τα χαρακτηριστικά στοιχεία των οποίων αναφορικά με την ποιότητα, την εποχή ωρίμανσης, το μέγεθος, την αντοχή σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες και ασθένειες και τη δυνατότητα συντήρησής τους θα ικανοποιούν τις απαιτήσεις των καταναλωτών και της αγοράς.
5. Να γίνουν μελέτες προσαρμοστικότητας για νέες πρώιμες και όψιμες ποικιλίες εσπεριδοειδών ώστε να αναδιαρθρωθεί η καλλιέργεια και να παραταθεί η περίοδος συγκομιδής με ταυτόχρονη δοκιμή υποκειμένων, ανθεκτικών στον ιό της τριστέτσας, στις εδαφοκλιματικές συνθήκες της Ηπείρου.
6. Ένταξη των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων εσπεριδοειδών και ακτινιδίων στην κατηγορία προϊόντων ποιότητας π.χ. προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) και Ειδικό Παραδοσιακό Προϊόν Ιδιότυπο (ΕΠΠΕ). Πιστοποίηση πρακτικών και συστημάτων ποιότητας και ασφάλειας τροφίμων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων-επιχειρήσεων πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής. Ανάπτυξη της βιολογικής καλλιέργειας.
7. Συστηματικοί και αυστηροί έλεγχοι στους συνοριακούς σταθμούς της χώρας και από γεωπόνους φυτο-υγειονομικούς ελεγκτές για την αποφυγή εξόδου από τη χώρα μη επεξεργασμένων και μη συσκευασμένων εσπεριδοειδών και ακτινιδίων.
8. Ενίσχυση των φυτο-υγειονομικών ελέγχων από τους γεωπόνους των Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής.
9. Η επέκταση των εξαγωγών εσπεριδοειδών και ακτινιδίων σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης.
10. Επιδότηση των υφιστάμενων συνεταιριστικών οργανώσεων για την κατασκευή ψυκτικών θαλάμων μακροχρόνιας συντήρησης των ακτινιδίων.

7.3. Ελαιοκομία

Η ελαιοκαλλιέργεια έχει εξαιρετική σημασία για την Περιφέρεια Ηπείρου. Σε κάποιες περιοχές υπάρχει παράδοση 3 αιώνων. Σήμερα σε μια έκταση 304.000 στρεμμάτων καλλιεργούνται σχεδόν 2.000.000 δέντρα ελαιοποιήσιμων ποικιλιών κυρίως στις Περιφερειακές Ενότητες Θεσπρωτίας και Πρέβεζας και 1.250.000 δένδρα βρώσιμης ποικιλίας κυρίως στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας.

7.3.1 Ελαιόλαδο

Η κυρίαρχη ποικιλία για παραγωγή ελαιολάδου είναι η Λιανολιά (ή Λαδοελιά) Κερκύρας (ή Πρέβεζας) και ακολουθούν η Κορωνέικη και η τοπική ποικιλία της Θεσπρωτίας, Νησιώτικη. Εκτός από τις ελαιοποιήσιμες ποικιλίες στην έκθλιψη ελαιολάδου οδηγείται και μεγάλο μέρος (σχεδόν το σύνολο σε Θεσπρωτία και Πρέβεζα) της επιτραπέζιας ποικιλίας Κονσερβολιά (Χονδροελιά) Άρτας και Χονδροελιά Μπολιάννας.

Η παραγωγή ελαιολάδου φθάνει τους 6.000 τόνους και εξαρτάται από τις κλιματικές συνθήκες και την παρεναιτοφορία των δέντρων. Η έκθλιψη του ελαιοκάρπου γίνεται σε 46 ελαιοτριβεία. Υπάρχουν και 5 εγκεκριμένα τυποποιητήρια ελαιολάδου τα οποία όμως τυποποιούν πολύ μικρή ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος (βλ. Πίνακα 7.14).

Πίνακας 7.14: Υφιστάμενη κατάσταση ελαιοκαλλιέργειας

	Π.Ε Άρτας	Π.Ε Θεσπρωτίας	Π.Ε Πρέβεζας	Σύνολο
Εκτάσεις - δέντρα	4.400 52.800	107.600 800.000	91.000 1.092.000	203.000 1.944.800
Παραγωγή ελαιολάδου (τόνοι)	800	1.250	4.000	6.050
Ελαιοτριβεία	7	17	22	46
Ολοκληρωμένη Διαχείριση (στρέμματα)		2.385	11.450	13.835
Βιολογική Καλλιέργεια (στρέμματα)		1.600	1.164	2764

7.3.1.1 Δυνατά σημεία καλλιέργειας ελαιοποιήσιμης ελιάς

1. Η ελαιοκομία στην Ήπειρο έχει παράδοση 3 αιώνων καθώς η κυρίαρχη ποικιλία (Λιανολιά Κέρκυρας ή Πρέβεζας, ιταλικής προέλευσης) εγκαταστάθηκε επί ενετικής κτήσης της Πρέβεζας και της Πάργας. Πολλοί από τους ελαιώνες αυτούς διασώζονται ακόμα και έχουν ιστορική και καλλωπιστική αξία. Η παραπάνω ποικιλία είναι μαζί με την Κορωνέικη από τις κορυφαίες ελαιοποιήσιμες της χώρας και δίνει εξαιρετικής ποιότητας ελαιόλαδο, όταν ο καρπός συγκομίζεται από το δέντρο. Είναι καλά προσαρμοσμένη στις εδαφοκλιματικές συνθήκες με το υψηλό βροχομετρικό ύψος και δίνει υψηλές αποδόσεις χωρίς ιδιαίτερη φροντίδα. Η καλλιέργεια της ελιάς έχει ενσωματωθεί στην παράδοση των κατοίκων.
2. Πραγματοποιείται ολοκληρωμένη διαχείριση καλλιέργειας, πιστοποιημένα, σε 13.835 στρ.
3. Επιπλέον, πιστοποιημένη βιολογική καλλιέργεια γίνεται σε 2.764 στρ.
4. Αρκετές περιοχές του Νομού Πρέβεζας μπορούν να παράγουν αναγνωρισμένο ελαιόλαδο Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) «Πρέβεζα» από το 1993 (Υ.Α. 440329 – ΦΕΚ 871/Β/1993).
5. Οργανώσεις παραγωγών υπάρχουν στις Π.Ε. Άρτας και Πρέβεζας.

7.3.1.2 Αδύνατα σημεία καλλιέργειας ελαιοποιήσιμης ελιάς

1. Σε κάποιες περιοχές, η μέθοδος συγκομιδής με φυσιολογική καρπόπτωση σε δίχτυα όπως και ο τρόπος και ο χρόνος αποθήκευσης μέχρι την έκθλιψη, υποβαθμίζουν την ποιότητα

του ελαιολάδου. Το σημαντικότερο πρόβλημα είναι ότι κατά βάση το προϊόν πωλείται χύμα στους τελικούς καταναλωτές ή σε χονδρεμπόρους. Έτσι οι καταναλωτές προμηθεύονται κάποιες φορές χαμηλής ποιότητας ή και νοθευμένο ελαιόλαδο ενώ την προστιθέμενη αξία του εξαιρετικά παρθένου ελαιολάδου την εκμεταλλεύονται ημεδαποί χονδρέμποροι ή Ιταλοί για να βελτιώσουν την ποιότητα των δικών τους ελαιολάδων.

2. Παρά τις πιστοποιήσεις ποιότητας (βιολογικής καλλιέργειας, ολοκληρωμένης διαχείρισης, ΠΓΕ) το ελαιόλαδο δεν τυποποιείται και ούτε προωθείται ανάλογα, αλλά πωλείται κυρίως χύμα ως συμβατικό.
3. Οι οργανώσεις παραγωγών που υπάρχουν δεν κάνουν ουσιαστικά καμιά παρέμβαση στην τυποποίηση και εμπορία του ελαιολάδου.

7.3.1.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της καλλιέργειας

1. Απόκτηση νέου εξοπλισμού συλλογής και μεταφοράς του ελαιοκάρπου με στόχο τη μείωση του κόστους συλλογής και την βελτίωση της ποιότητας του παραγόμενου προϊόντος.
2. Ενίσχυση για μετατροπή των συμβατικών καλλιεργειών σε βιολογικές. Ταυτόχρονα είναι αναγκαίο να αναζητηθούν εμπορικές διέξοδοι για το βιολογικό ελαιόλαδο ιδίως στις απαιτητικές αγορές της Δυτικής Ευρώπης και των ΗΠΑ.
3. Μελέτη της τεχνητής εκτροφής και εξαπόλυσης ιθαγενών παρασιτοειδών για την βιολογική καταπολέμηση του δάκου και της εφαρμογής σε μεγάλη κλίμακα.
4. Δημιουργία ή εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων διαχείρισης των λυμάτων των ελαιοτριβείων. Οι μελέτες αξιοποίησης των λυμάτων και παραπροϊόντων της διαδικασίας έκθλιψης ελαιολάδου για παραγωγή ενέργειας και οργανική λίπανση θα πρέπει να προσαρμοστούν στις τοπικές συνθήκες.
5. Μέριμνα (νομοθεσία ή και παροχή οικονομικών κινήτρων) για τη διατήρηση των παραδοσιακών ελαιώνων στις περιοχές που κρίνεται απαραίτητο για την ιδιαίτερη καλλωπιστική τους αξία και την προσφορά τους στο τουριστικό προϊόν (π.χ. Πάργα).
6. Σύσταση μίας ομάδας παραγωγών με στόχο τη συλλογική τυποποίηση, προώθηση και εμπορία του ελαιολάδου με ενιαίο εμπορικό σήμα και αξιοποίηση όλων των πιστοποιημένων προδιαγραφών (ολοκληρωμένης, βιολογικής καλλιέργειας, γεωγραφικής ένδειξης).
7. Δημιουργία προοπτικών βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του μεταποιητικού τομέα μέσω επενδύσεων για την τυποποίηση και ταυτοποίηση του ελαιολάδου.

7.3.2 Βρώσιμες Ελιές

Η παραγωγή βρώσιμης ελιάς είναι πολύ σημαντική στην Π.Ε. Άρτας όπου καλλιεργούνται 51.900 στρ. Οι περιοχές καλλιέργειας είναι στη λοφώδη περιοχή της Άρτας (Παντάνασσα, Αμμότοπος, Γραμμενίτσα, Γρίμποβο, Βλαχέρνα, Πέτα, Μεγάρχη, Φωτεινό Σελλάδες και Δημαριό) που συνολικά καλύπτει το 70% των ελαιώνων. Το 15% είναι κοντά στις εκβολές του ποταμού Αράχθου (Νεοχώρι, Κομμένο, Λουτρότοπος, Συκίες, Περάνθη) ενώ το υπόλοιπο 15% βρίσκεται στα ορεινά της Άρτας. Στην Π.Ε. Πρέβεζας και κυρίως στην Δημοτικές Ενότητες Θεσπρωτικού και Λούρου υπάρχουν περίπου 21.100 στρέμματα ελαιόδεντρων επιτραπέζιας ελιάς και στην Π.Ε. Θεσπρωτίας 27.950 στρέμματα (Πίνακας 7.15).

Πίνακας 7.15: Υφιστάμενη κατάσταση καλλιέργειας βρώσιμης ελιάς

	Π.Ε Άρτας	Π.Ε Θεσπρωτίας	Π.Ε Πρέβεζας	Σύνολο
Στρέμματα	51.900	21.100	27.950	100.950
Παραγωγή (τόνοι)	7000	50	200	7250
Τυποποιητήρια	2	-	1	3
Ολοκληρωμένη Διαχείριση (στρέμματα)	2188	-	-	2188
Βιολογική Καλλιέργεια (στρέμματα)	150	-	-	150

Η συγκομιδή των ελιών γίνεται με τα χέρια για να αποφευχθεί ο τραυματισμός των καρπών αλλά παράλληλα η χρονική στιγμή της συγκομιδής παίζει καθοριστικό ρόλο στην ποιότητα των επιτραπέζιων ελιών αλλά και στον τύπο. Η ελιά της Άρτας εμπορεύεται σαν πράσινη, ξανθή αλλά και σαν μαύρη και έχει αναγνωρισθεί ως Π.Γ.Ε βρώσιμης ελιάς από το 1994. Ένας άλλος διαχωρισμός γίνεται βάσει του αριθμού των καρπών σε ένα κιλό.

Η παραγωγή ελαιοκάρπου στην Π.Ε Άρτας έχει φτάσει τους 25.000 τόνους αλλά τα τελευταία χρόνια κυμαίνεται στους 6-8.000 τόνους. Από αυτή την ποσότητα ένα μεγάλο μέρος δεν πληροί τα απαιτούμενα ποιοτικά χαρακτηριστικά προς παραγωγή βρώσιμων ελιών με αποτέλεσμα να χρησιμοποιούνται για παραγωγή ελαιολάδου. Στην Π.Ε. Άρτας μεγάλο μέρος της εμπορίας γίνεται με μεσάζοντες. Υπάρχει ένα υποκατάστημα επεξεργασίας και τυποποίησης που απορροφά περίπου 3.000 τόνους και ένα συσκευαστήριο – τυποποιητήριο που επεξεργάζεται περίπου 500 τόνους. Περίπου 150 στρέμματα ελιάς καλλιεργούνται με βιολογικό τρόπο ενώ 2.188 στρέμματα καλλιεργούνται με τη μέθοδο της ολοκληρωμένης διαχείρισης.

7.3.2.1 Δυνατά σημεία καλλιέργειας βρώσιμης ελιάς

1. Η Κονσερβολιά Άρτας είναι ένα άριστο και ποιοτικό προϊόν. Το γεγονός ότι το 70% περίπου των εκτάσεων που καλλιεργούνται δεν αρδεύονται, έχει σαν αποτέλεσμα παράγονται ελιές οι οποίες συντηρούνται άριστα και διατηρούν την υφή, τη γεύση τους και τη θρεπτική τους αξία. Η Κονσερβολιά συναγωνίζεται πολύ καλά διάφορες βρώσιμες ελιές και με σωστή προώθηση μπορεί να κερδίσει μεγάλο μερίδιο στην αγορά.
2. Όλα τα στοιχεία δείχνουν επιπλέον αύξηση της κατανάλωσης επιτραπέζιας ελιάς. Το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον των καταναλωτών για υγιεινή διατροφή θα επηρεάσει την κατανάλωση της ελιάς και των προϊόντων της καθώς συνδυάζουν θετικές ιδιότητες, όπως υγιεινή διατροφή, ιστορία, μεσογειακό τρόπο ζωής και ευχάριστη γεύση. Οι βιομηχανίες τροφίμων έχουν εντάξει την ελιά στους καταλόγους τους και δημιουργούν προϊόντα που περιέχουν ελιές.

7.3.2.2 Αδύνατα σημεία καλλιέργειας βρώσιμης ελιάς

1. Η πώληση της μεγαλύτερης ποσότητας βρώσιμων ελιών «χύμα» και όχι σε τυποποιημένες συσκευασίες
2. Το προϊόν ακόμη και συσκευασμένο προωθείται στην αγορά χωρίς την πραγματική του ονομασία Π.Γ.Ε Κονσερβολιά Άρτας καθώς οι επιχειρήσεις που το τυποποιούν δεν έχουν ανάλογη πιστοποίηση.

3. Σε πολλές περιοχές το ανάγλυφο του εδάφους δεν επιτρέπει την εκμηχάνιση της καλλιέργειας.
4. Ο μικρός κλήρος και η μεγάλη ηλικία των αγροτών που ασχολείται με την καλλιέργεια δεν βοηθά στην προώθηση του προϊόντος.

7.3.2.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της καλλιέργειας

1. Το βασικό πρόβλημα που εξηγεί και το μικρό μέρος της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας που εισπράττουν οι παραγωγοί βρώσιμης ελιάς της Περιφέρειας, αλλά και γενικότερα οι παραγωγοί και των άλλων αγροτικών προϊόντων της Περιφέρειας μας, είναι ότι αυτά είναι σχετικά αδιαφοροποίητα (π.χ. πώληση χύμα ελαιολάδου και ελιάς) με μικρή ενσωματωμένη προστιθέμενη αξία. Το προϊόν εμπορεύεται χωρίς συσκευασία ή συσκευασμένο χωρίς να αναφέρεται και να προβάλλεται η πιστοποίησή του (ΠΓΕ Κονσερβολιά Άρτας). Η προβολή, τυποποίηση και προώθηση του προϊόντος είναι απαραίτητη και γι' αυτό πρέπει να συμβάλλουν τόσο οι επιχειρηματίες αλλά και όλοι οι φορείς.
2. Επέκταση της βιολογικής καλλιέργειας και της ολοκληρωμένης διαχείρισης παραγωγής.
3. Η εθνική και περιφερειακή στρατηγική με τις ισχυρές Ομάδες Παραγωγών, τις Αγροδιατροφικές Συμπράξεις και τα Τοπικά Σύμφωνα Ποιότητας στοχεύουν στην ανάδειξη των προϊόντων της Περιφέρειας και στην ανάπτυξη των συνεργειών μεταξύ των κλάδων της τοπικής μας οικονομίας. Στην ουσία είναι μια προσπάθεια ανάδειξης του τοπικού μας πολιτισμού και της ταυτότητας μας που θα δώσει προστιθέμενη αξία στα προϊόντα μας τα οποία θα δώσουν καλύτερες τιμές σε όλους τους εμπλεκόμενους κρίκους της αλυσίδας παραγωγής και εμπορίας (ελαιοκαλλιεργητές, τυποποιητές, έμποροι).
4. Οι χρηματοδοτήσεις από τις διάφορες πηγές χρηματοδότησης θα είναι περισσότερο ευχερής στα πλαίσια των συμπράξεων (π.χ. ΥΠΑΑΤ, Περιφέρεια, ΟΠΕ), ενώ θα επιτυγχάνονται και συνέργειες μεταξύ των κλάδων (π.χ. με τον τουρισμό).
5. Οι προωθητικές ενέργειες των προϊόντων μας ΠΟΠ, ή ΠΓΕ θα πρέπει να συνδυάζονται και με αντίστοιχες ευρωπαϊκές για την επίτευξη συνεργειών και οικονομίας κλίμακας και στην προώθηση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να δώσουν βάρος σε αυτό το θέμα.
6. Στον τομέα της βρώσιμης ελιάς ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να δοθεί προς την κατεύθυνση της τυποποίησης (ενθάρρυνση και προώθηση στοχευμένων επενδυτικών σχεδίων) και πιστοποίησης της βρώσιμης ελιάς. Θα πρέπει να τονίσουμε και εδώ ότι πέρα από τις δικές μας προσπάθειες που πρέπει να ενταθούν, θα πρέπει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να στηρίξει έμπρακτα τις αγορές επώνυμων τοπικών προϊόντων δεδομένου ότι όπως εξηγήσαμε και παραπάνω η αναγνωρισιμότητα των σημάτων πιστοποίησης είναι πολύ χαμηλή. Η ελληνική κυβέρνηση πιστεύουμε ότι αναγνωρίζει το κενό και θα κινηθεί προς την κατεύθυνση αυτή πιέζοντας τους ευρωπαίους αξιωματούχους. Το ίδιο θα κάνουμε και εμείς ως Περιφέρεια.

7.4 Κηπευτικά

Υπό κάλυψη: Η έκταση των θερμοκηπιακών εγκαταστάσεων είναι 2.000 στρ. (βλ. Πίνακα 7.16) με επίκεντρο τη Δημοτική Ενότητα Πρέβεζας. Την τελευταία εικοσαετία η έκταση στην Πρέβεζα έχει παραμείνει σχεδόν σταθερή στα 1500 στρ. περίπου με βασικά προϊόντα την τομάτα (73%) και το αγγούρι (16%) που καλλιεργούνται συνήθως 2 φορές το χρόνο.

Υπαίθρια: Καλλιεργούνται 6.500 στρ. περίπου με βασικά προϊόντα την τομάτα, φασολάκι, καρπούζι, πεπόνι, πιπεριά, μελιτζάνα, σταυρανή, μαρούλι και άλλα φυλλώδη λαχανικά. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει για το πεπόνι Κόνιτσας που καλλιεργείται σε μια έκταση 200 στρ. είναι ποικιλίας ‘honey dew’ και έχει εξαιρετική γλυκιά γεύση και ωραίο άρωμα. Γενικά η παραγωγή, εκτός από της Πρέβεζας, είναι προσανατολισμένη στην κάλυψη ενός μέρους της τοπικής κατανάλωσης οπωροκηπευτικών.

Πίνακας 7.16: Υφιστάμενη κατάσταση καλλιέργειας κηπευτικών

Καλλιέργεια σε στρέμματα/ Π.Ε	Π.Ε Άρτας	Π.Ε Θεσπρωτίας	Π.Ε Ιωαννίνων	Π.Ε Πρέβεζας	Σύνολο
Θερμοκηπιακή	210	60	240	1.500	2010
Υπαίθρια	1.950	200	1.850	2.500	6.500

7.4.1 Δυνατά σημεία καλλιέργειας κηπευτικών

Οι εδαφοκλιματικές συνθήκες είναι ιδανικές στη Δημοτική Ενότητα Πρέβεζας. Το μικροκλίμα που δημιουργεί το Ιόνιο πέλαγος και ο Αμβρακικός κόλπος είναι εξαιρετικό για την καλλιέργεια κηπευτικών. Σε αρκετές περιοχές το έδαφος (αμμώδες – αμμοπηλώδες, βαθύ, με πολύ καλή στράγγιση) είναι άριστο για τις περισσότερες καλλιέργειες. Η καλλιέργεια κηπευτικών υπό κάλυψη έχει παράδοση μισού αιώνα και υπάρχει πολύ καλή τεχνογνωσία στους αγρότες και στους γεωπόνους. Η τομάτα Πρέβεζας αποτέλεσε σημείο αναφοράς για τους καταναλωτές της Βόρειας Ελλάδας τις προηγούμενες δεκαετίες. Με αιχμή την τομάτα έχει δημιουργηθεί ένα κέντρο εμπορίας (ο πυρήνας βρίσκεται στη ΒΙ.ΠΕ. Πρέβεζας) που διακινεί οπωροκηπευτικά εκτός από την Περιφέρεια Ηπείρου, στη Βόρεια Ελλάδα αλλά και στις γειτονικές βαλκανικές χώρες (Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία κ.α.).

7.4.2 Αδύνατα σημεία καλλιέργειας κηπευτικών

1. Η γεωργική γη είναι αρκετά περιορισμένη. Γη πολύ υψηλής παραγωγικότητας χρησιμοποιήθηκε αφειδώς για οικισμούς, οικόπεδα, δημόσια κτίρια, δρόμους κλπ. και η τιμή αυτής που απέμεινε είναι πλέον απλησίαστη για τους αγρότες.
2. Υφαλμύρωση του αρδευτικού νερού. Η υπεράντληση και η κακή χρήση του νερού οδήγησε στην πτώση του υδροφόρου ορίζοντα και την αύξηση της αλατότητας.
3. Θερμοκηπιακές εγκαταστάσεις παλιές ή και με ελλιπή συστήματα. Παρά το σχετικό εκσυγχρονισμό της τελευταίας 20-ετίας με αντικατάσταση παλαιών θερμοκηπίων «τολ τύπου Πρέβεζας» με καλύτερες μονάδες, σημαντικές ελλείψεις υπάρχουν ακόμα στα συστήματα εξαερισμού, θέρμανσης και δροσισμού. Ειδικά η θέρμανση με το πανάκριβο πετρέλαιο κίνησης και χωρίς επιστροφή του ΕΦΚ κρίνεται ασύμφορη.
4. Η διαλογή και τυποποίηση είναι ελλιπής ή και ανύπαρκτη.
5. Τα μέσα συσκευασίας είναι κακής εμφάνισης και δεν αναδεικνύουν το προϊόν, ενώ επαναχρησιμοποιούνται χωρίς τον απαραίτητο καθαρισμό τους. Τα προϊόντα πωλούνται ανώνυμα (συχνά χωρίς την νομικά προβλεπόμενη σήμανση-ιχνηλασιμότητα).
6. Εμπορία: Παρεμβολή, μεταξύ του παραγωγού και του καταναλωτή, πολλών κρίκων της εμπορικής αλυσίδας (Ο.Π. ή μεσιτέμποροι – χονδρέμποροι – λιανέμποροι – μανάβηδες). Το αποτέλεσμα είναι η μεγάλη διαφορά τιμής (ψαλίδα) παραγωγού καταναλωτή (1 προς 5 κατά μέσο όρο ενώ στην Ε.Ε. είναι 1 προς 2,5) η καθυστέρηση των πληρωμών και η αύξηση της επισφάλειας. Επιπλέον, παρατηρείται απώλεια της σχέσης μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή και η διάθεση προϊόντων στην αγορά χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι καταναλωτικές απαιτήσεις (οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, συσκευασία και εμφάνιση

προϊόντων). Η τομάτα Πρέβεζας έχασε πλέον μεγάλο μέρος από την καλή φήμη και την προτίμηση που απολάμβανε στην αγορά.

7.4.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της καλλιέργειας

1. Αυστηρός χωροταξικός σχεδιασμός που θα τηρηθεί χωρίς παρεκκλίσεις για την προστασία της γης (και ιδιαίτερα της υψηλής παραγωγικότητας).
2. Αυστηρός έλεγχος των γεωτρήσεων και εφαρμογή της τεχνολογίας για ορθολογική χρήση του νερού.
3. Εφαρμογή ολοκληρωμένης αντιμετώπισης εχθρών και ασθενειών με μείωση χρήσης φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων. Προώθηση της βιολογικής καλλιέργειας και προώθηση των προϊόντων σε απαιτητικές αγορές. Έρευνα για την αναγνώριση, προστασία και αξιοποίηση των ιθαγενών ωφελίμων (αρπακτικών – παρασιτοειδών) εντόμων που βρίσκονται σε αφθονία στη φύση.
4. Μεγάλα ή και μικρά σχέδια βελτίωσης για:
 - συστήματα εξαερισμού με ταυτόχρονη εντομοστεγανότητα των θερμοκηπίων,
 - συστήματα δροσισμού για αντιμετώπιση των υψηλών θερμοκρασιών,
 - αξιοποίηση της βιομάζας που παράγεται στην ευρύτερη περιοχή (πυρηνόξυλο, σύμπηκτα, από το κλάδεμα των ελιών και των εσπεριδοειδών) και
 - υδροπονία όπου είναι απαραίτητο (εδάφη κακής ποιότητας, μη αντιμετωπίσιμα εδαφογενή παθογόνα).
5. Ρύθμιση για επιστροφή του ΕΦΚ πετρελαίου για θέρμανση θερμοκηπίων.
6. Μείωση των μεσαζόντων και της “ψαλίδας” τιμής με δυνατές Ο.Π., πωλήσεις κατευθείαν στο λιανικό σημείο και με νέες μεθόδους εμπορίας όπως συμπράξεις με φορείς καταναλωτών, πωλήσεις μέσω διαδικτύου κλπ. Δημιουργία και ενίσχυση λαϊκών αγορών συμβατικών και βιολογικών προϊόντων σε όλα τα αστικά κέντρα της Περιφέρειας.
7. Σύσταση και λειτουργία δημοπρατηρίου για τον εφοδιασμό της εγχώριας αγοράς και την ενίσχυση της εξωστρέφειας.
8. Δημιουργία εμπορικού σήματος, με προσεκτική επιλογή ποικιλιών-υβριδίων και καλλιεργητικών τεχνικών που να εξασφαλίζει στον καταναλωτή την ολική ποιότητα του προϊόντος. Εκτός από την ασφάλεια ως προς τα υπολείμματα φυτοφαρμάκων και τους μικροβιολογικούς κινδύνους αλλά και την παραγωγή με σεβασμό στο περιβάλλον, ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δίνεται στα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά (άρωμα, γεύση, υφή κ.α.).

7.5 Καλλιέργεια Πατάτας

Καλλιεργούνται περίπου 5.120 στρ. με παραγωγή 18.400 τόνους πατάτας και τα κύρια κέντρα βρίσκονται στη Χρυσοβίτσα της Π.Ε Ιωαννίνων και στη Δημοτική Ενότητα Πρέβεζας. Η πατάτα Χρυσοβίτσας είναι φημισμένη, έχει εξαιρετικά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά και συγκομίζεται το φθινόπωρο. Η ποιοτική υπεροχή της οφείλεται κυρίως στις ιδιαίτερες εδαφοκλιματικές συνθήκες της περιοχής και κατά δεύτερο λόγο στην μακρόχρονη εμπειρία των πατατοκαλλιεργητών. Στην Πρέβεζα το ήπιο κλίμα επιτρέπει την καλλιέργεια δύο φορές το χρόνο στα κατάλληλα αμμώδη – αμμοπηλώδη εδάφη της περιοχής και η συγκομιδή γίνεται Μάιο – Ιούνιο για την πρώτη φύτευση και χειμώνα για τη δεύτερη.

Μεγάλο μέρος της πατάτας που παράγεται στην Ήπειρο πουλιέται απευθείας από τον παραγωγό στον τελικό καταναλωτή με αμοιβαία οικονομικά οφέλη και για τους δύο. Η συγκομιδή στις κύριες περιοχές παραγωγής είναι συμπληρωματική, καλύπτει σχεδόν όλο το χρόνο (Μάιο – Ιανουάριο) και μπορούν να τροφοδοτούνται οι λαϊκές αγορές συνεχώς με φρέσκο, τοπικό και ποιοτικό προϊόν.

Βασικό πρόβλημα είναι ότι και στη Χρυσοβίτσα αλλά και στην Πρέβεζα τα εδάφη είναι περιορισμένα έτσι ώστε η καλλιέργεια να μην μπορεί να αναπτυχθεί απρόσκοπτα αλλά να μην εφαρμόζεται και η άκρως απαραίτητη για την πατάτα αμειψισπορά. Πρέπει να ληφθεί ειδική μέριμνα ώστε να αποκλειστούν ή να περιοριστούν τα παθογόνα καραντίνας της καλλιέργειας (βακτήρια, μύκητες και νηματώδεις).

7.6 Καλλιέργεια Οσπρίων

Σε όλη την Περιφέρεια καλλιεργούνται περίπου 3.700 στρ. με όσπρια και η μεγαλύτερη έκταση βρίσκεται σε 4 χωριά του Δήμου Πάργας (Φανάρι). Στην πεδιάδα Φαναρίου υπάρχει άφθονη γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, καλό επιφανειακό νερό και με την απαραίτητη εκμηχάνιση της καλλιέργειας (σπορά, συγκομιδή, καθαρισμός και τυποποίηση) η καλλιέργεια των οσπρίων μπορεί να επεκταθεί και να καλύψει μεγαλύτερο μέρος των αναγκών της Ηπείρου ή και της χώρας.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στους ονομαστούς γίγαντες Ζαγορίου που σε συνδυασμό με τα άφθονα άγρια χόρτα της περιοχής δημιουργούν εκλεκτά εδέσματα. Λαμβάνοντας υπόψη την αναπτυγμένη τουριστική κίνηση του Ζαγορίου, η αύξηση της καλλιέργειας τους μπορεί να προσφέρει ένα επιπλέον εισόδημα στους παραγωγούς και ένα ποιοτικό τοπικό προϊόν στους επισκέπτες.

7.7 Αμπελοκαλλιέργεια

Η αμπελοκαλλιέργεια, με μακρά ιστορία και παράδοση στην περιοχή της Περιφέρειας Ηπείρου από τον 16^ο αιώνα, ήταν από τις ελάχιστες επιλογές για την ενασχόληση με τη γεωργία λόγω του έντονου ανάγλυφου του εδάφους που δεν επιτρέπει την ανάπτυξη μεγάλων και εκμηχανισμένων καλλιεργειών. Η άμπελος εκτείνονταν σε έκταση πολλών χιλιάδων στρεμμάτων (200.000) σε όλη την περιοχή της Ηπείρου με επίκεντρο την ονομαστή Ζίτσα.

Σήμερα στην Περιφέρεια Ηπείρου καλλιεργούνται συνολικά περίπου 5.750 στρέμματα οινοποιήσιμων αμπελιών. Από αυτά, τα 5.000 στρέμματα βρίσκονται στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων και τα υπόλοιπα στις ΠΕ Άρτας, Θεσπρωτίας και Πρέβεζας.

Το μεγαλύτερο μέρος της αμπελοκαλλιέργειας στην ΠΕ Ιωαννίνων συγκεντρώνεται στις ασβεστολιθικής προέλευσης, πλαγιές της αμπελουργικής ζώνης της Ζίτσας σε υψόμετρο 700μ. από την επιφάνεια της θάλασσας. Η αμπελουργική ζώνη περιλαμβάνει έξι τοπικές κοινότητες (Ζίτσα, Πρωτόπαππα, Καρίτσας, Λιγοψάς, Κληματιάς και Γαβρισίων).

7.7.1 Οίνοι

Η Ζίτσα έχει εδραιώσει τη φήμη της ως κατεξοχήν αμπελουργική και οινοπαραγωγική περιοχή ενώ οι οίνοι της είναι γνωστοί τόσο στην ελληνική αγορά όσο και στις αγορές του εξωτερικού. Ήδη από το 1972 οι οίνοι της αμπελουργικής ζώνης Ζίτσας αναγνωρίζονται και νομοθετικά ως Ονομασίας Προέλευσης Ανώτερης Ποιότητας (ΟΠΑΠ-VQPRD). Η αναγνώριση αυτή οφείλεται στον άριστο συνδυασμό των εξής παραγόντων:

1. στο έδαφος, που δίνει μικρή αλλά άριστης ποιότητας παραγωγή,

2. στο μικροκλίμα της περιοχής,
3. στην γηγενή ποικιλία Ντεμπίνα. Η Ντεμπίνα είναι μια σπάνια και εκλεκτή λευκή ποικιλία σταφυλιών, με ιδιαίτερα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, συνιστώμενη για την περιοχή και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό της καλλιεργούμενης έκτασης στην Περιφέρεια με περίπου 4500 στρέμματα εκ των οποίων τα 1500 στη ζώνη Ζίτσας και
4. στον ανθρώπινο παράγοντα, την ιστορία, την παράδοση και τους τύπους των κρασιών που παρασκευάζονταν από παλιά και δεν γίνονται πουθενά αλλού, όπως ο φυσικώς αφρώδης και ημιαφρώδης οίνος της περιοχής.

Στην περιοχή της Ζίτσας αλλά και στην περιοχή του Μετσόβου, που είναι η δεύτερη βασική περιοχή αμπελοκαλλιέργειας στην ΠΕ Ιωαννίνων, εκτός από την Ντεμπίνα καλλιεργούνται και οι λευκές ποικιλίες Traminer και Chardonnay και οι ερυθρές Cabernet Sauvignon και Merlot. Επίσης, καλλιεργούνται οι γηγενείς ποικιλίες Βλάχικο και Μπεκάρι οι οποίες έχουν πολύ καλές προοπτικές για το μέλλον του κρασιού στην Ήπειρο.

Στην ΠΕ Ιωαννίνων εκτός από τον ΟΠΑΠ Ζίτσα παράγονται και οι Τοπικοί Οίνοι Ιωαννίνων και Μετσόβου ενώ σε όλη την Ήπειρο ο Τοπικός Ηπείρου (Πίνακας 7.17).

Πίνακας 7.17: Παραγόμενοι Οίνοι της Περιφέρειας Ηπείρου με Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης και Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη

Α/Α	Προϊόν/Ονομασία	Κατηγορία αναγνώρισης	Δημοσιευμένες προδιαγραφές
1	Ζίτσα	ΠΟΠ	40/A/17.3.1972 287/B/27.4.1972 617/B/12.10.1992 747/B/30.8.1995
2	Τοπικός Οίνος Ιωαννίνων	ΠΓΕ	126/B/26-2-97 262/B/7-4-1997
3	Ηπειρωτικός Τοπικός Οίνος	ΠΓΕ	657/B/23-5-00
4	Μετσοβίτικος Τοπικός Οίνος	ΠΓΕ	140/B/3-3-97 1125/B/23-7-2010

Στην Ζίτσα λειτουργούν τρία σύγχρονα οινοποιεία που τυποποιούν τα κρασιά της περιοχής εκ των οποίων το ένα είναι Συνεταιριστικό. Η ίδρυση του Συνεταιριστικού Οινοποιείου αλλά και των άλλων που ιδρύθηκαν αργότερα βοήθησαν ώστε να διασωθεί η σπάνια αυτή αμπελουργική ζώνη που κινδύνευσε με ολοκληρωτική εξαφάνιση λόγω της φυλλοξήρας και συγχρόνως έδωσε πνοή σε μια περιοχή με μικρές δυνατότητες επιβίωσης.

Το τέταρτο οινοποιείο στην ΠΕ Ιωαννίνων βρίσκεται στο Μέτσοβο και ιδρύθηκε από τον Ευάγγελο Αβέρωφ ο οποίος δημιούργησε έναν από τους πιο φημισμένους και ορεινούς αμπελώνες της χώρα μας σε υψόμετρο 900-1000μ. Ο αμπελώνας και το οινοποιείο διαδραμάτισαν τεράστιο ρόλο στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής του Μετσόβου.

Όλα τα παραπάνω οινοποιεία επενδύουν συνεχώς στην ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων τους χρησιμοποιώντας νέες μεθόδους οινοποίησης και στη δημιουργία νέων τύπων κρασιών αλλά και ξεχωριστών προϊόντων με βάση το σταφύλι. Το αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής επιβραβεύεται από τις διεθνείς διακρίσεις και βραβεία που λαμβάνουν συνεχώς οι οίνοι της περιοχής μας.

Πίνακας 7.18: Ποσότητα οίνων κατά κατηγορία που παρήχθησαν την αμπελουργική περίοδο 2009-2010 σε εκατόλιτρα (HL) από τα οινοποιεία της ΠΕ Ιωαννίνων

Οίνοι ΠΟΠ		Οίνοι ΠΓΕ		Οίνοι χωρίς ΠΟΠ/ΠΓΕ	
Ερυθροί	Λευκοί	Ερυθροί	Λευκοί	Ερυθροί	Λευκοί
-	2362,07	457,63	1364,85	404,03	2046,38

Όσο αφορά στις εναλλακτικές μεθόδους καλλιέργειας στην ΠΕ Ιωαννίνων η βιολογική καλλιέργεια αμπέλου καλύπτει συνολικά έκταση 150 περίπου στρεμμάτων που εντοπίζονται στην αμπελουργική ζώνη της Ζίτσας ενώ καλλιεργούνται και περί τα 40 στρέμματα με την μέθοδο της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

Στη Ζίτσα δραστηριοποιείται ο μοναδικός συνεταιρισμός του είδους, ο «Αγροτικός Συνεταιρισμός Βιοκαλλιεργητών-Αμπελουργών Ζίτσας» αποτελούμενος από 7 μόλις μέλη. Οι βιοκαλλιεργητές απολαμβάνουν αυξημένη τιμή πώλησης του προϊόντος τους.

7.7.1.1 Δυνατά σημεία αμπελοκαλλιέργειας-οινοπαραγωγής

1. Η μοναδικότητα του τοπωνυμίου Ζίτσα συνώνυμο της εξαιρετικής ποιότητας.
2. Οι γηγενείς ποικιλίες Ντεμπίνα, Βλάχικο και Μπεκάρι, μοναδικές στον κόσμο, που σε συνδυασμό με το έδαφος και το ιδιαίτερο κλίμα δίνουν οίνους άριστης ποιότητας.
3. Η ύπαρξη σύγχρονων οινοποιείων με υψηλές προδιαγραφές, στελεχωμένα με έμπειρο επιστημονικό προσωπικό.
4. Η εξασφάλιση στους αμπελουργούς μιας από τις πιο υψηλές τιμές πώλησης για λευκά σταφύλια στην Ελλάδα, χάρη στην εξαιρετική ποιότητα της Ντεμπίνας.

7.7.1.2 Αδύνατα σημεία αμπελοκαλλιέργειας-οινοπαραγωγής

1. Υψηλό κόστος παραγωγής εξαιτίας της εφαρμογής παλιών καλλιεργητικών μεθόδων και του πολυτεμαχισμού των εκμεταλλεύσεων.
2. Υψηλός ανταγωνισμός από φθηνά ξένα αλλά και ελληνικά κρασιά χαμηλής ποιότητας.
3. Η καλλιέργεια 70 μόνο στρεμμάτων με τις τοπικές ποικιλίες Βλάχικο και Μπεκάρι οι οποίες δίνουν εξαιρετικής ποιότητας οίνους και η καλλιέργεια ξένων ποικιλιών που δεν έχουν πια ιδιαίτερη ζήτηση στην εγχώρια και ξένη αγορά.
4. Η ύπαρξη μόλις 120 στρεμμάτων βιολογικών αμπελώνων.
5. Τα υψηλά ποσοστά βροχόπτωσης στην περιοχή, με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής λόγω ασθενειών.
6. Έλλειψη τεχνικής και επιστημονικής υποστήριξης των αμπελουργών από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό των υπηρεσιών που εμπλέκονται στον αμπελοοινικό τομέα.

7.7.1.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της αμπελοκαλλιέργειας-οινοπαραγωγής

1. Αναδιάρθρωση των παλιών αμπελώνων με σκοπό τη διευκόλυνση των καλλιεργητικών εργασιών και τη μείωση του κόστους παραγωγής.
2. Προώθηση της φύτευσης νέων αμπελώνων με τις γηγενείς ποικιλίες Βλάχικο και Μπεκάρι. Οι ερυθρές αυτές ποικιλίες μαζί με την Ντεμπίνα μπορούν να αποδώσουν εξαιρετικά την ιδιαιτερότητα της Ηπείρου στον τομέα του κρασιού. Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμη και βασικές οινοπαραγωγικές χώρες όπως η Γαλλία και η Γερμανία προτιμούν τα αμιγώς ελληνικά κρασιά λόγω της μοναδικότητας των ποικιλιών τους.

3. Πιστοποίηση των ερυθρών ποικιλιών «Βλάχικο» και «Μπεκάρι» για παραγωγή οίνων ΠΟΠ.
4. Μετατροπή των συμβατικών καλλιεργειών σε βιολογικές ή καλλιέργεια τους με τη μέθοδο της ολοκληρωμένης διαχείρισης καθώς το περιβάλλον της περιοχής ευνοεί αυτές τις φιλικές προς το περιβάλλον μεθόδους καλλιέργειας. Το αποτέλεσμα θα είναι οι αμπελοκαλλιεργητές να απολαμβάνουν ακόμη υψηλότερες τιμές και οι καταναλωτές ακόμη πιο ποιοτικό κρασί.
5. Σύσταση ομάδων παραγωγών-συνεταιρισμών ολοκληρωμένης διαχείρισης ή βιολογικής καλλιέργειας αμέλου. Οι οργανώσεις παραγωγών εκτός του ότι έχουν ξεχωριστή δυνατότητα χρηματοδότησης και επιδοτήσεων από την Ε.Ε., παράλληλα βελτιώνουν σημαντικά την ανταγωνιστικότητα των εκμεταλλεύσεων των μελών τους, αφού μπορούν να διαπραγματεύονται μαζικά τα παραγόμενα προϊόντα.
6. Ίδρυση αλλά και εκσυγχρονισμός και πιστοποίηση των υφιστάμενων οινοποιείων με πρότυπα διαχείρισης ποιότητας, υγιεινής, ασφάλειας και περιβαλλοντικής διαχείρισης.
7. Προώθηση των εξαγωγών μέσω της σύνδεσης των ηπειρωτικών οίνων με την ελληνική κουλτούρα και τη μεσογειακή διατροφή.
8. Ανάπτυξη του τομέα του οινοτουρισμού που ευνοείται πλέον από την ολοκλήρωση της Εγνατίας οδού («Δρόμοι του κρασιού», αγροτουρισμός και επισκέψιμα οινοποιεία).
9. Προβολή των οίνων της περιοχής σε εκθέσεις τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού.
10. Εκπαίδευση και κατάρτιση των αμπελουργών σε θέματα καλλιέργειας, κανόνων ορθής γεωργικής πρακτικής, οινοποίησης, πιστοποίησης και εμπορίας.
11. Αυστηρή τήρηση του κανονισμού του Συμβουλίου (ΕΚ) 479/2008 για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς από όλους όσοι ασχολούνται με τον κλάδο, ώστε να εξασφαλιστεί η εξαιρετική ποιότητα των τοπικών οίνων της περιοχής αλλά ταυτόχρονα να αποφευχθεί η παραπλάνηση των καταναλωτών.
12. Αξιοποίηση των επιδοτούμενων προγραμμάτων για την επίτευξη όλων των παραπάνω, όπως:
 - «Αναδιάρθρωση και μετατροπή αμπελώνων».
 - «Βιολογική Γεωργία».
 - «Ενημέρωση και προώθηση γεωργικών προϊόντων στην εσωτερική αγορά και στις τρίτες χώρες».
 - «Αύξηση της αξίας των γεωργικών προϊόντων». Κυρίαρχος στόχος του μέτρου είναι η αύξηση της προστιθέμενης αξίας γεωργικών προϊόντων των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με την στήριξή τους σε θέματα υιοθέτησης και ανάπτυξης καινοτομιών και τεχνολογικού εξοπλισμού, βελτίωση της ποιότητας καθώς επίσης και της υγιεινής και της ασφάλειας των προϊόντων τους.
 - «Ενημέρωση-προώθηση των προϊόντων στο πλαίσιο συστημάτων για την ποιότητα των τροφίμων». Το μέτρο αποσκοπεί στην παροχή στήριξης σε ομάδες παραγωγών που παράγουν προϊόντα ποιότητας, με στόχο τόσο την ενημέρωση των καταναλωτών σε ότι αφορά την διαθεσιμότητα και τις προδιαγραφές των προϊόντων αυτών, όσο και την προώθησή τους.

7.7.2 Τσίπουρο

Το τσίπουρο είναι ένα ελληνικό αλκοολούχο ποτό το οποίο ξεκίνησε την πορεία του πριν από επτά περίπου αιώνες στα μοναστήρια του Αγίου Όρους. Με τα χρόνια εξαπλώθηκε σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, κυρίως στη Μακεδονία, την Ήπειρο, τη Θεσσαλία και την Κρήτη. Η τσικουδιά στην Κρήτη είναι κάτι ανάλογο, ωστόσο η κυριότερη διαφορά είναι ότι η τσικουδιά είναι προϊόν μονής απόσταξης. Το τσίπουρο παρασκευάζεται από την απόσταξη των στέμφυλων, δηλαδή από τα υπολείμματα των σταφυλιών που μένουν μετά το πάτημα και την εξαγωγή του μούστου για την παραγωγή κρασιού. Για την παραγωγή του μπορεί να χρησιμοποιηθούν τόσο λευκά όσο και κόκκινα σταφύλια. Το τσίπουρο είναι παραδοσιακά συνδεδεμένο με τη διατροφή και την κουλτούρα των Ηπειρωτών. Το τσίπουρο, ως ποτό που προέρχεται από το σταφύλι, μας παραπέμπει διαχρονικά στις παραδοσιακές αξίες της ελληνικής φύσης, στα πολύτιμα αγαθά της υπαίθρου μας και στον αυθεντικό και φιλόξενο χαρακτήρα των ανθρώπων μας. Από παλιά παραμένει το κατ' εξοχήν κέρασμα της φιλοξενίας μας.

Μέχρι τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα η παραγωγή τσίπουρου γινόταν αποκλειστικά “κατ’ οίκον”, δεν υπήρχε δηλαδή μαζική βιομηχανική παραγωγή. Ακόμη και σήμερα το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής του τσίπουρου γίνεται από μεμονωμένους παραγωγούς. Ωστόσο στην Ήπειρο τσίπουρο παρασκευάζεται σε όλα τα οινοποιεία που βρίσκονται στην ΠΕ Ιωαννίνων, ενώ λειτουργούν αποστακτήρια και στις υπόλοιπες Περιφερειακές Ενότητες. Ένα μικρό μέρος της παραγωγής εξάγεται από τα οινοποιεία σε χώρες της Ευρώπης.

Τα καλής ποιότητας σταφύλια είναι βασική προϋπόθεση για την παραγωγή ποιοτικού τσίπουρου. Επομένως, καθοριστικό ρόλο στο τελικό προϊόν παίζουν η ποικιλία των σταφυλιών, η σύσταση του εδάφους του αμπελώνα, το υψόμετρο και ο προσανατολισμός του, οι καλλιεργητικές πρακτικές. Όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω, όλοι αυτοί οι παράγοντες συνδυάζονται μοναδικά στην περιοχή της Ηπείρου. Ειδικά η γηγενής ποικιλία Ντεμπίνα εκτός από τους πολυφημισμένους οίνους δίνει και εξαιρετικής ποιότητας τσίπουρο.

7.7.2.1 Δυνατά σημεία παραγωγής τσίπουρου

1. Αναγνώριση της Γεωγραφικής Ένδειξης «Ηπείρου» ή «Ηπειρώτικο» για το τσίπουρο που παράγεται εντός των ορίων της Περιφέρειας Ηπείρου (Φ.Ε.Κ. 3211/Β/30-12-2011).
2. Στην εγχώρια αγορά αλκοολούχων ποτών το τσίπουρο εμφανίζει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.
3. Η ποιότητα και τα εξαιρετικά χαρακτηριστικά του ηπειρώτικου τσίπουρου. Το γεγονός ότι στο ηπειρώτικο τσίπουρο δεν προστίθενται αρωματικοί σπόροι ή φυτά, το κάνουν να ξεχωρίζει από τα τσίπουρα των υπόλοιπων περιοχών.
4. Στην τελευταία αναθεώρηση της κοινοτικής νομοθεσίας για τα αλκοολούχα ποτά, το τσίπουρο/η τσικουδιά αναγνωρίστηκαν ως προστατευόμενες ονομασίες ποτών που παράγονται αποκλειστικά στην Ελλάδα.

7.7.2.2 Αδύνατα σημεία παραγωγής τσίπουρου

1. Η ανεξέλεγκτη παραγωγή και διάθεση χύμα τσίπουρου χωρίς άδεια.
2. Η χαμηλή τιμή εξαγωγής που έχει καθιερωθεί τα τελευταία χρόνια.
3. Η κυριαρχία του χύμα προϊόντος δυσχεραίνει τις προσπάθειες καθιέρωσης στο εξωτερικό.
4. Αρνητικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία από την υπερβολική χρήση.

7.7.2.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη του κλάδου παραγωγής τσίπουρου

1. Δημιουργία ομάδας παραγωγών.
2. Επιτακτική ανάγκη για παραγωγή και εμφιάλωση του τσίπουρου από οργανωμένες μονάδες με υποδομές τελευταίας τεχνολογίας, με τη χρήση σύγχρονης τεχνογνωσίας και με μοντέρνους τρόπους προσέγγισης της αγοράς ώστε να βελτιωθεί η ποιότητά του, να αναβαθμιστεί η εικόνα του και να μπουν οι βάσεις για διεθνή ανάδειξη και καθιέρωση του.
3. Προώθηση και προβολή του ηπειρώτικου τσίπουρου.

7.8 Κτηνοτροφικά φυτά

Τα κτηνοτροφικά φυτά αποτελούν την επικρατέστερη καλλιέργεια των αρδευόμενων εκτάσεων της Περιφέρειας Ηπείρου σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες. Τα κυριότερα είδη που καλλιεργούνται σ' αυτές είναι ο αραβόσιτος για καρπό και η μηδική για σανό. Μικρό ποσοστό των φυτών αυτών χρησιμοποιείται και για την παραγωγή ενσιρωμάτων που λόγω της ιδιοσυστασίας τους έχουν ιδιαίτερη σημασία στη διατροφή των μηρυκαστικών. Σε αρδευόμενες εκτάσεις σε μικρή πάντως κλίμακα καλλιεργούνται ετήσια τριφύλλια, σόργο αλλά και άλλα είδη ως τεχνητοί λειμώνες.

Σε ξηρικές εκτάσεις καλλιεργούνται μηδική και κυρίως διάφορα χειμερινά σιτηρά (ακόμη και μέσα σε ελαιώνες), που βοσκούνται ως γρασίδια το χειμώνα, στο τέλος δε της άνοιξης αρκετά από αυτά χρησιμοποιούνται επιπρόσθετα για σανό, ενώ πολύ λίγα αφήνονται να θεριστούν για παραγωγή καρπού.

Τα τελευταία χρόνια έκανε την εμφάνισή της και η καλλιέργεια βιολογικών κτηνοτροφικών φυτών χωρίς ωστόσο να ικανοποιούνται επαρκώς οι ανάγκες της βιολογικής κτηνοτροφίας της ευρύτερης περιοχής. Τα βιολογικά κτηνοτροφικά φυτά είναι και η μόνη πιστοποιημένη ποιοτική κατηγορία, αφού στα υπόλοιπα δεν εφαρμόζεται καμία διαδικασία πιστοποίησης.

Η καλλιέργεια κτηνοτροφικών φυτών είναι μια καλλιέργεια με υψηλές απαιτήσεις σε νερό άρδευσης που κατά κανόνα γίνεται με συστήματα τεχνητής βροχής υπό πίεση. Η ούτως ή άλλως όμως υψηλή ενεργειακή απαίτηση για την άρδευση επιτείνεται ακόμη περισσότερο από την αλόγιστη χρήση νερού και ιδίως στις περιοχές όπου οι αποστάσεις και το ύψος άντλησης είναι μεγάλα. Είναι γνωστό άλλωστε ότι σε αρκετούς Τ.Ο.Ε.Β. έχουν συσσωρευτεί χρηματοοικονομικά προβλήματα που θέτουν σε κίνδυνο τη λειτουργία των αρδευτικών δικτύων, συνεπώς και την καλλιέργεια κτηνοτροφικών φυτών.

Παρά την ικανοποιητική στρεμματική απόδοση των καλλιεργειών, η πρόσοδος για τους παραγωγούς παραμένει χαμηλή αφ' ενός μεν λόγω του μικρού γεωργικού κλήρου αφετέρου λόγω του υψηλού κόστους παραγωγής. Το γεγονός αυτό αποτελεί τροχοπέδη όχι μόνο στην επέκταση της καλλιέργειας που απαιτεί ο κτηνοτροφικός κλάδος της περιοχής αλλά ακόμα και για τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι εκτάσεις ανά Περιφερειακή Ενότητα με τα κυριότερα είδη κτηνοτροφικών φυτών που καλλιεργούνται στην Περιφέρεια Ηπείρου.

Πίνακας 7.19: Καλλιεργούμενα κτηνοτροφικά φυτά ανά Περιφερειακή Ενότητα

Περιφερειακή Ενότητα	Κτηνοτροφικά φυτά	Έκταση σε στρέμματα	Παραγόμενη ποσότητα σε τόνους
Άρτας	Αραβόσιτος	12.500	15.000
	Μηδική	42.997	52.200
	Λοιπά	25.591	16.309
Θεσπρωτίας	Αραβόσιτος	14.600	21.000
	Μηδική	17.600	21.000
	Λοιπά	7.500	5.500
Ιωαννίνων	Αραβόσιτος	31.000	31.000
	Μηδική	60.000	50.000
	Λοιπά	12.000	6000
Πρέβεζας	Αραβόσιτος	40.000	43.300
	Μηδική	46.000	59.800
	Λοιπά	10.500	5250

Όσον αφορά την βιολογική καλλιέργεια κτηνοτροφικών φυτών, τα σχετικά στοιχεία παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 7.20: Καλλιέργεια βιολογικών κτηνοτροφικών φυτών

Περιφερειακή Ενότητα	Καλλιέργεια βιολογικών κτηνοτροφικών φυτών (σε στρέμματα)
Άρτας	1.860
Θεσπρωτίας	2.150
Ιωαννίνων	3.500
Πρέβεζας	1.300

Οι ζωτροφές που παράγονται απ' τις εκτάσεις αυτές, βρίσκονται κατά παράδοση στην πρώτη θέση προτίμησης των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων της περιοχής, γεγονός που δικαιολογείται απ' τη διαχρονική διαπίστωση ότι είναι άριστης ποιότητάς και υψηλής θρεπτικής αξίας. Σε συνδυασμό με τις φυσικές βοσκές αποτελούν και το συγκριτικό πλεονέκτημα της παραγωγής κτηνοτροφικών προϊόντων εξαιρετικής ποιότητας στην Ήπειρο.

Παρά την σημαντική έκταση που καταλαμβάνουν τα κτηνοτροφικά φυτά, όπως φαίνεται στον προηγούμενο πίνακα, η Περιφέρεια εξακολουθεί να είναι ελλειμματική σε ζωτροφές λόγω των μεγάλων αναγκών που έχει ο ιδιαίτερα ανεπτυγμένος κτηνοτροφικός τομέας στην περιοχή.

Στον παρακάτω πίνακα, αναφέρονται ενδεικτικά οι ποσότητες ζωτροφών που εισήχθησαν κατά το έτος 2010 από το λιμάνι της Πρέβεζας για την κάλυψη των αναγκών της κτηνοτροφίας της Ηπείρου.

Πίνακας 7.21: Εισαγόμενες ζωοτροφές ανά είδος και αξία

Είδος	Ποσότητα σε τόνους	Αξία σε Ευρώ
Αραβόσιτος	75.000	15.180.000
Σιτάρι	48.500	12.610.000
Σογιάλευρο	86.500	8.650.000
Κριθάρι	14.500	4.000.000

Η κτηνοτροφία στην περιοχή και γενικότερα στη χώρα, παρά την σημαντική της πρόοδο κατά τα τελευταία χρόνια, έχει ακόμη πολλά περιθώρια για περεταίρω ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό. Ως εκ τούτου οι ανάγκες διατροφής των ζώων θα είναι αυξημένες, η δε κάλυψή τους μπορεί να επιτευχθεί κυρίως με παραγόμενες ζωοτροφές, αφού οι εδαφοκλιματικές συνθήκες δεν προσφέρονται για μια θεαματική αύξηση των φυσικών βοσκών. Το υψηλό κόστος μεταφοράς των χονδροειδών ζωοτροφών και η σημαντική διακύμανση τιμών στις συμπυκνωμένες, κυρίως στα δημητριακά, αυξάνουν το κόστος παραγωγής της κτηνοτροφίας επιτείνοντας την αβεβαιότητα στον κλάδο. Παραμένει επομένως βασικό ζητούμενο η τοπική παραγωγή ζωοτροφών υψηλής θρεπτικής αξίας και σταθερής ποιότητας ώστε να καλύπτονται πληρέστερα οι ανάγκες της εντατικοποιημένης (και όχι μόνο) κτηνοτροφίας με το μικρότερο δυνατό κόστος και σύγχρονες προδιαγραφές με πιστοποίηση. Ο στόχος λοιπόν για παραγωγή περισσότερων και καλύτερων κτηνοτροφικών προϊόντων, προϋποθέτει αναμφίβολα την αύξηση και εντατικοποίηση της καλλιέργειας των κτηνοτροφικών φυτών. Λογική συνέπεια των παραπάνω είναι και η ανάγκη να στρέφονται αρκετοί κτηνοτρόφοι στην ιδιοπαραγωγή ζωοτροφών σε ιδιόκτητες ή και μισθωμένες εκτάσεις.

7.8.1 Δυνατά σημεία της καλλιέργειας

1. Η δυνατότητα απορρόφησης της παραγωγής που εξασφαλίζεται από τον ιδιαίτερα ανεπτυγμένο κλάδο της κτηνοτροφίας.
2. Η επάρκεια του μηχανολογικού εξοπλισμού.
3. Η ύπαρξη των απαραίτητων αποθηκευτικών χώρων.

7.8.2 Αδύνατα σημεία της καλλιέργειας

1. Το υψηλό συνολικό κόστος παραγωγής.
2. Η έλλειψη πιστοποίησης.
3. Η μη ορθολογική χρήση εισροών όπως το νερό άρδευσης που σε αρκετές περιπτώσεις, λόγω του κόστους άντλησης, επιβαρύνει σημαντικά το κόστος.
4. Οι μεγάλες διακυμάνσεις τιμών, κυρίως στα δημητριακά, που δυσχεραίνουν τον προγραμματισμό.
5. Η έλλειψη καλλιεργειών πρωτεϊνούχων κτηνοτροφικών φυτών.

7.8.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της καλλιέργειας

1. Σχεδιασμός – υλοποίηση – αποπεράτωση αναδασμών και εγγειοβελτιωτικών έργων που θα ευνοήσουν την επέκταση της καλλιέργειας με στόχο την κάλυψη των αναγκών της Περιφέρειας.

2. Αύξηση παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών βιολογικής καλλιέργειας για την κάλυψη των αναγκών της βιολογικής κτηνοτροφίας.
3. Εφαρμογή καλλιεργητικών πρακτικών που θα εξασφαλίζουν την παραγωγή ασφαλών προϊόντων σταθερής ποιότητας.
4. Εφαρμογή διαδικασιών πιστοποίησης.
5. Διερεύνηση προώθησης των προϊόντων με όρους συμβολαιακής γεωργίας.

7.9 Αρωματικά – Φαρμακευτικά Φυτά

Στην Περιφέρεια Ηπείρου δεν γίνεται συστηματική καλλιέργεια αρωματικών φαρμακευτικών φυτών υπάρχουν όμως πολλά είδη αυτοφυών σχεδόν σε ολόκληρη την Περιφέρεια. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αρωματικά φαρμακευτικά φυτά που απαντώνται στις περισσότερες περιοχές της Ηπείρου.

Πίνακας 7.22: Αρωματικά φυτά που απαντώνται στην Περιφέρεια Ηπείρου

Κοινή ονομασία	Βοτανική ονομασία
Τσάι του βουνού	<i>Sideritis scardica</i>
Πίγανη	<i>Origanum vulgare</i>
Φασκόμηλο	<i>Salvia officinalis</i>
Θυμάρι	<i>Thymus vulgaris</i>
Χαμομήλι	<i>Matricaria chamomile</i>
Μέντα	<i>Mentha piperita</i>
Φλισκούνη	<i>Mentha pulegium</i>
Σαλέπι	<i>Orchis mascula</i>
Βάλσαμο (υπερικό)	<i>Hypericum perforatum</i>
Δυόσμος	<i>Mentha viridis</i>
Θρούμπι	<i>Satureja Montana</i>
Τίλιο	<i>Tilia cordata</i>
Μελισσόχορτο	<i>Melissa officinalis</i>
Μολόχα	<i>Malva silvestris</i>
Αφροξυλιά (σαμπούκος ο μελανός)	<i>Sambucus nigra</i>
Φτέρη	<i>Pteridium aquilinum</i>
Άγριο τριαντάφυλλο	<i>Rosa gallica</i>
Καλεντούλα	<i>Calendula arvensis</i>
Ύσσωπος	<i>Hyssopus officinalis</i>
Τσουκνίδα	<i>Urtica dioica</i>
Δενδρολίβανο	<i>Rosmarinus officinalis</i>
Δάφνη	<i>Laurus nobillis</i>
Ευκάλυπτος	<i>Eucalyptus sp.</i>
Γαϊδουράγκαθο	<i>Carlina corbymosa</i>
Λαδανιά	<i>Cistus creticus</i>
Εκουϊζέτο	<i>Equisetum arvense</i>

Στην Π.Ε Ιωαννίνων δραστηριοποιείται μία εταιρία η οποία παράγει αιθέρια έλαια από διάφορα αρωματικά-φαρμακευτικά φυτά (αφροξυλιά, χαμομήλι, φτέρη, άγριο τριαντάφυλλο, καλεντούλα, μολόχα, βάλσαμο, μελισσόχορτο, ύσσωπο, καρυδιά, τσουκνίδα, δενδρολίβανο, δάφνη) τα οποία προέρχονται αποκλειστικά από αυτοφυή βλάστηση που βρίσκεται στην κοιλάδα της Δωδώνης. Υπάρχουν επίσης μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις ή μεμονωμένα άτομα που συλλέγουν τα αυτοφυή φυτά της περιοχής τους, κυρίως τσάι του

βουνού, χαμομήλι και ρίγανη και τα εμπορεύονται σε τοπικό επίπεδο. Από μια τέτοια μικρή επιχείρηση της Π.Ε Θεσπρωτίας έχει γίνει προσπάθεια συνεργασίας με φαρμακευτικές εταιρίες ή εταιρίες καλλυντικών, με σκοπό την προμήθεια πιστοποιημένων βιολογικών αρωματικών-φαρμακευτικών φυτών με ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Η πιστοποίηση της δεδομένης ποιότητας, η βελτίωση της συσκευασίας, ο εμπλουτισμός της αρωματικής χλωρίδας στις ορεινές περιοχές βάσει ειδικών προγραμμάτων, αλλά και η συλλογή με τον κατάλληλο τρόπο ώστε να μην υπάρχουν κίνδυνοι για τη βιοποικιλότητα, θα έδινε μια δυνατότητα αύξησης του εισοδήματος των κατοίκων αυτών των περιοχών.

Η ύπαρξη των περισσότερων αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών ως αυτοφυή σε ολόκληρη την περιφέρεια, αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι υπάρχουν ευνοϊκές εδαφοκλιματικές συνθήκες (υπέδαφος, διάταξη των ορεινών όγκων, σύσταση εδάφους, κλίματος) για την ανάπτυξη τους. Αυτό σημαίνει ότι η καλλιέργεια τους στην περιοχή μπορεί να αποτελέσει μια εναλλακτική λύση για την αξιοποίηση μειονεκτικών, ορεινών ή ημιορεινών εκτάσεων, εκεί όπου οι αγροί δεν μπορούν να αποδώσουν ικανοποιητικά με τη χρήση άλλων καλλιεργειών. Ευνοείται τοιουτοτρόπως η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, η αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών και η ανάπτυξη επιχειρηματικών ή άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων που ευνοούνται από τα αρωματικά φυτά όπως η μελισσοκομία, με εξυπηρέτηση βεβαίως και του επιπρόσθετου στόχου της συγκράτησης του ανθρώπινου δυναμικού στην ύπαιθρο. Για να μπορέσει όμως ο κλάδος να εκδηλώσει την δυναμικότητά του, πρέπει από τις ατομικές και μεμονωμένες προσπάθειες να περάσει στην αναζήτηση πιο οργανωμένων συλλογικών σχημάτων (π.χ. μέσα από την προώθηση του θεσμού της συμβολαιακής γεωργίας) που να μπορούν να απορροφήσουν και να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο τρόπο την πρωτογενή παραγωγή. Τέτοια σχήματα έχουν δυνατότητα:

1. Να εκμεταλλευτούν τη διεθνή τάση αντικατάστασης χημικών υλικών με ουσίες φυτικής προέλευσης τόσο στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών όσο και στη φαρμακοβιομηχανία.
2. Να συμβάλλουν είτε από μόνα τους είτε μέσω συμπράξεων τόσο στην τεχνογνωσία του κλάδου όσο και στην παραγωγή καινοτόμων προϊόντων.
3. Να ενισχύσουν επίσης την προβολή και προώθηση των παραγόμενων προϊόντων.

7.9.1 Δυνατά σημεία αρωματικών – φαρμακευτικών φυτών

1. Οι ευνοϊκές εδαφοκλιματικές συνθήκες της περιοχής.
2. Η μεγάλη ποικιλία αυτοφυών αρωματικών φυτών.
3. Η άριστη ποιότητα προϊόντων.

7.9.2 Αδύνατα σημεία αρωματικών – φαρμακευτικών φυτών

1. Η ανεξέλεγκτη συγκομιδή, σε συνάρτηση με συνήθεις ανεπίτρεπτες πρακτικές (ξερίζωμα φυτών), μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική μείωση της φυσικής χλωρίδας.
2. Η αδυναμία εκτίμησης των συλλεγόμενων ποσοτήτων λόγω και της περιστασιακής συλλογής.
3. Οι αδυναμίες στην τυποποίηση και συσκευασία.
4. Η έλλειψη πιστοποίησης για κατεξοχήν βιολογικά προϊόντα.

7.9.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη των αρωματικών – φαρμακευτικών φυτών

1. Εκπόνηση ειδικών προγραμμάτων εμπλουτισμού της χλωρίδας με αρωματικά – φαρμακευτικά φυτά.
2. Ενημέρωση και έλεγχος για την ορθή συγκομιδή των αυτοφυών φυτών.
3. Πιστοποίηση των προϊόντων ως βιολογικά.
4. Τυποποίηση και συσκευασία των προϊόντων.
5. Προβολή των προϊόντων προβάλλοντας παράλληλα και τις μοναδικές ευεργετικές τους ιδιότητες.
6. Επιστημονική και τεχνική στήριξη για την ανάπτυξη της καλλιέργειας αρωματικών – φαρμακευτικών φυτών.
7. Αναζήτηση συλλογικών σχημάτων για την απορρόφηση και αξιοποίηση της παραγωγής.
8. Δημιουργία μικρών μονάδων συσκευασίας και μεταποίησης που θα απορροφούν τα τοπικά παραγόμενα προϊόντα και ενθάρρυνση για την συνεργασία τους με μεγαλύτερες μονάδες.
9. Κατοχύρωση τοπικών ποικιλιών αρωματικών και φαρμακευτικών ειδών.

7.10 Γενικές Προτάσεις για την Φυτική Παραγωγή

1. Δεδομένου ότι τα ελληνικά προϊόντα έχουν ακριβότερο κόστος παραγωγής από αυτά των γειτονικών και άμεσα ανταγωνιστικών χωρών, θα πρέπει να πωλούνται τυποποιημένα, συσκευασμένα, πιστοποιημένα και επώνυμα και να προωθούνται σε απαιτητικότερες αγορές για να απολαμβάνουν καλύτερες τιμές πώλησης.
2. Εφαρμογή των κοινοτικών και ελληνικών νομοθετημένων προδιαγραφών για τη διαλογή – τυποποίηση – συσκευασία – σήμανση των αγροτικών προϊόντων ώστε να διακινούνται νόμιμα και επώνυμα και να καταπολεμείται αποτελεσματικότερα η ελληνοποίηση εισαγομένων προϊόντων.
3. Έρευνα και διατήρηση του γενετικού υλικού και *in situ* καλλιέργεια των απειλούμενων τοπικών ειδών και ποικιλιών σε συνεργασία με τα ερευνητικά ιδρύματα, τα ΑΕΙ και ΤΕΙ.
4. Δημιουργία των απαραίτητων εργαλείων για τη λήψη αποφάσεων και τη σωστή ενημέρωση και καθοδήγηση των αγροτών, όπως:
 - i. η αποτύπωση των εδαφοκλιματικών συνθηκών σε σύστημα γεωγραφικών πληροφοριών (GIS).
 - ii. οι μελέτες προσαρμοστικότητας για το φυτικό υλικό που πρόκειται να καλλιεργηθεί και ιδιαίτερα αν πρόκειται για δενδρώδεις πολυετείς καλλιέργειες.
5. Ολοκλήρωση των εγχειριστικών έργων όλης της πεδιάδας της Άρτας.
6. Εκσυγχρονισμός των αντλιοστασίων Βίγλας και Στρογγυλής, δεδομένου ότι από την άρτια λειτουργία τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η αποφυγή πλημμυρικών φαινομένων στην πεδιάδα της Άρτας.
7. Συμμετοχή στη διαδικασία και τους ελέγχους πιστοποίησης βιολογικών και γενικότερα ποιοτικών προϊόντων των γεωπόνων της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής.

8. Ενίσχυση των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων στα πλαίσια της αναθεώρησης του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης «Αλέξανδρος Μπαλτατζής».
9. Αύξηση και επιτάχυνση των απορροφήσεων από τα Αναπτυξιακά Προγράμματα.
10. Ενίσχυση των μικρών επενδυτικών προγραμμάτων και των μικρών Σχεδίων Βελτίωσης.
11. Μείωση του Φ.Π.Α. στα αγροτικά προϊόντα .
12. Καθορισμός χρήσεων γης (γεωργική γη, χορτολιβαδικές εκτάσεις, βοσκότοποι).
13. Επιστροφή του Ειδικού Φόρου κατανάλωσης πετρελαίου σε όλους τους τομείς φυτικής παραγωγής.
14. Ενίσχυση του ρόλου των γεωτεχνικών της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής, ώστε να εμπλέκονται πιο ενεργά στην αγροτική ανάπτυξη της κάθε περιοχής. Ο ρόλος οργανισμών π.χ. ΟΠΕΚΕΠΕ καθώς και του Υπουργείου με τη συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων να εμπλέκει ενεργά τη συμμετοχή των γεωπόνων των κατά τόπους Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής.
15. Η πολιτική για τις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων από χώρες εκτός της Ε.Ε. να προστατεύει τα εγχώρια παραγόμενα προϊόντα ώστε να μη ταυτοποιούνται ξένα αγροτικά προϊόντα σαν ελληνικά.
16. Διεύρυνση του μεριδίου αγοράς των ελληνικών αγροτικών προϊόντων σε ξένες υγιείς και ανταγωνιστικές αγορές.
17. Μείωση του κόστους των διαδικασιών εξαγωγής από τους εξαγωγείς.
18. Μείωση του κόστους του αγροτικού εξηλεκτρισμού.
19. Στήριξη ολοκληρωμένης καταπολέμησης εχθρών με προστασία της ντόπιας ωφέλιμης πανίδας.
20. Ενημερωτική καμπάνια όχι μόνο για τη νομοθετική υποχρέωση αλλά και για τα οικονομικά οφέλη της συσκευασίας στις Οργανώσεις Παραγωγών, εμπόρους και μεμονωμένους παραγωγούς.

7.11 Μελισσοκομία

Η μελισσοκομία είναι μία σημαντική παραγωγική δραστηριότητα με την οποία μπορούν να αξιοποιούνται με εξαιρετικά αποτελεσματικό τρόπο οι δυνατότητες της Ελληνικής φύσης και να εξασφαλίζει με σχετικά μικρές εισροές ικανοποιητικό εισόδημα στους μελισσοκόμους ακόμη και σε περιοχές που δεν προσφέρονται για άλλες δραστηριότητες. Παράλληλα η μελισσοκομία είναι αποδεδειγμένα πολύ σημαντική για την διατήρηση της περιβαλλοντικής ισορροπίας και ειδικά σε περιοχές με εύθραυστα οικολογικά χαρακτηριστικά.

Η παραγωγή μελιού, αναπτύσσεται τελευταία στην περιοχή της Περιφέρειας Ηπείρου με ικανοποιητικούς ρυθμούς. Η μελισσοκομία είναι κυρίως νομαδική και απασχολεί αρκετούς ανθρώπους με μικρού έως μεσαίου μεγέθους εκμεταλλεύσεις εκτός λίγων εξαιρέσεων, το δε παραγόμενο προϊόν διατίθεται κυρίως στην τοπική αγορά. Όσον αφορά την τυποποίηση και συσκευασία, αυτές δεν γίνονται σε ευρεία κλίμακα και συστηματικά.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται ο αριθμός των μελισσοκόμων και ο αριθμός των κυγελών σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα.

Πίνακας 7.23: Αριθμός μελισσοτρόφων και μελισσοσμηνών ανά Περιφερειακή Ενότητα

	Αρ. Εγγεγραμμένων Μελισσοκόμων	Αρ. Κυψελών
Π.Ε Άρτας	315	33.000
Π.Ε Ιωαννίνων	545	32.980
Π.Ε Πρέβεζας	127	9.500
Π.Ε Θεσπρωτίας	250	15.000

(Μέση παραγωγή μελιού: περίπου 10 κιλά ανά κυψέλη)

Λόγω της πλούσιας χλωρίδας της ευρύτερης περιοχής της Περιφέρειας Ηπείρου, παράγεται εξαιρετικής ποιότητας ανθόμελο, όπως το θυμαρίσιο μέλι, το μέλι από εσπεριδοειδή αλλά και μέλι από άλλα φυτά. Επίσης, παράγεται αρκετή ποσότητα πευκόμελου καθώς και μέλι ελάτης. Σε μικρή κλίμακα, παράγονται από περιορισμένο αριθμό μελισσοκόμων και άλλα προϊόντα κυψέλης όπως γύρη, πρόπολη, βασιλικός πολτός. Τελευταία, έχει αρχίσει να αναπτύσσεται με δειλά βήματα και η βιολογική μελισσοκομία. Σκοπός είναι η παραγωγή προϊόντων εξαιρετικής ποιότητας που καλούνται να καλύψουν τις αυξανόμενες ανάγκες της αγοράς για βιολογικά προϊόντα. Στον πίνακα που ακολουθεί, εκτιμάται η κατάσταση της βιολογικής μελισσοκομίας σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων.

Πίνακας 7.24: Βιολογική μελισσοκομία (στοιχεία 2010)

	Αρ. Κυψελών
Π.Ε Άρτας	295
Π.Ε Ιωαννίνων	28
Π.Ε Θεσπρωτίας	160
Π.Ε Πρέβεζας	65

Παραγωγή μελιού: περίπου 8 κιλά ανά κυψέλη.

7.11.1 Δυνατά σημεία της μελισσοκομίας

1. Η πλούσια χλωρίδα της περιοχής.
2. Η δυναμική ανάπτυξη της μελισσοκομίας.
3. Το έντονο ενδιαφέρον από νέους μελισσοκόμους.

7.11.2 Αδύνατα σημεία της μελισσοκομίας

1. Η έλλειψη τυποποίησης και συσκευασίας.
2. Το ανεπαρκές δίκτυο διανομής.
3. Η έλλειψη προβολής του μελιού της περιοχής.

7.11.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της μελισσοκομίας

1. Άμεση στήριξη σε επιστημονικό και συμβουλευτικό επίπεδο.
2. Απαραίτητες ενέργειες για την προβολή του προϊόντος το οποίο είναι εξαιρετικής ποιότητας με μοναδικά χαρακτηριστικά λόγω της πλούσιας σε μελισσοκομικά φυτά χλωρίδας της ευρύτερης περιοχής.

3. Απαραίτητες ενέργειες που αφορούν στην τυποποίηση και νομοθετική κατηγοριοποίηση του μελιού, στην καλύτερη οργάνωση της αγοράς και στην επίτευξη καλύτερων τιμών για τους μελισσοκόμους της περιοχής.
4. Εκσυγχρονισμός των υπαρχόντων και ίδρυση νέων μονάδων τυποποίησης, συσκευασίας και διακίνησης του μελιού.
5. Αποτελεσματικός έλεγχος στην παραγωγή και διακίνηση των προϊόντων κυψέλης.
6. Ανάλυση ενεργειών για την αναγνώριση του μελιού της περιοχής ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ με βάση τα μοναδικά χαρακτηριστικά που προσδίδουν στο προϊόν η ιδιαίτερη χλωρίδα και οι κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής μας.
7. Προώθηση της πιστοποίησης του μελιού ως προϊόν ποιότητας.
8. Ενημέρωση και εκπαίδευση των μελισσοκόμων αφ' ενός μεν για την παραγωγή μελιού, αφ' ετέρου δε για την δυνατότητα και τους τρόπους παραγωγής και άλλων προϊόντων κυψέλης όπως γύρη και βασιλικός πολτός.
9. Εντατικοποίηση των προσπαθειών για την προώθηση της βιολογικής μελισσοκομίας η οποία μπορεί να καλύψει αποτελεσματικά τις απαιτήσεις της αγοράς με όφελος και για τους παραγωγούς αλλά και τους καταναλωτές.
10. Λήψη μέτρων για την ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων κατά την περίοδο της ανθοφορίας, με ενημέρωση των καλλιεργητών, αλλά και σχετικούς ελέγχους.
11. Διερεύνηση δυνατότητας δημιουργίας χώρων τοποθέτησης κυψελών σε δημόσιες, δασικές και δημοτικές εκτάσεις.

7.12 Γαλακτοκομικά προϊόντα

Στον ορεινό όγκο της ευρύτερης περιοχής της Ηπείρου, με κύρια δραστηριότητα την κτηνοτροφία, δημιουργήθηκε μεγάλη παράδοση στην τυροκομία, τέχνη γνωστή στους Έλληνες από τα Ομηρικά χρόνια. Το γάλα και τα προϊόντα του αποτελούν μια σημαντική κατηγορία προϊόντων για την Περιφέρεια Ηπείρου, αποτελώντας ακρογωνιαίο λίθο της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας, στηρίζοντας ιδιαίτερα την επιβίωση του πληθυσμού στις ορεινές αγροτικές και παραμεθόριες περιοχές.

Η Ήπειρος προσφέρει σε όλη την ελληνική αγορά αλλά και στο εξωτερικό, ειδικά όπου ζουν απόδημοι Έλληνες, παραδοσιακά προϊόντα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, που διατηρούν την τυπική παραδοσιακή τους γεύση και την διατροφική τους αξία, έχοντας πάντα ως γνώμονα την ασφάλεια και την υγεία του καταναλωτή. Με πρώτη ύλη το φρέσκο Ηπειρωτικό γίδινο και πρόβειο γάλα και με σεβασμό στην παράδοση, σήμερα στην Ήπειρο δραστηριοποιούνται τρεις από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες παραγωγής γάλακτος και τυριών αλλά και 35 ακόμη μικρές και μεσαίες μονάδες μεταποίησης γάλακτος, προσφέροντας στον καταναλωτή αγνά προϊόντα υψηλής διατροφικής σημασίας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι για το έτος 2010, σύμφωνα με στοιχεία του Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού-Δήμητρα (ΕΛ.Γ.Ο.-ΔΗΜΗΤΡΑ), στην Περιφέρεια Ηπείρου καταγράφηκαν 8.415 αιγοπροβατοτρόφοι και 191 εκτροφείς αγελάδων γαλακτοπαραγωγής, αριθμός που καταδεικνύει την αναγκαιότητα της στήριξης του κλάδου.

Τα συγκεντρωτικά στοιχεία των δηλωμένων ποσοτήτων γάλακτος καθώς και ο αριθμός των κτηνοτρόφων της Ηπείρου αναφέρονται στους Πίνακες 7.25 και 7.26:

Πίνακας 7.25: Παραγωγή γάλακτος έτους 2010 (σε κιλά) στην Περιφέρεια Ηπείρου (Πηγή: ΕΛ.Γ.Ο. ΔΗΜΗΤΡΑ)

Παραδοθείσα ποσότητα γάλακτος/ Π.Ε.	Άρτας	Θεσπρωτίας	Ιωαννίνων	Πρέβεζας	Σύνολα
Αγελαδινό γάλα	4.493.802	925.215	9.136.824	10.817.517	25.373.358
Αίγειο γάλα	1.184.179	2.413.334	2.971.132	2.558.240	9.126.885
Πρόβειο γάλα	12.123.490	11.657.865	20.001.562	14.449.452	58.232.369
<i>Σύνολα</i>	17.801.471	14.996.414	32.109.518	27.825.209	92.732.612

Πίνακας 7.26: Αριθμός κτηνοτρόφων το 2010 στην Περιφέρεια Ηπείρου (Πηγή: ΕΛ.Γ.Ο. ΔΗΜΗΤΡΑ)

Αριθμός παραγωγών/ Π.Ε.	Άρτας	Θεσπρωτίας	Ιωαννίνων	Πρέβεζας	Σύνολα
Αριθμός παραγωγών αγελαδινού γάλακτος	32	7	75	77	191
Αριθμός παραγωγών αίγειου γάλακτος	376	401	652	526	1.955
Αριθμός παραγωγών πρόβειου γάλακτος	1.404	1.155	2.438	1.643	6.460
<i>Σύνολα</i>	1.812	1.563	3.165	2.176	8.606

Στον Πίνακα 7.27 φαίνονται τα στοιχεία για την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων του έτους 2010 στην Περιφέρεια Ηπείρου:

Πίνακας 7.27: Παραγωγή τυριών (σε κιλά) το 2010 στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τις δηλώσεις ισοζυγίου γάλακτος (Πηγή: ΕΛ.Γ.Ο. ΔΗΜΗΤΡΑ)

Παραγόμενο προϊόν/ Π.Ε.	Άρτας	Θεσπρωτίας	Ιωαννίνων	Πρέβεζας	Σύνολα
Τυριά μαλακά	6.356.272	136.398	14.150.917	10.718	20.654.305
Τυριά σκληρά-ημισκληρά	2.431.919	301.328	1.563.018	150.524	4.446.789
Τυριά τυρογάλακτος	1.071.585	440.031	2.273.248	53.667	3.838.531
<i>Σύνολα</i>	9.859.776	877.757	17.987.183	214.909	28.939.625

Από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος της γαλακτοπαραγωγής αφορά στο πρόβειο γάλα, ενώ η μεγαλύτερη παραγωγή γάλακτος και τυριών εντοπίζεται στην ΠΕ Ιωαννίνων.

Στα γαλακτοκομικά προϊόντα της Ηπείρου συμπεριλαμβάνονται το φρέσκο παστεριωμένο γάλα, το παραδοσιακό γιαούρτι και το φρέσκο βούτυρο. Τα πλέον δυναμικά προϊόντα της περιοχής είναι η **φέτα**, η **κεφαλογραβιέρα**, το **Μετσοβόνη**, το **γαλοτύρι**, τυριά με Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (Π.Ο.Π.) (Πίνακας 7.28):

Πίνακας 7.28: Παραγόμενα τυριά της Περιφέρειας Ηπείρου με Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης

A/A	Προϊόν/Όνομασία	Κατηγορία αναγνώρισης ΠΟΠ	Δημοσιευμένες Προδιαγραφές
1	Φέτα	ΠΟΠ	313025 / 11-01-1994 (ΦΕΚ 8/11-01-1994)
2	Κεφαλογραβιέρα	ΠΟΠ	313032 / 11-01-1994 (ΦΕΚ 8/11-01-94)
3	Μετσοβόνη	ΠΟΠ	313070 / 18-01-1994 (ΦΕΚ 23/18-01-94)
4	Γαλοτύρι	ΠΟΠ	313031 / 11-01-1994 (ΦΕΚ 8/11-01-94)

Από αυτά, το Μετσοβόνη που είναι καπνιστό τυρί παράγεται αποκλειστικά στην Π.Ε. Ιωαννίνων και συγκεκριμένα στην περιοχή του Μετσόβου, ενώ υπάρχει και μια σημαντική ποσότητα τυριών που παρασκευάζονται με τον ίδιον ακριβώς τρόπο σε περιοχές εκτός του Μετσόβου και διοχετεύονται στην αγορά ως καπνιστά τυριά. Τα υπόλοιπα Π.Ο.Π. τυριά παράγονται σε όλη την Περιφέρεια Ηπείρου.

Επίσης, παραδοσιακά προϊόντα της περιοχής που θα μπορούσαν να προταθούν για πιστοποίηση είναι η Μετσοβέλα, η ούρδα, το γιδοτύρι, η μυζήθρα, ο ανθότυρος, η γραβιέρα, το κεφαλοτύρι, το πρόβειο γιαούρτι, το βούτυρο.

Η απaráμιλλη γεύση και η εξαιρετική τους ποιότητα τοποθετεί τα γνήσια ηπειρωτικά γαλακτοκομικά προϊόντα στην κορυφή της προτίμησης των Ελλήνων και ξένων καταναλωτών. Ο προσανατολισμός, το έντονο ανάγλυφο που δημιουργείται από τα βουνά της και το πλήθος των μικροκλιμάτων που δημιουργούνται, συντελούν στο να διαθέτει η Ηπειρώτικη γη μια πλουσιότατη χλωρίδα με πολύ μεγάλη βιοποικιλότητα, προσδίδοντας στο γάλα των ζώων που την βόσκουν ιδιαίτερα ποιοτικά και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, τα οποία αξιοποιούν με το μεράκι και τη μακρόχρονη εμπειρία τους οι τυροκόμοι παράγοντας τα ονομαστά τυριά της Ηπείρου. Η λειτουργία των μονάδων, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και προδιαγραφές ποιότητας, εγγυάται την εξαιρετική ποιότητα των τελικών προϊόντων.

Με βάση τα παραπάνω, δεν θα ήταν υπερβολή να ειπωθεί πως ο κλάδος της γαλακτοκομίας-τυροκομίας αποτελεί την ατμομηχανή των παραδοσιακών και πιστοποιημένων διατροφικών προϊόντων της Ηπείρου.

7.12.1 Αίγιο και πρόβειο γάλα

7.12.1.1 Δυνατά σημεία αίγιου και πρόβειου γάλακτος

1. Η ποιότητα και η αναγνωρισιμότητα των Π.Ο.Π. αλλά και των υπόλοιπων παραδοσιακών Ηπειρωτικών γαλακτοκομικών προϊόντων. Τα προϊόντα αυτά αποτελούν έναν ανεκτίμητο διατροφικό θησαυρό τόσο λόγω της ποιότητάς και της θρεπτικής τους αξίας όσο και της γαστρονομικής υπεροχής τους, δικαιώνοντας όχι μόνο την πανελλήνια φήμη αλλά και την παγκόσμια αναγνωρισιμότητά τους.
2. Η εγχώρια παραγωγή τυροκομικών προϊόντων, η οποία υπολείπεται σταθερά της κατανάλωσης.
3. Οι αυτόχθονες φυλές αιγών και προβάτων, άριστα προσαρμοσμένες στις τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες, αξιοποιώντας με μοναδικό τρόπο τα πλούσια, κυρίως ορεινά, βοσκοτόπια της περιοχής με σχετικά ικανοποιητικές αποδόσεις αποτελούν ένα σημαντικό πλεονέκτημα του κλάδου. Το μεγάλο περιθώριο βελτίωσης των αποδόσεων τους, με

προσεγμένη εφαρμογή προγραμμάτων γενετικής βελτίωσης από εξειδικευμένους φορείς, καθιστώντας τες εφάμιλλες και ανταγωνιστικές των ξένων φυλών, από την εισαγωγή των οποίων τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχουν δημιουργηθεί πολλά και ποικίλα προβλήματα, αποτελεί εγγύηση για την περαιτέρω βιώσιμη ανάπτυξη της αιγοπροβατοτροφίας. Η αιγοπροβατοτροφία ως κλάδος με τη μικρότερη εξάρτηση σε γενετικό υλικό και σε ζωοτροφές, επιβαρύνει ελάχιστα την ελληνική οικονομία για εισροές από το εξωτερικό, ενώ αντίθετα παράγει προϊόντα με μεγάλες δυνατότητες εξαγωγής.

4. Η δυνατότητα συνδυασμού φυτικής και ζωικής παραγωγής. Οι εκμεταλλεύσεις αυτές συνδυασμού φυτικής και ζωικής παραγωγής, αποτελούν ορθολογική διαχείριση του πρωτογενή τομέα και οι κλάδοι αλληλοσυμπληρώνουν το γεωργικό εισόδημα. Έτσι παρέχεται η δυνατότητα καλύτερης αξιοποίησης της γεωργικής γης και των βοσκότοπων, με αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους παραγωγής του γάλακτος.
5. Το γεγονός ότι ο κλάδος της αιγοπροβατοτροφίας δεν έχει υποβληθεί σε ποσοτικούς περιορισμούς με καθορισμό ορίων ποσόστωσης από την Ε.Ε.
6. Οι επενδύσεις που απαιτούνται για τη δημιουργία αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων είναι σχετικά μικρές, ενώ δεν απαιτούνται μεγάλα ποσά λειτουργικού κεφαλαίου, ιδιαίτερα όταν διατίθενται βοσκότοποι ή όταν οι ζωοτροφές είναι ιδιοπαραγόμενες (ή μέρος αυτών).

7.12.1.2 Αδύνατα σημεία αίγειου και πρόβειου γάλακτος

1. Το υψηλό κόστος παραγωγής. Αυτό οφείλεται κυρίως στην ανεπαρκή ιδιοπαραγωγή ζωοτροφών και στην εξάρτηση, αναγκαστικά ως ένα βαθμό, από την αγορά, στη μη ορθολογική-επιστημονική διατροφή των ζώων, στην ανυπαρξία επαρκών και σύγχρονων αποθηκευτικών χώρων (σιλό) και στην έλλειψη σύγχρονου εξοπλισμού που αυξάνει την ένταση εργασίας.
2. Ανταγωνισμός από εισαγόμενα ομοειδή προϊόντα χαμηλότερης τιμής.
3. Η μη ορθολογική διαχείριση των φυσικών βοσκοτόπων, ιδίως των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, σε συνδυασμό με διαρθρωτικά προβλήματα όπως ο διαχωρισμός της δασικής, κτηνοτροφικής και γεωργικής γης.
4. Το μικρό μέγεθος και ο πολυτεμαχισμός της γεωργικής γης των εκμεταλλεύσεων.
5. Ανεπαρκής διάρθρωση της εμπορίας με κύρια χαρακτηριστικά την μεγάλη διαφορά μεταξύ τιμής παραγωγού και λιανικής τιμής και την έλλειψη ιχνηλασιμότητας.
6. Η απουσία συντονισμένης και αποτελεσματικής προσπάθειας γενετικής βελτίωσης και αναβάθμισης των εγχώριων φυλών αιγών και προβάτων και ειδικά η μη συνεργασία των κτηνοτρόφων σε αυτόν τον τομέα, έχει ως συνέπεια τις μειωμένες αποδόσεις σε γάλα και την εισαγωγή ζώων ξένων φυλών.
7. Η έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης, ενημέρωσης και τεχνογνωσίας των κτηνοτρόφων, με συνέπεια την ανεπαρκή οργάνωση και την κακή διαχείριση των εκμεταλλεύσεων.
8. Η μεγάλη ηλικία της πλειοψηφίας των κτηνοτρόφων και η απροθυμία των νέων ανθρώπων να ασχοληθούν με την κτηνοτροφία (κυρίως λόγω μη κοινωνικής καταξίωσης του κτηνοτρόφου αλλά και του δυσμενούς εργασιακού περιβάλλοντος), αποστερούν τον κλάδο από ικανό ανθρώπινο δυναμικό που θα ήταν σε θέση να εκσυγχρονίσει τον κλάδο και να αναβαθμίσει το επάγγελμα.

7.12.1.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της παραγωγής αίγαιου και πρόβειου γάλακτος

Η Ε.Ε. είναι ελλειμματική σε γαλακτοκομικά προϊόντα που προέρχονται από την αιγοπροβατοτροφία. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη δυνατότητα παραγωγής στην Ήπειρο, παραδοσιακών τοπικών (Π.Ο.Π.) και βιολογικών προϊόντων, προσδίδει στον κλάδο της αιγοπροβατοτροφίας τη δυνατότητα οικονομικής ευρωστίας για περαιτέρω ανάπτυξή του.

Οι προτάσεις για την ανάπτυξη της αιγοπροβατοτροφίας στην Ήπειρο που αποσκοπούν στη βελτίωση της παραγωγικότητας των εκτροφών, των συνθηκών εργασίας, των παραγόμενων προϊόντων αλλά και στην αύξηση του γεωργικού εισοδήματος είναι:

1. Αύξηση της παραγωγής χονδροειδών και συμπυκνωμένων ζωοτροφών και η επιστημονικά τεκμηριωμένη χρήση τους στη διατροφή των ζώων.
2. Αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση τους θεωρείται απαραίτητη η εφαρμογή ενός σχεδίου διαχείρισης των βοσκοτόπων ιδίως στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.
3. Διατήρηση και βελτίωση του προσαρμοσμένου στις ιδιαίτερες περιβαλλοντικές συνθήκες της περιοχής ντόπιου ζωικού γενετικού υλικού.
4. Εκσυγχρονισμός των εκτροφών.
5. Εφαρμογή εθνικών προγραμμάτων για τη βελτίωση των αποδόσεων των ζώων.
6. Στροφή στην ποιότητα και ασφάλεια των παραγόμενων τελικών προϊόντων (γάλα, τυροκομικά), γεγονός που θα ανοίξει ή θα διευρύνει δρόμους σε ανταγωνιστικές αγορές καθώς οι καταναλωτές πλέον ζητούν όχι μόνο επώνυμα προϊόντα αλλά και προϊόντα delicatessen.
7. Ίδρυση νέων αλλά και εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων μονάδων επεξεργασίας γάλακτος. Επίσης, απαραίτητη είναι η πιστοποίηση των μονάδων αυτών με πρότυπα διαχείρισης ποιότητας, υγιεινής, ασφάλειας και περιβαλλοντικής διαχείρισης.
8. Ορθολογική οργάνωση της μεταποίησης και της εμπορίας των γαλακτοκομικών προϊόντων.
9. Αύξηση της παραγωγής των βιολογικών προϊόντων του τομέα.
10. Οργάνωση των παραγωγών. Η οργάνωση των παραγωγών και η δημιουργία τοπικών φορέων για την προμήθεια πρώτων υλών (ζωοτροφών) και τη διακίνηση των παραγόμενων προϊόντων είναι αναγκαία. Επίσης αναγκαία είναι η ισότιμη διεπαγγελματική οργάνωση μεταξύ των παραγωγών (αιγοπροβατοτρόφων και άλλων κλάδων) και των εργοστασίων επεξεργασίας γάλακτος με αποστολή το συντονισμό των σχέσεων μεταξύ των δύο πλευρών, ανάπτυξη δικτύου επικοινωνίας και πληροφορικής, καθώς και οργάνωση κοινών τεχνικών υπηρεσιών στήριξης στον παραγωγικό και οικονομικό τομέα.
11. Υπεύθυνη και συνεχής ενημέρωση-εκπαίδευση των αιγοπροβατοτρόφων από τους αρμόδιους φορείς.
12. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί και στην εκπαίδευση αυτών που ήδη ασχολούνται αλλά και αυτών που πρόκειται να ασχοληθούν στον κλάδο της τυροκομίας. Στον τομέα αυτό καθοριστική είναι η συμβολή της Γαλακτοκομικής Σχολής Ιωαννίνων. Η Γαλακτοκομική Σχολή είναι η μοναδική του είδους στην Ελλάδα ιδρύθηκε το 1916 και λειτούργησε χάρη στις προσπάθειες του αείμνηστου γεωπόνου Ν. Ζυγούρη. Συμπληρώνοντας σχεδόν έναν αιώνα αδιάκοπης λειτουργίας, η Γαλακτοκομική Σχολή

έχει συνδέσει άρρηκτα το όνομά της με την εξέλιξη της τυροκομικής τέχνης στη χώρα μας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η γραβιέρα η οποία για πρώτη φορά παρασκευάστηκε στην Ελλάδα από τον Ζυγούρη, και ουσιαστικά βελτιώθηκε και τυποποιήθηκε με μια σειρά πειραματισμών που έγιναν στη Γαλακτοκομική Σχολή. Με την εκπαίδευση μέχρι σήμερα περισσότερων των 2000 τυροκόμων από όλη την Ελλάδα, η Γαλακτοκομική Σχολή συνέβαλε στην μεταφορά γνώσης και εμπειρίας, έχοντας πάντα ως σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας των ελληνικών τυριών και ταυτόχρονα τη διαφύλαξη των παραδοσιακών συνταγών και μεθόδων παρασκευής. Η ίδρυση και επάνδρωση δεκάδων τυροκομείων και γαλακτοκομικών συνεταιρισμών σε διάφορες περιοχές της χώρας με απόφοιτους της Σχολής, οι παραινέσεις και οι συμβουλές του επιστημονικού προσωπικού προς όσους ζητούσαν και εξακολουθούν να ζητούν τη βοήθεια της πιστεύουμε ότι υπήρξαν καταλυτικά για την μετάβαση της ελληνικής γαλακτοκομίας από την εποχή της πρακτικής στην εποχή της σύγχρονης τυροκομίας.

13. Προσπάθεια για πιστοποίηση και άλλων παραδοσιακών Ηπειρωτικών γαλακτοκομικών προϊόντων.
14. Προώθηση και προβολή των γαλακτοκομικών προϊόντων σε εσωτερικό και εξωτερικό και σύνδεση της αιγοπροβατοτροφίας με τον αγροτουρισμό (δυνατότητα πρόσβασης επισκεπτών-τουριστών στα παραδοσιακά τυροκομεία, χρήση εγχώριου γάλακτος για παραγωγή ζυμαρικών, των φημισμένων τοπικών Ηπειρωτικών πιτών, τη συμμετοχή των τοπικών γαλακτοκομικών προϊόντων στο Ηπειρωτικό πρωϊνό, στις χυλοπίτες, στον τραχανά).
15. Ανάπτυξη του τομέα γίδινο γάλα και τυροκομικών προϊόντων με βάση το γίδινο γάλα.

7.12.2 Αγελαδινό γάλα

Η αύξηση της κατανάλωσης γαλακτοκομικών προϊόντων που προέρχονται από αγελαδινό γάλα στη χώρα μας και η κατά κεφαλή αύξηση της κατανάλωσης σε μερικά από τα προϊόντα αυτά όπως το παστεριωμένο γάλα, η κρέμα γάλακτος κ.α. ήταν σημαντική τα τελευταία χρόνια, όμως υπολείπεται των χωρών της Ε.Ε. και φαίνεται ότι υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω αύξησης.

Οι ρυθμοί αύξησης της κατανάλωσης αγελαδινού γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων είναι θετικοί και τα περιθώρια βελτίωσης της αποδοτικότητας των εκτροφών σημαντικά όμως το μεγαλύτερο εμπόδιο στην αύξηση της παραγωγής αγελαδινού γάλακτος ήταν η ποσόστωση από την Ε.Ε.

7.12.2.1 Δυνατά σημεία αγελαδινού γάλακτος

1. Άριστη ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων.
2. Απορρόφηση του αγελαδινού γάλακτος που παράγεται στην Ήπειρο από τις μονάδες της περιοχής.

7.12.2.2 Αδύνατα σημεία αγελαδινού γάλακτος

1. Οι εδαφοκλιματολογικές συνθήκες στην Ήπειρο δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές για την ανάπτυξη της γαλακτοπαραγωγού αγελαδοτροφίας, κυρίως λόγω της έλλειψης επαρκών πεδινών βοσκών. Έτσι, η διατροφή των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής ουσιαστικά βασίζεται στις χορηγούμενες ζωοτροφές και όχι στη βόσκηση, αυξάνοντας σημαντικά το κόστος παραγωγής επιδρώντας άμεσα στη βιωσιμότητα των εκτροφών και στην ανταγωνιστικότητα του αγελαδινού γάλακτος. Στην περιοχή παράγονται μικρές ποσότητες βασικών συμπυκνωμένων ζωοτροφών (π.χ. καλαμπόκι) ενώ σχεδόν απουσιάζει

η παραγωγή φθηνών υποπροϊόντων γεωργικών βιομηχανιών που αφθονούν σε άλλες περιοχές και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ζωοτροφές (π.χ. βαμβακόσπορος).

2. Αγορά γενετικού υλικού (ζώντων ζώων) σχεδόν αποκλειστικά από το εξωτερικό.
3. Το μικρό μέγεθος των ιδιοκτησιών και ο πολυτεμαχισμός της γεωργικής γης.
4. Περιορισμένη συνεταιριστική δραστηριότητα των αγελαδοτρόφων, με συνέπεια την αδυναμία αντιμετώπισης προβλημάτων που σχετίζονται με την προμήθεια πρώτων υλών (π.χ. ζωοτροφές), την παραγωγή και την εμπορία των παραγόμενων προϊόντων.
5. Λίγες μονάδες στην περιοχή που επεξεργάζονται αγελαδινό γάλα.
6. Ελλιπής ανάδειξη των ποιοτικών χαρακτηριστικών των παραγόμενων προϊόντων.

7.12.2.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της παραγωγής αγελαδινού γάλακτος

Η γαλακτοπαραγωγός αγελαδοτροφία έχει αναπτύξει έντονη δυναμική, βρίσκεται σε καλό ρυθμό ανάπτυξης και οι διαφαινόμενες τάσεις είναι προς τη σωστή κατεύθυνση. Παρατηρείται αύξηση του μεγέθους των μονάδων, καλύτερη τεχνο-οικονομική οργάνωση και αύξηση της αποτελεσματικότητας των εκτροφών. Σημαντική συμβολή στη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής και την αύξηση του εισοδήματος των γαλακτοπαραγωγών έχουν τα παρακάτω μέτρα:

1. Εκσυγχρονισμός των αγελαδοτροφικών εκμεταλλεύσεων με σύγχρονο εξοπλισμό.
2. Αύξηση της ποσόστωσης στα επίπεδα αναγκών κατανάλωσης.
3. Γενετική βελτίωση των ντόπιων πληθυσμών αγελάδων με την εφαρμογή Εθνικών και Ευρωπαϊκών προγραμμάτων.
4. Παραγωγή στις εκτροφές ζώων αντικατάστασης.
5. Σωστή διαχείριση των συντελεστών παραγωγής, κυρίως της διατροφής.
6. Προώθηση της ενσίρωσης με σκοπό την εξασφάλιση χλωρής νομής καθ' όλη τη διάρκεια τους έτους.
7. Συνεχής εκπαίδευση και ενημέρωση των αγελαδοτρόφων.
8. Αξιοποίηση και συνεργασία των γεωτεχνικών υπηρεσιών της Περιφέρειας Ηπείρου (Κτηνιατρικού Εργαστηρίου, Κέντρου Γενετικής Βελτίωσης Ζώων, ΕΛ.Γ.Ο.-Δήμητρα, Δ/σεων Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της Περιφέρειας Ηπείρου) και της Γαλακτοκομικής Σχολής.

7.13 Πτηνοτροφία

Η πτηνοτροφία στην Ήπειρο αποτελεί τον πλέον δυναμικό κλάδο της ελληνικής κτηνοτροφίας με την μεγαλύτερη καθετοποίηση (επεξεργασία του προϊόντος του πρωτογενούς τομέα μέχρι την τελική διάθεση στον καταναλωτή).

Οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με την πτηνοτροφία είναι συγκεντρωμένες σε μεγάλο βαθμό στην Ήπειρο (και κυρίως στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων) ξεπερνώντας το 45% πανελληνίως.

Η αυγοπαραγωγός ορνιθοτροφία και κυρίως η κρεατοπαραγωγός είναι πολύ ανεπτυγμένες. Η τελευταία είναι εξαιρετικά ανεπτυγμένη γεγονός που προκύπτει από το μεγάλο ποσοστό συμμετοχής της Περιφέρειας Ηπείρου στο συνολικά παραγόμενο ορνίθιο κρέας. Τα τελευταία έτη η παραγωγή ορνίθιου κρέατος από τις πτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις της Ηπείρου, ανέρχεται στο 45% της εθνικής παραγωγής (στοιχεία Ε.Σ.Υ.Ε

2010). Το αντίστοιχο ποσοστό για την παραγωγή βρώσιμων αυγών είναι 8% γεγονός που δείχνει την μικρότερη ανάπτυξη του κλάδου της ωοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην Ήπειρο.

Οι κατανομές των διαφόρων εκμεταλλεύσεων της Περιφέρειας Ηπείρου αναφέρονται στους παρακάτω πίνακες.

Πίνακας 7.29: Κατανομή των εκμεταλλεύσεων κρεοπαραγωγής στην Περιφέρεια Ηπείρου

Περιφερειακές Ενότητες	Αριθμός εκμεταλλεύσεων	Δυναμικότητα (αριθμός ορνιθίων/έτος)
Π.Ε Ιωαννίνων	555	26.474.900
Π.Ε Άρτας	160	15.000.000
Π.Ε Πρέβεζας	36	700.000
Π.Ε Θεσπρωτίας	-	-

Πίνακας 7.30: Κατανομή των εκμεταλλεύσεων αυγοπαραγωγής στην Περιφέρεια Ηπείρου

Περιφερειακές Ενότητες	Αριθμός εκμεταλλεύσεων	Συνολική παραγωγή αυγών/έτος
Π.Ε Ιωαννίνων	6	80.150.000
Π.Ε Άρτας	-	-
Π.Ε Πρέβεζας	-	-
Π.Ε Θεσπρωτίας	5 (χωρική πτηνοτροφία)	5.400.000

Πίνακας 7.31: Κατανομή των εκμεταλλεύσεων αναπαραγωγών ορνιθίων (πατρογονικά) στην Περιφέρεια Ηπείρου

Περιφερειακές Ενότητες	Αριθμός εκμεταλλεύσεων	Δυναμικότητα (όρνιθες/έτος)
Π.Ε Ιωαννίνων	70	535.000

Οι πτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις στην Ήπειρο είναι σύγχρονες, βιομηχανικού τύπου, πλήρως αυτοματοποιημένες, ανταποκρινόμενες στις απαιτήσεις τόσο της αγοράς όσο και του γενετικού υλικού που χρησιμοποιείται σήμερα στην πτηνοτροφία, χωρίς να λείπουν και μονάδες παλαιότερου τύπου οι οποίες όμως παρουσιάζουν τάσεις εκσυγχρονισμού. Οι περισσότερες εκμεταλλεύσεις συνεργάζονται είτε με ιδιωτικές επιχειρήσεις, είτε είναι μέλη συνεταιρισμών, οι οποίες διαθέτουν συστήματα επεξεργασίας, μεταποίησης και εμπορίας κοτόπουλου και των προϊόντων του, όπως επίσης υπερσύγχρονες σφαγιοτεχνικές εγκαταστάσεις. Επίσης, διαθέτουν εκκολαπτήρια νεοσσών χρήσης, παρασκευαστήρια ζωοτροφών και ιδιόκτητες μονάδες πατρογονικών.

Για τα εκκολαπτήρια η προμήθεια αυγών γίνεται από τις μονάδες πατρογονικών των μελών των συνεταιρισμών, των συνεργαζόμενων πτηνοτρόφων και από τις ιδιόκτητες μονάδες πατρογονικών.

Τα σφαγεία είναι αρκετά μεγάλης δυναμικότητας και περιλαμβάνουν εκτός της γραμμής παραγωγής, σήραγγα κατάψυξης, τμήμα τεμαχισμού και προμαγειρεμένων φαγητών και μονάδα επεξεργασίας υποπροϊόντων και βιολογικού καθαρισμού.

Τα παρασκευαστήρια ζωοτροφών τροφοδοτούν με τις απαιτούμενες ποσότητες ζωοτροφών τους συνεργαζόμενους πτηνοτρόφους για την εκτροφή των νεοσσών και των πατρογονικών σμηνών.

Στην περιοχή των Ιωαννίνων λειτουργεί επιχείρηση παστερίωσης αυγών σε διάφορες συσκευασίες για διάθεση στη ζαχαροπλαστική και εξαγωγή του προϊόντος καθώς επίσης και επεξεργασίας κόπρου για διάθεσή της ως λίπασμα.

Με βάση τα παραπάνω μπορεί να ειπωθεί πως ο κλάδος της πτηνοτροφίας στην Ήπειρο είναι αρκετά ανεπτυγμένος, παράγοντας τα ονομαστά κοτόπουλα της Ηπείρου τα οποία διακινούνται ως επώνυμα προϊόντα σε όλες τις αγορές της Ελλάδας.

7.13.1 Δυνατά σημεία πτηνοτροφίας

1. Το υφιστάμενο δυναμικό την πτηνοτροφικών εγκαταστάσεων- θαλάμων εκτροφής υπερεπαρκεί για την κάλυψη των αναγκών της κατανάλωσης.
2. Οι περισσότερες πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις έχουν εκσυγχρονιστεί και είναι αντίστοιχες των μονάδων της Ε.Ε.
3. Οι αποδόσεις της παραγωγής θεωρούνται ικανοποιητικές, επιδέχονται όμως περαιτέρω βελτίωση. Σ' αυτό βοηθούν η καλή ποιότητα των νεοσσών, η κατανάλωση απολύτως ελεγχόμενων μιγμάτων ζωοτροφών (με κύριο συστατικό τα δημητριακά), η τεχνογνωσία των παραγωγών καθώς και του επιστημονικού προσωπικού που επιβλέπει τις εκτροφές. Τα αποτελέσματα είναι η μείωση των ημερών εκτροφής, η μείωση της θνησιμότητας, η καλή μετατρεψιμότητα τροφής και το ασφαλές και ποιοτικό τελικό προϊόν.
4. Το Ηπειρωτικό κοτόπουλο είναι υγιεινό, υψηλής θρεπτικής αξίας, ελκυστικό για τον καταναλωτή και άκρως ανταγωνιστικό.

7.13.2 Αδύνατα σημεία πτηνοτροφίας

1. Το επίπεδο διαχείρισης των εκμεταλλεύσεων και των κατετοποιημένων εταιρειών παραγωγής και διάθεσης των πτηνοτροφικών προϊόντων.
2. Η έλλειψη εξαγωγικού προσανατολισμού των επιχειρήσεων.
3. Η τεχνολογία διαχείρισης των αποβλήτων έως του βαθμού παραγωγής βιοαερίου και ειδικών υποπροϊόντων.
4. Η έλλειψη επαγγελματικής διαχείρισης και ελέγχου της διακίνησης των τελικών προϊόντων, η έλλειψη σύμπραξης στον τομέα των ζωοτροφών, η έλλειψη συνεργασίας των τοπικών συνεταιρισμών για πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού τους.
5. Το εποχιακά υψηλό κόστος των δημητριακών το οποίο αυξάνει τις τιμές των ζωοτροφών, μειώνει το περιθώριο κέρδους και γενικά το εισόδημα του πτηνοτρόφου.

7.13.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της πτηνοτροφίας

1. Η διάθεση προϊόντων σε αγορές του εξωτερικού με την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων (π.χ εφαρμογή συστημάτων ποιότητας HACCP) θα δώσει διέξοδο στο πρόβλημα του εξαγωγικού προσανατολισμού και ώθηση στον κλάδο με την αύξηση της παραγωγής, ενώ συνάμα θα καταστήσει την προσφορά πιο ευέλικτη και περισσότερο ελκυστική.
2. Στα πλαίσια της προστασίας του περιβάλλοντος, τόσο η επεξεργασία της κόπρου και η διάθεσή της ως οργανικό λίπασμα όσο και η καύση των νεκρών ορνίθων σε ειδικούς αποτεφρωτήρες, θα αποτελούσε ένα τεράστιο βήμα στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης, βελτιώνοντας συνάμα και τις πτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.
3. Η οργάνωση σεμιναρίων εκπαίδευσης πτηνοτρόφων και γεωτεχνικών που ασχολούνται με τον κλάδο, σχετικά με την εφαρμογή σύγχρονων ζωοτεχνικών μεθόδων παραγωγής πτηνοτροφικών προϊόντων και εμπορίας.
4. Βελτίωση στον τομέα της τυποποίησης (π.χ. ενσωμάτωση τεχνολογιών στα σφαγεία, βελτιωμένες τεχνικές αερόψυξης όπου δεν έχει ήδη εγκατασταθεί), αφού τα τελευταία

χρόνια αυξάνεται το ποσοστό των καταναλωτών που προτιμούν την αγορά τεμαχίων του σφάγιου (στήθος, φιλέτο στήθους κ.α.) και όχι στη αγορά ολόκληρου του σφαγίου.

5. Εφαρμογή της Κοινοτικής οδηγίας Ε.Ε. 74/1999 σύμφωνα με την οποία σε κάποιες αυγοπαραγωγικές επιχειρήσεις θα πρέπει να αντικατασταθούν οι υπάρχοντες κλωβοί στις εκτροφές με διευθετημένους-αναβαθμισμένους, βελτιώνοντας έτσι τις συνθήκες διαβίωσης των ζώων.
6. Παραγωγή ειδικών καινοτόμων προϊόντων και συσχέτισή τους με ειδικές απαιτήσεις των καταναλωτών.

Είναι φανερό ότι τα περιθώρια ανάπτυξης του κλάδου της πτηνοτροφίας στην Ήπειρο είναι αρκετά, αρκεί οι εμπλεκόμενοι στην παραγωγή και διάθεση του ορνίθιου κρέατος και των αυγών να αφοουγκραστούν τα προβλήματα, τις ανάγκες και τις τάσεις της αγοράς και με βελτιωμένο επίπεδο διαχείρισης να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα.

7.14 Αιγοπροβατοτροφία

Στην Περιφέρεια Ηπείρου λόγω της ποικιλομορφίας του εδάφους και της συχνής εναλλαγή του ορεινού όγκου με τις μικρές πεδιάδες, ένας από τους βασικότερους κλάδους παραγωγής του πρωτογενή τομέα αποτελεί η αιγοπροβατοτροφία, η οποία είναι και η κυριότερη πηγή εσόδων για τους κατοίκους της υπαίθρου.

Στην Ήπειρο εκτρέφεται ανά Περιφερειακή Ενότητα, ένας σημαντικός αριθμός αιγοπροβάτων, από τους μεγαλύτερους σε όλη την χώρα.

Πίνακας 7.32: Αριθμός μονάδων και αιγοπροβάτων ανά Π.Ε.

Περιφερειακή Ενότητα	Αριθμός μονάδων	Αριθμός αιγοπροβάτων
Ιωάννινα	5.776	353.468
Θεσπρωτία	2421	221.792
Πρέβεζα	3.551	295.869
Αρτα	3.773	230.327

Η δυσαναλογία του ορεινού όγκου με τις εναλλασσόμενες πεδινές περιοχές και η ποικιλομορφία της χλωρίδας της Ηπείρου, καθώς και οι ντόπιες φυλές των αιγοπροβάτων, προσφέρει την ιδιαιτερότητα να παράγονται αμνοερίφια με ιδιαίτερη γεύση και ποιοτικά χαρακτηριστικά, που τα κάνουν να ξεχωρίζουν από τα υπόλοιπα της χώρας μας, αλλά και της υπόλοιπης Ευρώπης.

Τα Ηπειρωτικά σφάγια ικανοποιούν τόσο τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής όσο και της εγχώριας αγοράς (μικρό βάρος και γευστικό προϊόν) και γι' αυτό απολαμβάνουν καλύτερες τιμές από τα προϊόντα της υπόλοιπης Ελλάδας. Τα τελευταία τρία χρόνια έχουν γίνει πολλές εξαγωγές σφαγίων αμνοεριφίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ιταλία-Ισπανία-Κύπρο) περί τα 60.000 σφάγια.

Επίσης το 2011 δημιουργήθηκε μια καινούργια αγορά προς τις ανατολικές χώρες ενώ έχουν γίνει και πολλές εξαγωγές προς την Τουρκία ζώντων αμνοεριφίων και προβάτων. Το πλεονέκτημα είναι όχι μόνο ότι οι παραγωγοί μας έχουν λάβει υψηλότερες τιμές για τα προϊόντα τους, αλλά το σημαντικότερο είναι ότι η αγορά της Τουρκίας ζητάει βαριά σφάγια (15-30kg) τα οποία είναι πολύ δύσκολο να απορροφηθούν από την Ελληνική ή Ευρωπαϊκή αγορά.

7.14.1 Δυνατά σημεία αιγοπροβατοτροφίας

1. Ο ήδη μεγάλος αριθμός κτηνοτροφικών μονάδων και αιγοπροβάτων αποτελεί τη βάση για περαιτέρω παραγωγή χωρίς οι επενδύσεις να είναι τεράστιες και τα επενδυτικά κεφάλαια για τη δημιουργία μονάδων μη αποσβέσιμα.
2. Το αυτόχθονο γενετικό υλικό (πολλές εγχώριες φυλές αιγών και προβάτων διαφορετικού μεγέθους) δίνει την δυνατότητα παραγωγής μεγαλόσωμων (βαριά σφάγια) αλλά και μικρόσωμων (ελαφριά σφάγια) ζώων με αποτέλεσμα να ικανοποιείται η ζήτηση των αγορών που είναι διαφορετική για κάθε χώρα.
3. Τα ηπειρώτικα ζώα είναι προσαρμοσμένα στην ποικιλομορφία του εδάφους της Ηπείρου αξιοποιώντας με μοναδικό τρόπο τους ορεινούς και δυσπρόσιτους βοσκότοπους της περιοχής.
4. Η πλουσιότετη γλωρίδα της Ηπειρωτικής γης (πολλά αρωματικά φυτά) προσδίδει στο κρέας των ζώων που τη βοσκούν ιδιαίτερα ποιοτικά και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά όπως η γεύση, το άρωμα και ο χρωματισμός του κρέατος. Έτσι, το Ηπειρώτικο αιγοπρόβειο κρέας μπορεί να διακριθεί από αυτό των άλλων περιοχών και κάτω από συντεταγμένη επιστημονική έρευνα να αναδειχθεί από τα εκλεκτότερα σε προτίμηση στις αγορές της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού.

7.14.2 Αδύνατα σημεία αιγοπροβατοτροφίας

1. Γερασμένος αγροτικός πληθυσμός.
2. Οι κτηνοτροφικές μονάδες είναι παλαιού τύπου και έτσι χρειάζεται περισσότερος κόπος και εργασία σε σχέση με τις σύγχρονες.
3. Η μη ύπαρξη κατάλληλου αποθηκευτικού χώρου για την αποθήκευση των ζωοτροφών κατά την περίοδο της παραγωγής τους κατά την οποία οι τιμές τους είναι πολύ χαμηλότερες, αυξάνει το κόστος τους με συνέπεια να αυξάνεται και το κόστος παραγωγής των σφαγίων.
4. Μικρός αριθμός κτηνοτροφικών μονάδων που παράγουν ταυτόχρονα και ζωοτροφές.
5. Έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης και τεχνογνωσίας, με συνέπεια κακή διαχείριση και αύξηση του κόστους (άσκοπο τάισμα, κακή επιλογή γεννητόρων).
6. Χαμηλές προδιαγραφές υγιεινής που μειώνουν έτσι την προστιθέμενη αξία του προϊόντος.
7. Έλλειψη διαφήμισης του ηπειρωτικού αιγοπρόβειου κρέατος.
8. Έλλειψη πιστοποιημένων προϊόντων Π.Ο.Π (όπως π.χ. Αρνάκι Ελασσόνας).

7.14.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της αιγοπροβατοτροφίας

1. Αδειοδότηση κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων.
2. Εκσυγχρονισμός κτηνοτροφικών μονάδων ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες εργασίας και να παράγονται προϊόντα ποιοτικά αλλά με μικρότερο κόστος και κόπο, για να παραμείνουν οι νέοι και να μειωθεί το φαινόμενο της ερήμωσης της υπαίθρου.
3. Εκπαίδευση των κτηνοτρόφων για εφαρμογή πρακτικών υγιεινής στην παραγωγή.
4. Αξιοποίηση κτηνιάτρων και γεωπόνων για να γίνετε σωστή διατροφή και σωστή χρήση κτηνιατρικών φαρμάκων για την παραγωγή όχι μόνο ποιοτικών αλλά και υγιεινών προϊόντων.
5. Ορισμός κτηνοτροφικών ζωνών.

6. Λίπανση άγονων βοσκοτόπων.
7. Χρηματική ενίσχυση για επιδότηση της μεταφοράς σε ορεινούς όγκους για θερινή βοσκή έτσι ώστε να αξιοποιηθεί η εποχιακή πλούσια χλωρίδα.
8. Χρηματοδότηση από προγράμματα γενετικής βελτίωσης για τη διατήρηση του αυτόχθονου γενετικού υλικού (ντόπιες φυλές αιγοπροβάτων) αλλά και εξέλιξη και προώθηση Ηπειρωτικών φυλών (Φριζάρτα, Μπούτσικο) σε σχέση με τη γαλακτοπαραγωγή και την κρεατοπαραγωγή στην Ήπειρο ικανοποιώντας τη ζήτηση της αγοράς και την ενίσχυση του εξωτερικού εμπορίου, απολαμβάνοντας και καλύτερης τιμής.
9. Προγραμματισμός των συζεύξεων έτσι ώστε η παραγωγή τη χρονική περίοδο (Χριστούγεννα, Πάσχα) όπου η ζήτηση της αγοράς είναι τεράστια, να είναι αυξημένη.
10. Εκπαίδευση των παραγωγών ώστε να προστατεύουν το περιβάλλον (φιλοπεριβαλλοντική διαχείριση αποβλήτων) και να μην δημιουργούν προβλήματα για την δημόσια υγεία.
11. Δημιουργία ομάδων παραγωγών ώστε να αντιμετωπιστεί καλύτερα η περίοδος της κρίσης (καλύτερες τιμές για τα αγροτικά εφόδια αλλά και καλύτερης διάθεσης των προϊόντων).
12. Παροχή ενίσχυσης για την δημιουργία προϊόντων ΠΟΠ.(π.χ. Αρνάκι Ηπείρου) αλλά και διαφήμιση του ηπειρωτικού αιγοπρόβειου κρέατος με σήμα κατατεθέν (επιλεγμένα Κρέατα Ηπείρου).
13. Δημιουργία μικρών σφαγιοτεχνικών μονάδων με ψυγεία συντήρησης και θαλάμους τεμαχισμού και συσκευασίας σε ορεινούς όγκους απομακρυσμένους από τα σφαγεία των πόλεων, και πώληση του κρέατος από ομάδες παραγωγών στους χώρους του σφαγείου.
14. Σύμπραξη με τουριστικές μονάδες, ώστε να δοκιμαστεί μέσα από παραδοσιακές συνταγές το ηπειρώτικο αιγοπρόβειο κρέας και να αναδειχθεί η ιδιαιτερότητα του.

7.15 Χοιροτροφία

Στην Περιφέρεια Ηπείρου υπάρχει παράδοση στην εκτροφή χοίρων από τις αρχές της δεκαετίας του '70. Σήμερα η Ήπειρος και συγκεκριμένα η περιοχή της Φιλιππιάδος χαρακτηρίζεται ως ένα από τα κυριότερα χοιροτροφικά κέντρα της χώρας.

Συνολικά υπάρχουν περί τις 65 συστηματικές χοιροτροφικές μονάδες όπου εκτρέφουν περίπου 16.000 χοιρομητέρες και παράγουν περίπου 320.000 χοίρους σφαγής συνολικής αξίας περίπου 45.000.000€. Οι παραπάνω χοίροι σφαγής στο μεγαλύτερο ποσοστό τους σφάζονται σε σφαγιοτεχνικές εγκαταστάσεις της περιφέρειας ενώ το υπόλοιπο ποσοστό σφάζεται σε σφαγιοτεχνικές εγκαταστάσεις της υπόλοιπης χώρας και ιδιαίτερα στη Βόρεια Ελλάδα.

Πίνακας 7.33: Κατανομή χοιροτροφικών μονάδων

Περιφερειακή Ενότητα	Αριθμός εκτροφών	Αριθ. Εκτρ.χοιρομητέρων
Ιωαννίνων	10	1.550
Άρτας	9	2.100
Πρέβεζας	46	12.340
Θεσπρωτίας	-	-
Σύνολο	65	15.990

Αξιοσημείωτη είναι η ποσότητα χοίρων πάχυνσης (περίπου 40.000/έτος) που εξάγονται ζωντανοί στην Αλβανία.

7.15.1 Δυνατά σημεία παραγωγής χοιροτροφίας

1. Στην Ήπειρο υπάρχει εμπειρία δεκαετιών στην χοιροτροφία και η τεχνογνωσία που εφαρμόζεται στην παραγωγή είναι αρκετά υψηλή (π.χ. σύγχρονη διατροφή ζώων, τεχνητή σπερματέγχυση, αυτόματος έλεγχος συνθηκών μικροπεριβάλλοντος).
2. Το δυνατότερο σημείο της συγκεκριμένης παραγωγικής δραστηριότητας είναι η σαφής προτίμηση του καταναλωτικού κοινού στο εγχώριο χοιρινό κρέας και ειδικότερα στο ηπειρώτικο χοιρινό. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η εγχώρια ζήτηση σε χοιρινό κρέας καλύπτεται μόνο σε ποσοστό 35% - 40% περίπου από τις δυνατότητες της ελληνικής παραγωγής καταδεικνύουν την δυνατότητα αλλά και την αναγκαιότητα στήριξης και ανάπτυξης της χοιροτροφίας.
3. Το γεγονός ότι στην περιφέρεια Ηπείρου υπάρχει επάρκεια σύγχρονων σφαγιοτεχνικών εγκαταστάσεων, μονάδων τεμαχισμού, τυποποίησης και μεταποίησης χοιρινού κρέατος μας επιτρέπει να πούμε ότι υπάρχουν περιθώρια πλήρους καθετοποίησης του χοιρινού κρέατος στην Περιφέρεια μας.
4. Η εγγύτητα με την αγορά της γειτονικής Αλβανίας σε συνδυασμό με την αύξηση της ζήτησης χοιρινού κρέατος από τη γείτονα χώρα δίνει τεράστια πλεονεκτήματα καλύτερης τοποθέτησης του Ηπειρώτικου χοιρινού κρέατος στην εν λόγω αγορά.

7.15.2 Αδύνατα σημεία παραγωγής χοιροτροφίας

1. Η αδυναμία ανταγωνισμού του Ηπειρώτικου αλλά και γενικότερα του ελληνικού χοιρινού με το εισαγόμενο χοιρινό από χώρες της Ε.Ε. σε επίπεδο τιμών είναι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα η εν λόγω δραστηριότητα.
2. Το αυξημένο κόστος παραγωγής χοιρινού κρέατος στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η συγκεκριμένη δραστηριότητα. Το κόστος αυτό διαμορφώνεται κυρίως από την διατροφή των ζώων, που αποτελείται κατά 80% - 85% από δημητριακούς καρπούς και άλευρο σόγιας. Η προμήθεια αυτών των ζωοτροφών γίνεται κυρίως από εισαγωγές και με την παρεμβολή πολλών μεσαζόντων.
3. Η παραγωγή χοιρινού κρέατος είναι αγροτική παραγωγική δραστηριότητα που απαιτεί μεγάλο ύψος πάγιων επενδύσεων και κατά επέκταση υψηλό κόστος αποσβέσεων. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την αναγκαιότητα ύπαρξης μεγάλων κεφαλαίων για την άσκηση της ίδιας δραστηριότητας δημιουργεί αυξημένη χρηματοοικονομική επιβάρυνση στο κόστος παραγωγής του προϊόντος.
4. Ο τρόπος διάρθρωσης της εμπορίας του χοιρινού κρέατος στην Ελλάδα είναι τέτοιος που οι παραγωγοί εισπράττουν ελάχιστα από την υπεραξία του παραγόμενου προϊόντος.
5. Τέλος, η περιβαλλοντική όχληση που δημιουργεί η ίδρυση και η λειτουργία χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων, οδηγεί πολλές φορές σε έντονες αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών.
6. Η έλλειψη κεντρικού σταθμού κληροδοτημάτων τιμών κάπρου στη Φιλιπιάδα για την άμεση και θεαματική βελτίωση της απόδοσης των χοίρων σε κρέας και τη μείωση του κόστους παραγωγής.

7.15.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της χοιροτροφίας

1. Οργάνωση των χοιροτρόφων σε ομάδες παραγωγών (μία ή δύο ομάδες σε όλη την Περιφέρεια) με στόχου την από κοινού προμήθεια ζωοτροφών, την ενεργό εμπλοκή των

παραγωγών στην εμπορία του παραγόμενου κρέατος, την πιστοποίηση του προϊόντος ως ηπειρώτικο χοιρινό σύμφωνα με τα πρότυπα Agro 3.1 - 3.2 - 3.3.

2. Δράσεις για την αύξηση της εγχώριας παραγωγής δημητριακών καρπών αλλά και σόγιας από ομάδες παραγωγών που θα πωλούν απευθείας στις ομάδες χοιροτρόφων.
3. Κίνητρα για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων (βελτίωση βιολογικών καθαρισμών, ίδρυση μονάδων παραγωγής ενέργειας και compost από τα λύματα).
4. Ενέργειες για τη στήριξη του Ηπειρώτικου χοιρινού στην Αλβανική αγορά (διαφήμιση, διακρατικές συμφωνίες).
5. Δημιουργία σταθμού κληροδοτημάτων τιμών κάπρου στη Φιλιπιάδα ως πρωταρχική προϋπόθεση για τη γενετική βελτίωση των χοίρων στην περιοχή μας.
6. Παραγωγή χοιρινού κρέατος με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και προσδιορισμένου από ειδικές ανάγκες των καταναλωτών.

7.16 Βοοτροφία Ελευθέρας Βοσκής

Στην Περιφέρεια Ηπείρου εκτρέφεται μεγάλος αριθμός αγελαίων βοοειδών κρεοπαραγωγής, που η κατανομή τους σε εκτροφές και αριθμό θηλαζόντων αγελάδων σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα αποτυπώνεται στον Πίνακα 7.34. Πρόκειται για βοοτροφία εκτατικής ή ημιεκτατικής μορφής, που γίνεται στην ύπαιθρο και σε ελαφριές εγκαταστάσεις, η οποία σε μεγάλο ποσοστό είναι μετακινούμενη προς θερινές βοσκές.

Πίνακας 7.34: Αριθμός εκτροφών και θηλαζουσών αγελάδων

Περιφερειακή Ενότητα	Αριθμός εκτροφών	Αριθ. Θηλαζουσών αγελάδων
Ιωαννίνων	250	8.150
Άρτας	225	2.146
Πρέβεζας	226	6.180
Θεσπρωτίας	525	14.175
Σύνολο	1.226	30.651

Η διατροφή των ζώων στηρίζεται στη βόσκηση των ημιορεινών και ορεινών λιβαδιών και στην περιστασιακή χορήγηση μικρής ποσότητας δημητριακών καρπών και άχυρου ιδιαίτερα κατά τη χειμερινή περίοδο. Η μεγάλη βιοποικιλότητα φυτών και βοτάνων που παρουσιάζουν τα ημιορεινά και ορεινά λιβάδια και η απουσία οποιασδήποτε μορφής ρύπανσης αυτών, έχει σαν αποτέλεσμα την παραγωγή κρέατος με πλούσια γευστικά χαρακτηριστικά και μεγάλη θρεπτική αξία.

Το γενετικό υλικό των εν λόγω βοοειδών αποτελείται από ζώα εγχώριων φυλών σε διάφορες διασταυρώσεις μεταξύ τους αλλά και με ξενικές φυλές, γεγονός που οδηγεί σε μεγάλη παραλλακτικότητα του φαινοτύπου των παραγώγων τους, που είναι τα μοσχάρια ελευθέρας βοσκής.

Ένα ποσοστό των παραπάνω ζώων τηρούν τα κριτήρια για την ένταξή τους στις νεοαναγνωρισμένες Ελληνικές κρεοπαραγωγικές φυλές βοοειδών (κόκκινη και ξανθόχρωμη ελληνική φυλή).

Αιτία της ανάπτυξης της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι κατά κύριο λόγο οι ενισχύσεις από την Ε.Ε., που ισχύουν ακόμα και σήμερα, σε συνδυασμό με την αφθονία ημιορεινών και ορεινών βοσκήσιμων εκτάσεων. Έτσι η συγκεκριμένη δραστηριότητα προσφέρει ένα ικανοποιητικό εισόδημα για τους παραγωγούς αλλά και σημαντικά

περιβαλλοντικά οφέλη από την διατήρηση των ημιορεινών και ορεινών λιβαδιών σε καλή κατάσταση.

7.16.1 Δυνατά σημεία βοοτροφίας

1. Παραγωγή σφάγιων μόσχων με πλούσια γευστικά χαρακτηριστικά κρέατος.
2. Αξιοποίηση βοσκήσιμων εκτάσεων που σε διαφορετική περίπτωση θα οδηγούνταν σε εγκατάλειψη.
3. Τρόποι παραγωγής φιλικό προς το περιβάλλον. Η δραστηριότητα αυτή είναι εκτατικής ή ημικτατικής μορφής, πολλές φορές μετακινούμενη σε θερινές βοσκές. Οι σταβλικές εγκαταστάσεις, όπου υπάρχουν, είναι ελαφριού τύπου και τα ζωικά απόβλητα που παράγονται (κόπρος) είναι σε μικρές ποσότητες.

7.16.2 Αδύνατα σημεία βοοτροφίας

1. Παραγωγή σφάγιου μόσχου με μικρό βάρος που δεν προτιμάται από το εμπόριο, διότι έχει μικρή απόδοση σε κρέας, υψηλό ποσοστό οστών, μικρό ποσοστό τεμαχίων υψηλής αξίας π.χ. φιλέτο, ποντίκι, σπάλα, κιλότο, νουά.
2. Τρόπος διάρθρωσης της εμπορίας του παραγόμενου κρέατος που πολλές φορές γίνεται στα όρια της νομιμότητας με απευθείας πώληση από τους παραγωγούς στον τελικό καταναλωτή.
3. Πολλές εκμεταλλεύσεις λειτουργούν χωρίς αδειοδότηση και χωρίς βασικές υποδομές όπως υδροδότηση και ηλεκτροδότηση.
4. Έλλειψη υποδομών, ιδιαίτερα στους τόπους θερινής βοσκής, για τη συγκέντρωση, φορτοεκφόρτωση και σύλληψη των ζώων (περιφραγμένοι χώροι, ράμπες φορτοεκφόρτωσης κλπ).

7.16.3 Προτάσεις για την ανάπτυξη της βοοτροφίας

1. Ενθάρρυνση των παραγωγών για γενετική βελτίωση του ζωικού κεφαλαίου προς την κατεύθυνση της Ελληνικής κόκκινης ή ξανθόχρωμης Ελληνικής φυλής. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί το βάρος και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των παραγόμενων σφάγιων μόσχων, ώστε να καθίστανται πιο εμπορεύσιμα
2. Δημιουργία Ομάδων Παραγωγών (μία σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα) εκτροφής βοοειδών, που ανήκουν στην κόκκινη και στην ξανθόχρωμη Ελληνική φυλή, οι οποίες θα διατηρούν και γενεολογικά βιβλία για την κάθε φυλή και με τον τρόπο αυτό θα είναι δυνατή η αξιοποίηση επιπρόσθετων ενισχύσεων από την Ε.Ε.
3. Πιστοποίηση για την παραγωγή: α) ‘μόσχων ελευθέρας βοσκής’ (πρόκειται για σφάγια που προέρχονται από μόσχους ηλικίας 12 έως 24 μηνών και πιστοποιούνται σύμφωνα με το αντίστοιχο πρότυπο του ΟΠΕΓΕΠ) και β) μόσχων γάλακτος ελευθέρας βοσκής (πρόκειται για σφάγια που προέρχονται από μόσχους ηλικίας μικρότερης των 12 μηνών και πιστοποιούνται σύμφωνα με το αντίστοιχο πρότυπο του ΟΠΕΓΕΠ.
4. Ενθάρρυνση των παραγωγών για την ένταξη στη βιολογική κτηνοτροφία και την παραγωγή βιολογικού κρέατος μόσχου.
5. Διευκολύνσεις για την αδειοδότηση των εκμεταλλεύσεων βοοειδών ελευθέρας βοσκής π.χ. παραχώρηση οικοπέδων για την δημιουργία μόνιμων εγκαταστάσεων, υδροδότηση, ηλεκτροδότηση κλπ.

6. Δημιουργία υποδομών, ιδιαίτερα στους τόπους θερινής βοσκής για τη συγκέντρωση, φορτοεκφόρτωση και σύλληψη των ζώων (περιφραγμένοι χώροι, ράμπες φορτοεκφόρτωσης κλπ).

7.17 Αλιεία και υδατοκαλλιέργειες

Η Περιφέρεια Ηπείρου στηρίζει μεγάλο μέρος της οικονομικής της δραστηριότητας στην αλιεία και στην υδατοκαλλιέργεια. Διαθέτει εκτεταμένα αλιευτικά πεδία κατά μήκος των ακτογραμμών της τόσο στον Αμβρακικό Κόλπο όσο και στο Ιόνιο πέλαγος καθώς και πλούσιο δίκτυο εσωτερικών υδάτων. Οι κύριες αλιευτικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην περιοχή είναι οι:

1. Η αλιεία,
2. η παραδοσιακή υδατοκαλλιέργεια σε λιμνοθάλασσες
3. η εντατική υδατοκαλλιέργεια σε μισθωμένες θαλάσσιες εκτάσεις και σε χερσαίες μονάδες και
4. η μεταποίηση αλιευτικών προϊόντων

Αναλυτικά στοιχεία για κάθε μία από τις παραπάνω δραστηριότητες παρατίθενται στη συνέχεια.

7.17.1 Αλιεία

Στην περιφέρεια Ηπείρου διενεργείται αλιεία στο Ιόνιο Πέλαγος, στον Αμβρακικό Κόλπο και στα εσωτερικά της νερά (λίμνες - ποτάμια). Από τα σπουδαιότερα αλιευτικά κέντρα της περιφέρειας είναι η πόλη της Πρέβεζας, όπου η αλιεία αποτελεί κατά παράδοση βασική επαγγελματική ασχολία. Συνολικά στην ευρύτερη περιοχή της Πρέβεζας εργάζονται 245 αλιευτικά σκάφη και οι απασχολούμενοι αλιείς είναι περίπου 500. Στην περιοχή της Άρτας εργάζονται 280 σκάφη και στην περιοχή της Θεσπρωτίας 84. Από την περιοχή της Άρτας σημαντικά λιμάνια είναι αυτά της Σαλαώρας, της Κόπραινας και της Κορωνησίας. Αλλά αλιευτικά κέντρα βρίσκονται στα παράλια του Ιονίου και είναι (από Βορά προς Νότο) η Σαγιάδα, η Ηγουνενίτσα, η Πλαταριά, η Πάργα, η Λυγιά, η Αμμουδιά, η Καστροσυκιά, ο Μύτικας κ.ά.. Τα περισσότερα αλιευτικά σκάφη που δραστηριοποιούνται στην περιοχή είναι παράκτια, δικτυάρικα ή παραγαδιάρικα. Σε καθένα από αυτά απασχολούνται συνήθως 2-3 άτομα, εκ των οποίων το ένα είναι και πλοιοκτήτης. Αναλυτικότερα παρουσιάζονται τα παρακάτω:

Στα αλιευτικά πεδία του Ιονίου εργάζονται παράκτια σκάφη αλλά και σκάφη μέσης αλιείας (γρι-γρι και μηχανότρατες από Λευκάδα, Πάργα, Ηγουμενίτσα, Κέρκυρα και Πάτρα). Κύρια αλιεύματα είναι ο μπακαλιάρος, η κουτσομούρα, η μαρίδα, η γόπα, τα σαυρίδια ενώ έχει αναπτυχθεί και η αλιεία των μεγάλων πελαγικών ψαριών και κύρια του ξιφιά και του τόνου.

Στον Αμβρακικό κόλπο γίνεται μόνο παράκτια αλιεία με δίχτυα, παραγάδια, ιχθυοπαγίδες, συρτή, βολκούς, καλαμωτά δίχτυα και επίσης αλιεία οστράκων με αργαλειό, τσουγκράνα, και πιρούνα. Τα κυριότερα εμπορεύσιμα αλιεύματα είναι η γαρίδα, η κουτσομούρα, τα κεφαλοειδή η σαρδέλα και η σουπιά ενώ από όστρακα τα μύδια, τα χάβαρα (ψευτοκύδωνα) και τα χτένια (καπουσάντες).

Τα προϊόντα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το «καλάθι της Ηπείρου» προέρχονται από την παράκτια αλιεία που διενεργείται στον Αμβρακικό και είναι η γαρίδα, η σαρδέλα, η κουτσομούρα, η σουπιά και τα χάβαρα. Οι ποσότητες των συγκεκριμένων αλιευμάτων παρουσιάζουν μια διακύμανση στην ετήσια παραγωγή τους η οποία είναι

αναμενόμενη για τους φυσικούς πληθυσμούς. Η παραγωγή της γαρίδας κυμαίνεται τα τελευταία χρόνια από 50 έως 140 τόνους/έτος, της σαρδέλας από 100 έως 300 τόνους/έτος, της κουτσομούρας από 20 έως 130 τόνους/έτος, του χάβαρου από 10 έως 50 τόνους/έτος ενώ της σουπιάς από 50 έως 120 τόνους/έτος.

Στην περιφέρεια Ηπείρου διενεργείται και αλιεία στα εσωτερικά της νερά. Αξίζει να αναφερθούν περιπτώσεις όπως η λίμνη των Ιωαννίνων. Πιθανόν κάποια προϊόντα που αλιεύονται σε μικρές ποσότητες αλλά είναι παραδοσιακά συνδεδεμένα με αυτή και ιδιαίτερα με το νησί της να μπορούν να μπουν στο καλάθι (κυπρινοειδή, χέλι, βατραχοπόδαρα). Με παρόμοιο τρόπο πρέπει να προσεγγιστεί και η τεχνητή Λίμνη του Ποταμού Αώου με τη γνωστή του караβίδα. Πρέπει να σημειωθεί πως οποιαδήποτε εκμετάλλευση των προαναφερόμενων ειδών θα πρέπει να γίνεται στα πλαίσια των διεθνών και εθνικών περιορισμών που υπάρχουν για την αλιεία τους.

7.17.2 Λιμνοθάλασσες

Στην περιφέρεια Ηπείρου υπάρχει μεγάλος αριθμός λιμνοθαλασσών που κατανέμονται στα παράλια και των τριών παραθαλάσσιων νομών της. Οι σημαντικότερες βρίσκονται στο βόρειο τμήμα του Αμβρακικού Κόλπου («Λογαρού», «Τσουκαλιό-Ροδιά», «Τσοπέλι», «Μάζωμα») ενώ στο Ιόνιο Πέλαγος υπάρχουν στην περιοχή της Θεσπρωτίας άλλες 6 λιμνοθάλασσες: «Ρηχό», «Βατάσα», «Κάλαγκα», «Λούτσα-Παπαδιά», «Βόντα» και «Μπαστιά-Αλυκές».

Τις λιμνοθάλασσες της Περιφέρειας τις εκμεταλλεύονται αλιευτικοί συνεταιρισμοί. Η μέθοδος της ιχθυοκομικής εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών είναι παραδοσιακή και ακολουθεί το πρότυπο της εκμετάλλευσης που ισχύει σε όλη τη χώρα. Η συλλογή των ψαριών γίνεται κυρίως με ιχθυοσυλληπτικές εγκαταστάσεις και δίχτυα. Σε αρκετές περιπτώσεις οι συνεταιρισμοί εφαρμόζουν εμπλουτισμούς κυρίως με ιχθύδια τσιπούρας προσπαθώντας να ανακόψουν την πτωτική τάση της παραγωγής τους που παρουσιάζεται την τελευταία 20ετία.

Τα είδη που παράγονται κυρίως στις λιμνοθάλασσες της Περιφέρειας είναι τα κεφαλοειδή, οι τσιπούρες (κυρίως εμπλουτισμού), τα χέλια, τα λαβράκια και το αυγοτάραχο. Στο σύνολο της Ηπείρου παράγονται από τις λιμνοθάλασσες περίπου 130-215 τόνοι αλιεύματα / έτος.

Τα προϊόντα που προέρχονται από την παραδοσιακή υδατοκαλλιέργεια που εφαρμόζεται στις λιμνοθάλασσες και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το «καλάθι της Ηπείρου» είναι τα κεφαλοειδή (30-40 τόνοι/έτος), το χέλι (20-25 τόνοι/έτος) και το αυγοτάραχο (350-600 κιλά/έτος). Προέρχονται κυρίως από τις λιμνοθάλασσες του Αμβρακικού και σε μικρότερο βαθμό από τις λιμνοθάλασσες της Θεσπρωτίας. Οι ποσότητες και των συγκεκριμένων αλιευμάτων παρουσιάζουν μια διακύμανση στην ετήσια παραγωγή τους η οποία είναι αναμενόμενη για τους φυσικούς πληθυσμούς. Πρέπει να σημειωθεί πως ακόμη και όταν η παραγωγή των λιμνοθαλασσών είναι σχετικά μικρή σε ποσότητα παραμένει πολύ σημαντική λόγω της ιδιαίτερης ποιότητάς της. Πρόκειται για προϊόντα υψηλής γαστρονομικής αξίας που μπορούν να αποδώσουν πολλά οφέλη αν συνδυαστούν με τον ειδικό τουρισμό (αλιευτικό τουρισμό-οικοτουρισμό).

7.17.3 Υδατοκαλλιέργειες

Η Περιφέρεια Ηπείρου είναι μια περιοχή που προσφέρεται ιδιαίτερα για την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, τόσο της θαλάσσιας όσο και αυτής των εσωτερικών υδάτων . Στην Ηπειρο σήμερα υπάρχουν τα παρακάτω:

7.17.3.1 Θαλάσσια Υδατοκαλλιέργεια

Στις θάλασσες της Ηπείρου (Ιόνιο και Αμβρακικός Κόλπος) έχουν αδειοδοτηθεί 39 (27 στη Θεσπρωτία & 12 στην Πρέβεζα) πλωτές μονάδες παραγωγής με κύρια παραγόμενα προϊόντα την τσιπούρα και το λαβράκι. Η εγκεκριμένη δυναμικότητα αυτών των μονάδων ανέρχεται σήμερα περίπου στους 8.500 τόνους (6.000 στη Θεσπρωτία & 2500 στην Πρέβεζα), ενώ ήδη προχωρούν διαδικασίες αύξησης αυτών των δυναμικοτήτων. Εκτός από την τσιπούρα και το λαβράκι που αποτελούν τα κύρια είδη παραγωγής άλλα είδη με σημαντική δυνατότητα ανάπτυξης και εμπορίας είναι το φαγκρί, το λυθρίνι, το μυτάκι, ο κρانيός και η συναγρίδα. Ποσοστό 85-90% του τελικού προϊόντος (νωπό-συσκευασμένο) εξάγεται στις διεθνείς αγορές, με το 70% της παραγωγής να απορροφάται από τις αγορές της Ιταλίας. Με μέση τιμή παραγωγού (ex-farm) τα 5€ ανά κιλό και με παραγωγή αναφοράς τους 17.000 τόνους (ποσότητα που εκτιμάται ότι μπορούν να προσεγγίσουν οι μονάδες), οι συνολικές πωλήσεις (τζίρος) των κλάδου στην Ήπειρο υπολογίζεται ότι μπορεί να προσεγγίζει τα 85.000.000€ ετησίως, συμβάλλοντας σημαντικά στην εξισορρόπηση του ισοζυγίου αλιευτικών προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου και εν γένει της χώρας.

Στον Αμβρακικό (έχουν αδειοδοτηθεί 13 μονάδες καλλιέργειας οστράκων (κυρίως μυδιών) δυναμικότητας 3.196 τόνων). Οι παραγωγές των οστράκων παρουσιάζουν ακόμη προβλήματα και δεν επιτυγχάνονται κυρίως λόγω της κατανάλωσης των μυδιών από τις θαλάσσιες χελώνες αλλά και λόγω των ιδιοτήτων του Αμβρακικού Κόλπου (είναι ιδιαίτερα εύτροφος). Οι συγκεκριμένες ιδιοτητές οδηγούν αφενός στη δημιουργία ενός προϊόντος μοναδικής νοστιμιάς αλλά αφετέρου υποβαθμίζουν την αξία των μυδιών και δυσκολεύουν την παραγωγή τους εξαιτίας της ανάπτυξης μεγάλου αριθμού οργανισμών πάνω στο κέλυφός τους.

Στην Θεσπρωτία έχουν αδειοδοτηθεί και εγκατασταθεί 8 μονάδες καλλιέργειας μυδιών με σημαντικά παραγωγικά προβλήματα (ετήσια παραγωγή που δεν ξεπερνά τους 75 τόνους) πιθανότατα λόγω τροφικού ελλείμματος και υψηλών ρευμάτων και αλατότητας. Ήδη προωθείται η μετεγκατάσταση των περισσότερων από αυτές πλησίον των ιχθυοτροφικών μονάδων στο ανατολικό τμήμα της Λωρίδας Σαγιάδας σε μια προσπάθεια με στόχο την αξιοποίηση του πλεονάζοντος τροφικού δυναμικού από την λειτουργία των ιχθυοκλωβών.

7.17.3.2 Ιχθυοκαλλιέργεια Εσωτερικών Υδάτων

Στην Περιφέρεια Ηπείρου η εκτροφή ψαριών των εσωτερικών υδάτων ξεκίνησε εδώ και 60 χρόνια. Ο Ιχθυογεννητικός σταθμός Λούρου ιδρύθηκε το 1951 και το πρώτο ιχθυοτροφείο στη Μουσιωτίτσα Ιωαννίνων λειτούργησε το 1963. Δεν είναι τυχαίο που ο Λούρος έχει χαρακτηριστεί ως «πεστροφοτρόφος» ποταμός της χώρας λόγω της συσσώρευσης των μονάδων εκτροφής κατά μήκος της κοίτης του, ενώ χαρακτηριστικά είναι τα σημεία πώλησης ζωντανής πέστροφας κατά μήκος του ποταμού. Στο σύνολο της περιφέρειας υπάρχουν 52 μονάδες εσωτερικών υδάτων με κύριο είδος καλλιέργειας την ιριδίζουσα πέστροφα (3.700 τόνοι/έτος). Η παραγωγή αυτή αντιπροσωπεύει το 50-60% της εθνικής παραγωγής. Σημαντική επίσης είναι και η εκτροφή του χελιού (850 τόνοι/έτος) ενώ δευτερευόντως εκτρέφονται ο οξύρυγχος και ο κυπρίνος.

Οι ποσότητες των προαναφερθέντων ψαριών (θαλάσσιων και εσωτερικών υδάτων) επιτυγχάνονται εδώ και χρόνια και έχει αναπτυχθεί κορυφαία τεχνογνωσία για την παραγωγή τους. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι μονάδες υποστηρίζονται από σύγχρονες εγκαταστάσεις συσκευαστηρίων ενώ υπάρχουν στην περιοχή και σύγχρονοι ιχθυογεννητικοί σταθμοί καθώς και μονάδες μεταποίησης. Πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει η δυνατότητα επίτευξης ακόμη μεγαλύτερων παραγωγών. Τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το «καλάθι της Ηπείρου» είναι η τσιπούρα, το λαβράκι, η πέστροφα καθώς

και το χαβιάρι (προϊόν που προέρχεται από την καλλιέργεια του οξύρυγχου). Τα θαλασσινά ψάρια υδατοκαλλιέργειας ανάλογα με την προέλευσή τους μπορούν να αναφέρονται στο «καλάθι» ως ψάρια υδατοκαλλιέργειας «Σαγιάδας» (ή Ιονίου) και ως ψάρια υδατοκαλλιέργειας «Αμβρακικού». Η πέστροφα μπορεί να αναφέρεται ως πέστροφα υδατοκαλλιέργειας «Ηπείρου» ενώ το χαβιάρι ως χαβιάρι «Άρτας».

7.17.4 Μεταποίηση - εμπορία

Η μεγάλη αλιευτική παραγωγή της Περιφέρειας Ηπείρου υποστηρίζεται από σύγχρονες εγκαταστάσεις μεταποίησης – εμπορίας. Στην περιοχή υπάρχουν 11 (6 στην Πρέβεζα και 5 στην Θεσπρωτία) μεγάλα συσκευαστήρια νωπών ιχθύων για να καλύψουν τις ανάγκες των θαλάσσιων μονάδων παραγωγής. Από το 1993 λειτουργεί επίσης στον Άγιο Θωμά Πρέβεζας η ιχθυόσκαλα Πρέβεζας όπου γίνεται κυρίως συσκευασία και εμπορία διαφόρων αλιευμάτων. Δύο ακόμη μονάδες συσκευασίας - εμπορίας ιχθύων υπάρχουν στην περιοχή της Άρτας. Στον Κερασώνα Πρέβεζας υπάρχουν δύο σύγχρονα συσκευαστήρια πέστροφας και άλλο ένα στη Μουσιωτίτσα Ιωαννίνων (Πίνακας 7.35).

Μία μονάδα μεταποίησης βρίσκεται στη Βουλιάστα Ιωαννίνων με κύριο προϊόν το καπνιστό φιλέτο πέστροφας. Επίσης στην Βιομηχανική Περιοχή της Πρέβεζας υπάρχουν δύο σημαντικές σύγχρονες μονάδες μεταποίησης (1 πέστροφας & 1 χελιού, σολομού και πέστροφας). Μία μεγάλη μονάδα μεταποίησης με αντικείμενο το κάπνισμα του χελιού υπάρχει και στην Άρτα ενώ στην ίδια περιοχή υπάρχει και μονάδα μεταποίησης που ασχολείται με την παρασκευή και τη συσκευασία χαβιαριού. Στην ευρύτερη περιοχή λειτουργούν άλλες 3 μονάδες μεταποίησης που ασχολούνται με τα κατεψυγμένα (1 στην Φιλιπιάδα, 1 στο Μαυρούδι της Ηγουμενίτσας και 1 στη ΒΙΠΕ Ιωαννίνων). Επίσης πρέπει να σημειωθεί πως την Πρέβεζα υπάρχει και ένα Κέντρο Αποστολής και Εξυγίανσης εχινοδέρμων και δίθυρων ζώντων μαλακίων με δυναμικότητα 300 τόνων. Στον Πίνακα 7.35 παρατίθενται συγκεντρωτικά τα στοιχεία των μονάδων παραγωγής της Περιφέρειας Ηπείρου.

Πίνακας 7.35: Συγκεντρωτικά στοιχεία των μονάδων αλιευτικής παραγωγής της Περιφέρειας Ηπείρου (δεν συμπεριλαμβάνονται ποταμοί & μικρές και τεχνητές λίμνες.)

Περιφέρεια Ηπείρου	ΠΕ Πρέβεζας	ΠΕ Άρτας	ΠΕ Θεσπρωτίας	ΠΕ Ιωαννίνων	Σύνολο
Αλιευτικά Σκάφη	245	280	84	50	659
Λιμνοθάλασσες – Λίμνες	4	8	6	1	19
Θαλάσσιες Ιχθυοκαλλιέργειες	12	–	27	–	39
Οστρακοκαλλιέργειες	13	–	8	–	21
Ιχθυοκαλλιέργειες Εσωτερικών Υδάτων	9	4	2	37	52
Συσκευαστήρια - Χώροι Εμπορίας	9	2	5	1	17
Μονάδες Μεταποίησης Αλιευμάτων (Καπνιστά-Χαβιάρι)	2	2	–	1	5
Μονάδες Μεταποίησης Αλιευμάτων (Κατεψυγμένα)	1	–	1	1	3

Κέντρα Αποστολής & Εξυγίανσης Εχινοδέρμων & Δίθυρων Μαλακίων	1	-	-	-	1
--	---	---	---	---	---

7.17.5 Δυνατά σημεία

1. Τα αλιευτικά προϊόντα και τα παράγωγά τους της Περιφέρειας Ηπείρου χαρακτηρίζονται στο σύνολό τους από άριστη ποιότητα και πολλά από αυτά είναι ήδη φημισμένα τόσο στην τοπική όσο και στην ευρύτερη αγορά. Κάποια όπως το αυγοτάραχο, το χαβιάρι, το χέλι, η караβίδα του Αώου, τα βατραχοπόδαρα, τα καπνιστά (χέλι & πέστροφα) και τα μύδια είναι προϊόντα υψηλής γαστρονομικής αξίας και αποτελούν παραδοσιακά εδέσματα της περιοχής. Ειδικά για το χέλι πρέπει να αναφερθεί πως εμφανίζεται στο σήμα του Δήμου της Πρέβεζας συνδέοντας άμεσα την πόλη με την αλιευτική της παράδοση. Για όλους τους παραπάνω λόγους τα προϊόντα αυτά είναι ιδανικά για να συνδεθούν με τον τουρισμό και ιδιαίτερα τον ειδικό τουρισμό (αλιευτικός τουρισμός – οικοτουρισμός). Εδώ πρέπει να τονιστεί και η ιδιαίτερη αισθητική και οικολογική αξία των τόπων που γίνεται η παραγωγή των αλιευτικών προϊόντων όπως οι λιμνοθάλασσες (Άρτας, Πρέβεζας και Θεσπρωτίας) και η λίμνη Παμβώτιδα με το νησί της που αποτελούν ιδανικούς τουριστικούς προορισμούς.
2. Η δυνατότητα αύξησης και διατήρησης της παραγωγής ορισμένων ειδών (όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο) με τη διενέργεια εμπλουτισμών (π.χ. χέλι στη λίμνη Παμβώτιδα). Για την γαρίδα και το αυγοτάραχο ιδιαίτερα υπάρχει η δυνατότητα αξιοποίησης του Ιχθυογεννητικού Σταθμού Πρέβεζας ο οποίος θα μπορούσε να στηρίξει τα σχετικά προγράμματα εμπλουτισμών (του Αμβρακικού με γόνο γαρίδας & των λιμνοθαλασσών με γόνο κεφάλου).
3. Η μεγάλη παραγωγή των μονάδων θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας. Τα είδη που παράγονται κατά κύριο λόγο (Τσιπούρα & Λαβράκι Σαγιάδας και Αμβρακικού) είναι άριστης ποιότητας και ιδιαίτερα φημισμένα στον Ευρωπαϊκό χώρο. Διατίθενται μέσω υπερσύγχρονων συσκευαστηρίων και μέσω ανεπτυγμένου δικτύου εμπορίας.
4. Η δυνατότητα μεγάλης παραγωγής για τα προϊόντα πέστροφα και χέλι υδατοκαλλιέργειας (νωπά & καπνιστά) δεδομένου ότι υπάρχουν ικανές εγκαταστάσεις παραγωγής αλλά και μεταποιητικές μονάδες με μακροχρόνια παρουσία στο χώρο.
5. Η ύπαρξη καθορισμένων Ζωνών παραγωγής Δίθυρων Μαλακίων (ΖΔΜ) στη Πρέβεζα και την Θεσπρωτία καθώς και Κέντρου Αποστολής και Εξυγίανσης εχινοδέρμων και δίθυρων ζώντων μαλακίων στην Πρέβεζα το οποίο μπορεί να στηρίξει την παραγωγή των μυδιών και των άλλων οστράκων της περιοχής ικανοποιώντας τις ιδιαίτερες απαιτήσεις ποιότητας των συγκεκριμένων προϊόντων.

7.17.6 Αδύνατα σημεία

1. Τα αλιευτικά προϊόντα που προέρχονται από την αλιεία παρουσιάζουν αυξομειώσεις και αστάθεια στην παραγωγή τους πράγμα που μπορεί να δημιουργήσει δυσκολίες στον προγραμματισμό της διάθεσης τους στην αγορά.
2. Προϊόντα όπως το αυγοτάραχο, το χέλι των λιμνοθαλασσών, η караβίδα Αώου και τα βατραχοπόδαρα παρουσιάζουν περιορισμένη παραγωγή. Για το χέλι μάλιστα υπάρχουν προβλήματα που αφορούν το μέγεθος των φυσικών πληθυσμών του σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και γι' αυτό εφαρμόζονται ειδικά διαχειριστικά σχέδια τα οποία περιορίζουν περαιτέρω την παραγωγή του. Το καθεστώς προστασίας – διαχείρισης του χελιού

επιρεάζει και την παραγωγή των υδατοκαλλιέργειών δεδομένου ότι και αυτές στηρίζονται στους φυσικούς πληθυσμούς για την εξεύρεση του αναγκαίου γόνου.

3. Η Παμβώτιδα παρουσιάζει υψηλά επίπεδα ευτροφισμού ενώ η παρουσία κυανοβακτηρίων στη λίμνη θέτει περιορισμούς στην αξιοποίηση της παραγωγής της. Στοιχεία ευτροφισμού παρουσιάζονται και στον Αμβρακικό κόλπο όπου πιθανές δυστροφικές κρίσεις μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα τόσο στις μονάδες υδατοκαλλιέργειας όσο και στην αλιεία.
4. Για τις μονάδες θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας παρουσιάζονται τακτικά προβλήματα με χαμηλές τιμές για τα προϊόντα τους (την τσιπούρα και το λαβράκι). Σε ακραίες περιπτώσεις (μεγάλη διάρκεια χαμηλών τιμών σε συνδυασμό με αυξημένα κόστη λειτουργίας και χαμηλή ρευστότητα της αγοράς) επηρεάζεται η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.
5. Υπάρχουν προβλήματα χωροθέτησης των μονάδων πεστροφοκαλλιέργειας στο Λούρο ποταμό ενώ υπάρχει ανάγκη για εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεών τους αλλά και για χώρους συσκευασίας.
6. Η παραγωγή των μυδιών υδατοκαλλιέργειας είναι ακόμη αρκετά περιορισμένη σε σχέση με την εγκεκριμένη δυναμικότητα των μονάδων δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμη αντιμετωπισθεί τα κατά τόπους προβλήματα (τροφικό έλλειμμα στη Θεσπρωτία, θαλάσσιες χελώνες στην Πρέβεζα).

7.17.7 Προτάσεις για την προώθηση των αλιευτικών προϊόντων

Για την προώθηση των αλιευτικών προϊόντων της Ηπείρου είναι απαραίτητες ενέργειες σχετικές με τη διαφήμιση όπως: παρουσίαση σε εκθέσεις, έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων, οργάνωση ημερίδων & γαστρονομικών βραδιών, σήμανση προϊόντων κ.ά.. Αναλυτικότερα:

1. Ιδιαίτερη εκστρατεία προώθησης θα πρέπει να εφαρμοσθεί για την τσιπούρα και το λαβράκι θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας αλλά και τη πέστροφα της χερσαίας ιχθυοκαλλιέργειας που στο σύνολό τους αποτελούν ένα από τα κυριότερα εξαγωγίμα προϊόντα της περιφέρειας.
2. Στα παραδοσιακά προϊόντα από την ελεύθερη αλιεία και τις λιμνοθάλασσες πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα: Γαρίδα (Γάμπαρη) Αμβρακικού, Σαρδέλα (Παπαλίνα) Αμβρακικού, Κουτσομούρα Αμβρακικού, Χάβαρο & Σουπιά Αμβρακικού, Κέφαλος, Χέλι & Αυγοτάραχο Λιμνοθαλασσών Αμβρακικού.
3. Για την προώθηση της κατανάλωσης σε τοπικό επίπεδο και στα πλαίσια σύνδεσης των προϊόντων με τον τουρισμό (π.χ. αλιευτικό τουρισμό) είναι απαραίτητη η ενημέρωση των καταναλωτών για τους ιδιαίτερους τρόπους μαγειρέματος των προωθούμενων προϊόντων (ψητή σαρδέλα, κέφαλος πετάλι, κουτσομούρα μπουρδέτο, μυδοπίλαφο, χάβαρο με μακαρονάκι, μακαρονάδα του ψαρά).
4. Στα πλαίσια της προώθησης όλων των αλιευτικών προϊόντων θα πρέπει να γίνεται αναφορά στην υψηλή θρεπτική αξία της συγκεκριμένης ομάδας τροφίμων και τη σημαντική τους θέση στην «πυραμίδα» της Μεσογειακής Διατροφής. Θα πρέπει να τονιστεί ότι αποτελούν πηγή πρωτεϊνών υψηλής ποιότητας καθώς και απαραίτητων βιταμινών και ιχνοστοιχείων, ενώ ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνεται για τα ω3 πολυακόρεστα λιπαρά οξέα που απαντούν κυρίως στα λιπαρά ψάρια και τα οποία έχουν ευεργετικές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία (προστασία καρδιαγγειακού συστήματος, μείωση αρτηριακής πίεσης, βελτίωση λιπιδαιμικού προφίλ).

5. Ιδιαίτερες ενέργειες προώθησης πρέπει να γίνουν για τα μεταποιημένα προϊόντα (καπνιστή πέστροφα και χέλι, χαβιάρι) δεδομένου ότι πρόκειται για προϊόντα υψηλής γαστρονομικής αξίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι πρόσφατα κατασκευάστηκε στη ΒΙΠΕ Πρέβεζας το εργοστάσιο μεταποίησης σολομού & χελιού που απασχολεί 150 εργαζόμενους και εξάγει 1.800 τόνους σολομού, χελιού και πέστροφας στην Ευρωπαϊκή αγορά και είναι μια από τις πιο σύγχρονες επενδύσεις στον τομέα στην Ελλάδα.

7.17.8 Προτεινόμενα έργα – μέτρα για τη στήριξη του κλάδου

1. Βελτίωση της υποδομής σε αλιευτικά καταφύγια. Είναι απαραίτητο να γίνει εκσυγχρονισμός και αποπεράτωση των αλιευτικών καταφυγίων της περιφέρειας αλλά και κατασκευή νέων ώστε να υπάρχει ασφαλής ελλιμενισμός των αλιευτικών σκαφών της περιοχής. Παράλληλα θα πρέπει να αποφευχθεί η ολική μετατροπή της χρήσης τους σε τουριστικά.
2. Θέσπιση μέτρων αποζημίωσης των αλιέων στον Αμβρακικό αλλά και στο Ιόνιο για τις ζημιές στα δίχτυα τους από τα δελφίνια και τις χελώνες ώστε να είναι εφικτή η αντικατάσταση των αλιευτικών εργαλείων τους. Έτσι θα μπορούν να συμβιώνουν με τα δελφίνια και τις χελώνες χωρίς να τα αντιμετωπίζουν ανταγωνιστικά.
3. Θέσπιση ουσιαστικών κινήτρων για την είσοδο νέων αλιέων στον κλάδο. (Για παράδειγμα αναφέρεται ότι η μέση ηλικία του ψαρά στους Νομούς Πρέβεζας & Θεσπρωτίας υπερβαίνει τα 55 έτη).
4. Αύξηση στην ισχύ των μηχανών των επαγγελματικών σκαφών καθώς είναι πλέον θέμα ασφάλειας.
5. Εκσυγχρονισμός των αλιευτικών σκαφών.
6. Κίνητρα για την διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων των αλιέων ώστε να προωθηθεί η πολλαπλή απασχόληση παράλληλα με την αλιεία.
7. Καταπολέμηση της παράνομης αλιείας με αυστηρότερες ποινές.
8. Μελέτη και θεσμοθέτηση καθολικής απαγόρευσης της αλιείας σε θαλάσσιες περιοχές με σημαντική βιοποικιλότητα, σύμφωνα με την διεθνή πρακτική.
9. Βελτιωτικά έργα και έργα υποδομής στις λιμνοθάλασσες που θα αποσκοπούν τόσο στην εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών εκμετάλλευσης στο μισθωτή αλλά και στην διατήρηση και τη βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος σ' αυτές με σκοπό την ανάκαμψη της παραγωγής τους.
10. Εγκατάσταση τηλεμετρικών συστημάτων παρακολούθησης των φυσικοχημικών συνθηκών στις λιμνοθάλασσες ώστε να υπάρχει έγκαιρη προειδοποίηση για ακραία φαινόμενα για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων.
11. Έρευνα και λήψη μέτρων σχετικά με τη ρύπανση της λίμνης Παμβώτιδας.
12. Εκσυγχρονισμός μονάδων παραγωγής και μεταποίησης
13. Εφαρμογή της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας
14. Εφαρμογή συστημάτων ελέγχου ποιότητας για όλα τα αλιευτικά προϊόντα
15. Εκσυγχρονισμός και βελτίωση των εγκαταστάσεων της Ιχθυόσκαλας Πρέβεζας
16. Εκσυγχρονισμός και προσαρμογή των εγκαταστάσεων του Ιχθυογεννητικού Σταθμού Πρέβεζας ώστε να μπορεί να στηρίζει νέες δραστηριότητες όπως οι εμπλουτισμοί των λιμνοθαλασσών με κέφαλο και του Αμβρακικού με γαρίδα.

17. Κατασκευή 3 νέων συσκευαστηρίων αλιευμάτων καθώς και 1 ακόμη σύγχρονου κέντρου διακίνησης οστράκων για τις μονάδες οστρακοκαλλιέργειας του Αμβρακικού κόλπου.
18. Ίδρυση νέων μονάδων όπου κρίνεται σκόπιμο (π.χ. χερσαίες μονάδες πεστροφοκαλλιέργειας)
19. Κατασκευή νέων εγκαταστάσεων εμπορίας αλιευτικών προϊόντων
20. Παρακολούθηση των φυσικοχημικών συνθηκών στον Αμβρακικό κόλπο ώστε να υπάρχει έγκαιρη προειδοποίηση για ακραία φαινόμενα (π.χ. ανοξικές κρίσεις) και λήψη των απαραίτητων μέτρων για την προστασία των μονάδων (π.χ. με συστήματα πρόσθετης οξυγόνωσης). Επίσης η παραγωγή τόσο των πλωτών υδατοκαλλιεργειών του Αμβρακικού όσο και των λιμνοθαλασσών του πρέπει να προστατευθεί και από επεμβάσεις στο στόμιο του κόλπου που δημιουργούν εμπόδια στην είσοδο καθαρού νερού από το Ιόνιο.
21. Έρευνα σχετικά με την προστασία των μυδοκαλλιεργειών από τις θαλάσσιες χελώνες καθώς και σχετικά με την βελτίωση της εμφάνισης του παραγόμενου προϊόντος.
22. Στήριξη των προς δημιουργία φορέων λειτουργίας Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ο.Α.Υ.) και θεσμοθέτηση των αντίστοιχων ζωνών με τελική έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων.

Πρέπει να σημειωθεί πως σε κάθε περίπτωση η αλιευτική παραγωγή τόσο αυτή που προέρχεται από την αλιεία και τις λιμνοθάλασσες όσο και αυτή των υδατοκαλλιεργειών επηρεάζεται άμεσα από την κατάσταση των συστημάτων μέσα στα οποία πραγματοποιείται η εκάστοτε δραστηριότητα. Η ποσότητα και η ποιότητα των αλιευμάτων που προτείνονται για το καλάθι θα μπορούν να επιτυγχάνονται με την προϋπόθεση ότι είναι διασφαλισμένη η υγεία και η σωστή διαχείριση των συστημάτων μέσα στα οποία ζουν οι εκμεταλλεόμενοι πληθυσμοί. Είναι απαραίτητο λοιπόν να υπάρχει μία διαρκής προσπάθεια προστασίας των υδάτινων οικοσυστημάτων της Ηπείρου και μάλιστα σε επίπεδο λεκανών απορροής. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην περαιτέρω αγροτική ανάπτυξη της περιοχής η οποία θα πρέπει να έχει τέτοια μορφή που να περιορίζει τη ρύπανση των υδάτινων αποδεκτών.

8. Περιγραφή και εντοπισμός των Προϊόντων του Καλαθιού

Το Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων αποτελεί μια επιλογή προϊόντων που παράγονται ή μεταποιούνται σε μια περιοχή τα οποία καλλιεργούνται παραδοσιακά, αναδεικνύουν την ταυτότητα της περιοχής και μπορούν να δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη αυτής. Δεν θα αποτελείται όμως μόνο από προϊόντα αλλά και από πολιτικές και προσπάθειες οι οποίες θα ανασυγκροτήσουν την αγροτική οικονομία και θα οδηγήσουν σε βιώσιμη ανάπτυξη.

Τα προϊόντα του καλαθιού θα πρέπει:

1. Να παράγονται σε κρίσιμες ποσότητες,
2. να συνδέονται με το διατροφικό πρότυπο και τον πολιτισμό της περιοχής,
3. να είναι βιώσιμα και
4. να έχουν εξαγωγικό προσανατολισμό ή να καλύπτουν επισιτιστικές ανάγκες τόσο της περιοχής όσο και της χώρας.

Μέσα από τη διαβούλευση και τη συν-απόφαση μεταξύ της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης και του συνόλου των τοπικών παραγόντων (φορείς, παραγωγοί, υπηρεσιακοί παράγοντες κ.α.) αναζητήθηκαν και επιλέχθηκαν για την Περιφέρεια Ηπείρου:

1. προϊόντα εθνικής σημασίας με εξαγωγικό προσανατολισμό,
2. παραδοσιακά προϊόντα,
3. προϊόντα για επάρκεια εγχώριας αγοράς και
4. προϊόντα υψηλής γαστρονομίας (delicatessen).

Στην Περιφέρεια Ηπείρου υπάρχουν αρκετά προϊόντα τα οποία μπορούν να ανταπεξέλθουν στις παραπάνω απαιτήσεις. Ξεκινώντας την κατηγοριοποίηση των προϊόντων έχουμε:

A. Προϊόντα Εθνικής Σημασίας με εξαγωγικό προσανατολισμό τα οποία χαρακτηρίζουν την ταυτότητα της Περιφέρειας, ορισμένα είναι πιστοποιημένα και άλλα προς πιστοποίηση και παράγονται σε επαρκείς ποσότητες

1. Οίνοι Ζίτσας Π.Ο.Π
2. Εσπεριδοειδή Ηπείρου
 - i. Πορτοκάλια
 - ii. Μανταρίνια
3. Ακτινίδιο Ηπείρου
4. Φέτα Π.Ο.Π
5. Προϊόντα Ιχθυοκαλλιέργειας
 - i. Τσιπούρα
 - ii. Λαβράκι
 - iii. Χέλι
 - iv. Πέστροφα
 - v. Μύδια

Β. Παραδοσιακά Προϊόντα τα οποία και αυτά χαρακτηρίζουν την ταυτότητα της Περιφέρειας, αποτελούν στοιχεία του ιδιαίτερου πολιτισμού, της Μεσογειακής Διατροφής παράγονται σε επαρκείς ποσότητες όμως για διάφορους λόγους δεν εμπορεύονται σε σημαντικό βαθμό στη διεθνή αγορά.

1. Γαλακτοκομικά Προϊόντα
 - i. Γαλοτύρι Π.Ο.Π
 - ii. Μετσοβόνη Π.Ο.Π
 - iii. Μετσοβέλα
 - iv. Κεφαλοτύρι
 - v. Ούρδα
 - vi. Κατσικίσιο τυρί
 - vii. Μυζήθρα
 - viii. Ανθότυρος
 - ix. Γραβιέρα
2. Πέστροφα Ηπείρου
3. Προϊόντα Αλιείας
 - i. Γαρίδα Αμβρακικού
 - ii. Σαρδέλα Αμβρακικού
 - iii. Κουτσομούρα Αμβρακικού
 - iv. Χέλι Αμβρακικού
4. Τσίπουρο Ηπείρου
5. Γλυκά κουταλιού
6. Παραδοσιακές Ηπειρώτικες Πίτες
7. Χειροποίητα Ζυμαρικά

Γ. Προϊόντα για επάρκεια εγχώριας αγοράς

1. Κονσερβολιά Άρτας Π.Γ.Ε
2. Ελαιόλαδο Πρέβεζα Π.Γ.Ε.
3. Κεφαλογραβιέρα Π.Ο.Π
4. Οίνοι Π.Γ.Ε
5. Κοτόπουλα και αυγά Ηπείρου
6. Αρνάκι-Κατσικάκι Ηπείρου
7. Χοιρινά Ηπείρου
8. Μοσχάρι ελευθέρας βοσκής
9. Αγελαδινό Γάλα
10. Γιαούρτι
11. Κηπευτικά Πρέβεζας (υπό κάλυψη)

12. Πατάτα Χρυσοβίτσας
13. Κεφαλοειδή
14. Ηπειρωτικό Μέλι
15. Κτηνοτροφικά Φυτά
16. Αρωματικά Φυτά

Δ. Προϊόντα Υψηλής Γαστρονομίας (Delicatessen)

Μια ιδιαίτερη κατηγορία προϊόντων που εντάσσουμε στο Καλάθι της Περιφέρειας Ηπείρου είναι τα υψηλής γαστρονομίας προϊόντα. Πρόκειται για προϊόντα τα οποία παρουσιάζουν μεγάλη δυναμική, παράγονται σε περιορισμένες ποσότητες αλλά αποτελούν ποιοτικά προϊόντα και καινοτόμες προσπάθειες. Πολλά από αυτά εξάγονται ενώ άλλα βρίσκονται σε χώρους Αγροτουριστικού ενδιαφέροντος.

1. Χαβιάρι Άρτας
2. Αυγοτάραχο Αμβρακικού
3. Καπνιστό φιλέτο πέστροφας
4. Καπνιστό Χέλι
5. Τυριά με αρωματικά βότανα και καρκεύματα
6. Λουκάνικα από ελάφι και αγριογούρουνο
7. Παλαιωμένο ξύδι
8. Ελιξίρια (χωρίς αλκοόλ) και ηδύποτα
9. Ιδιαίτερα γλυκά του κουταλιού και μαρμελάδες

Η διαφοροποίηση των προϊόντων στις κατηγορίες που αναφέρθηκαν δεν είναι απόλυτη. Υπάρχουν προϊόντα τα οποία καλύπτουν κυρίως την εγχώρια αγορά όμως έχουν και εξαγωγίμο ενδιαφέρον το οποίο μελλοντικά μπορεί να αυξηθεί. Κανένα προϊόν δεν αποκλείεται από τη μια ή την άλλη κατηγορία ενώ θα υπάρξει μια συνεχιζόμενη ανοιχτή διαδικασία επιλογής προϊόντων.

Σημαντικό ρόλο και κινητήριο μοχλό των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της Περιφέρειας Ηπείρου θα παίξουν και τα Αγροτικά Προϊόντα καινοτομίας και δυναμικότητας. Τα συγκεκριμένα με τις ποιοτικές τους ιδιαιτερότητες και την εξαιρετική συμβολή τους στη μακροχρόνια διατήρηση της υγείας του ανθρώπου θα συμπαρασύρουν σε προβολή και διακίνηση και τον βασικό όγκο αγροτικών προϊόντων. Πρόκειται για τυροκομικά και γαλακτοκομικά προϊόντα μοναδικών χαρακτηριστικών και ιδιοτήτων, υψηλών φιλοπεριβαλλοντικών προτύπων, προϊόντα ενθνοφαρμακολογικής διάστασης με βάση τα τοπικά αρωματικά φυτά, κρέας με φυσικά αντιοξειδοτικά, χαμηλής χοληστερόλης, γίδινου και πρόβειου γάλακτος αυτόχθονων ορεινών φυλών με ιδιαίτερες ιδιότητες.

Πίνακας 8.1: Τα προϊόντα του «Καλαθιού της Περιφέρειας Ηπείρου»

Προϊόντα Εθνικής Σημασίας με εξαγωγικό προσανατολισμό	Παραδοσιακά Προϊόντα	Προϊόντα για επάρκεια εγχώριας αγοράς	Προϊόντα Υψηλής Γαστρονομίας (Delicatessen)
Οίνοι Ζίτσας Π.Ο.Π	Γαλοτύρι Π.Ο.Π	Κονσερβολιά Άρτας Π.Γ.Ε	Χαβιάρι Άρτας
Πορτοκάλια Ηπείρου	Μετσοβόνη Π.Ο.Π	Ελαιόλαδο Πρέβεζα Π.Γ.Ε.	Αυγοτάραχο Αμβρακικού
Μανταρίνια Ηπείρου	Μετσοβέλα	Κεφαλογραβιέρα Π.Ο.Π	Καπνιστό φιλέτο πέστροφας
Ακτινίδιο Ηπείρου	Κεφαλοτύρι	Οίνοι Π.Γ.Ε	Καπνιστό Χέλι
Φέτα Π.Ο.Π	Ούρδα	Κοτόπουλα και αυγά Ηπείρου	Τυριά με αρωματικά βότανα και καρυκεύματα
Τσιπούρα	Κατσικίσιο τυρί	Αρνάκι-Κατσικάκι Ηπείρου	Λουκάνικα από ελάφι και αγριογούρουνο
Λαβράκι	Μυζήθρα	Χοιρινά Ηπείρου	Παλαιωμένο ξύδι
Χέλι	Ανθότυρος	Μοσχάρι ελευθέρας βοσκής	Ελιξίρια (χωρίς αλκοόλ) και ηδύποτα
Πέστροφα	Γραβιέρα	Αγελαδινό Γάλα	Ιδιαίτερα γλυκά του κουταλιού και μαρμελάδες
Μύδια	Πέστροφα Ηπείρου	Γιαούρτι	
	Γαρίδα Αμβρακικού	Κηπευτικά Πρέβεζας (Τομάτα Πρέβεζας υπό κάλυψη)	
	Σαρδέλα Αμβρακικού	Πατάτα Χρυσοβίτσας	
	Κουτσομούρα Αμβρακικού	Κεφαλοειδή	
	Χέλι Αμβρακικού	Ηπειρωτικό Μέλι	
	Τσίπουρο Ηπείρου	Κτηνοτροφικά Φυτά	
	Γλυκά κουταλιού	Αρωματικά Φυτά	
	Παραδοσιακές Ηπειρώτικες Πίτες		
	Χειροποίητα Ζυμαρικά		

9. Προϋποθέσεις υλοποίησης του «Καλαθιού»

9.1 Αγροδιατροφική Σύμπραξη

Σύμφωνα με το Σχέδιο Νόμου «Θεσμικό πλαίσιο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τις συλλογικές οργανώσεις και την επιχειρηματικότητα του αγροτικού κόσμου–Οργάνωση της εποπτείας του Κράτους», αναφέρονται τα παρακάτω στοιχεία σχετικά με τις Αγροδιατροφικές Συμπράξεις των Περιφερειών.

Με πρωτοβουλία των Περιφερειακών Αυτοδιοικήσεων της Χώρας μπορούν να συστήνονται αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες με σκοπό:

- A) Την ανάδειξη προβολή και προώθηση των διατροφικών προϊόντων που παράγονται στα διοικητικά όρια της κάθε Περιφέρειας.
- B) Την παροχή υπηρεσιών τεκμηρίωσης, υποστήριξης και προώθησης των «Καλαθιών της Περιφέρειας».

Οι εταιρείες του άρθρου αυτού φέρουν επωνυμίες στις οποίες περιλαμβάνονται οπωσδήποτε ο όρος «Αγροδιατροφική Σύμπραξη», συνοδευόμενος από το όνομα της οικείας Περιφέρειας.

Για την ίδρυση των εταιρειών του άρθρου αυτού μπορούν να συμπράττουν:

- A) Οι Δήμοι της οικείας κάθε φορά Περιφέρειας.
- B) Οι Συλλογικές Αγροτικές Οργανώσεις της Περιφέρειας.
- Γ) Φορείς της βιομηχανίας και του εμπορίου, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην οικεία Περιφέρεια και στο χώρο των διατροφικών αγροτικών προϊόντων.
- Δ) Φορείς του εμπορίου, του τουρισμού, της εστίασης και των καταναλωτών της Περιφέρειας.
- E) Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ερευνητικά Κέντρα, τα οποία εδρεύουν στην οικεία Περιφέρεια ή δραστηριοποιούνται σε γνωστικά και ερευνητικά πεδία σχετικά με το σχετικό κάθε φορά «Καλάθι της Περιφέρειας».

Το Ταμείο Γεωργίας και Κτηνοτροφίας μπορεί με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του, να χρηματοδοτεί Αγροδιατροφικές Συμπράξεις της Περιφέρειας που υποβάλουν σχετικό αίτημα, με σκοπό την ενίσχυση του έργου τους.

Με βάση το προαναφερόμενο Σχέδιο Νόμου, η Περιφέρεια Ηπείρου θα μπορεί να προβεί στη σύσταση Αστικής μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας με το όνομα «Αγροδιατροφική Σύμπραξη Περιφέρειας Ηπείρου». Σκοποί της εταιρείας θα είναι:

1. Γενικά η προβολή, διαφήμιση και προώθηση των προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου.
2. Η παροχή γνωμοδοτήσεων προς την Αυτοδιοίκηση αναφορικά με την προσθήκη των τοπικών γεωργικών προϊόντων υψηλής εμπορικής και διατροφικής αξίας στο «Καλάθι της Περιφέρειας Ηπείρου».
3. Η διατύπωση προτάσεων και εισηγήσεων προς κάθε αρμόδιο και ενδιαφερόμενο αποδέκτη αναφορικά με τα κίνητρα υποστήριξης και την αξιοποίηση των εθνικών και κοινοτικών πόρων με σκοπό την ανάδειξη και προώθηση των σχετικών με το «Καλάθι της Περιφέρειας Ηπείρου» πολιτικών.
4. Η οργάνωση της ενημέρωσης των καταναλωτών για τα πλεονεκτήματα κάθε είδους διατροφής που παράγεται στα όρια της Περιφέρειας Ηπείρου.

5. Η συμμετοχή σε Εθνικές και Διεθνείς εκθέσεις και σε προγράμματα προώθησης των προϊόντων εθνικής ή κοινοτικής προέλευσης.
6. Οι διμερείς επαφές σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο με αντίστοιχους φορείς, επιχειρήσεις, Περιφέρειες ή άλλες εθνικές ή υπερεθνικές οντότητες για την προώθηση των προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου.
7. Η τοποθέτηση των προϊόντων στις τοπικές αγορές (ξενοδοχεία, εστιατόρια, αλυσίδες λιανικής πώλησης, λαϊκές και δημοτικές αγορές, δημοπρατήρια προϊόντων) με σύναψη συμφωνιών με τους αντίστοιχους συλλογικούς φορείς ή επιχειρήσεις για τους τρόπους προώθησης των τοπικών προϊόντων σε κάθε δραστηριότητά τους.
8. Η παροχή γενικά υπηρεσιών υποστήριξης και προώθησης του «Καλαθιού Προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου».

Για την επίτευξη των σκοπών αυτών η εταιρία θα πρέπει να φροντίζει για τα παρακάτω:

1. Την συνεχή ενημέρωση και επιμόρφωση κάθε ενδιαφερόμενου αποδέκτη με συνέδρια, σεμινάρια, διαλέξεις και συναντήσεις.
2. Την συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών με Ελληνικά και ξένα Ιδρύματα με συναφές αντικείμενο καθώς και με Κρατικά Ιδρύματα και Οργανισμούς στον τομέα της Αγροτικής Ανάπτυξης.
3. Την ανάληψη πρωτοβουλιών, την διενέργεια επιστημονικών και ενημερωτικών εκδηλώσεων, την έκδοση πάσης φύσεως εντύπων και διαδικτυακών αναρτήσεων με σκοπό την υποστήριξη και διάδοση των σχετικών με το καλάθι της Περιφέρειας Ηπείρου πολιτικών.
4. Την εκπόνηση μελετών και ερευνητικών προγραμμάτων με σκοπό την διαφήμιση και προώθηση των αγροτικών προϊόντων που έχουν συμπεριληφθεί στο καλάθι της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ειδικότερα κρίνονται σκόπιμες ενέργειες όπως:

1. Η δημιουργία ιστοσελίδας με σκοπό την ενημέρωση των καταναλωτών για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αγροτικών προϊόντων, τα κέντρα παραγωγής, τις καλλιεργητικές πρακτικές που εφαρμόζονται, τις μεθόδους τυποποίησης και την περιβαλλοντική μέριμνα που λαμβάνεται για την παραγωγή των προϊόντων στην Περιφέρεια της Ηπείρου. Στην ίδια σελίδα μπορεί να λειτουργήσει και παρατηρητήριο τιμών αγροτικών προϊόντων και αγροτικών εφοδίων.
2. Έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων για τα προϊόντα και τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με αυτά.
3. Η καθιέρωση σε ετήσια βάση εκδηλώσεων και εορτών για ομάδες ή επιμέρους προϊόντα.
4. Η συνεργασία με τουριστικά γραφεία και η οργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων με σκοπό την έλξη τουριστών και την επιμήκυνση της παραμονής τους στην περιοχή μας.
5. Η προώθηση εφαρμογής συστημάτων ISO και HACCP για παραγωγή ποιοτικών και ασφαλών προϊόντων.
6. Η διαφύλαξη των παραδοσιακών καταναλωτικών προτύπων της Περιφέρειας Ηπείρου.
7. Η διεύρυνση των αγορών και η δικτύωση των επιχειρήσεων της σύμπραξης με επιχειρήσεις και ενώσεις/δίκτυα επιχειρήσεων από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

8. Η διασφάλιση της αειφορικής ανάπτυξης της περιοχής με την προώθηση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, την ολοκληρωμένη διαχείριση της αγροτικής παραγωγής, την εφαρμογή κανόνων ορθής γεωργικής πρακτικής και την εκπαίδευση, κατάρτιση και ευαισθητοποίηση των εταίρων της Σύμπραξης και του προσωπικού που απασχολούν.
9. Η προστασία των μελών της Σύμπραξης από την κερδοσκοπία και τον αθέμιτο ανταγωνισμό.
10. Η δημιουργία επισκέψιμων αγροκτημάτων και εκθετηρίων τοπικών προϊόντων.
11. Η δημιουργία αγορών τοπικών προϊόντων μόνο από αγρότες.

Η Αγροδιατροφική Σύμπραξη θεωρείται πολύ σημαντικός παράγοντας για την επίτευξη των σκοπών του «Καλαθιού». Αυτή θα αποτελέσει τη βασική συνιστώσα για τον σχεδιασμό της αγροτικής ανάπτυξης στην περιοχή της Ηπείρου. Λόγω της σημαντικότητας του θέματος θα πρέπει η σύστασή της να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και διαβούλευσης σε ειδική συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου.

9.2 Σύμφωνο Ποιότητας

Τα Τοπικά Σύμφωνα Ποιότητας είναι ένας καινοτόμος και δυναμικός θεσμός. Στηρίζονται σε συνεργασίες, λειτουργούν σε εθελοντική βάση και μπορούν να βοηθήσουν στην ανάδειξη και αξιοποίηση της τοπικής ταυτότητας, των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και των ιδιαίτερων και διαφορετικών χαρακτηριστικών ενός τόπου. Συμβάλλουν στη διαφύλαξη του καλού ονόματος μιας περιοχής και προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξή της.

Ένα Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας είναι στην ουσία μια συμφωνία, μια διακήρυξη μιας ομάδας επαγγελματιών, που έχουν κοινά ή συμπληρωματικά χαρακτηριστικά, και συμφωνούν και συναποφασίζουν να συνεργαστούν σε «εθελοντική» βάση προκειμένου να προωθήσουν ένα κοινό όραμα για την ποιότητα στην περιοχή τους. Το καλό όνομα της περιοχής αντιμετωπίζεται ως μια «συλλογική περιουσία» που ανήκει σε όλους και που πρέπει να διαφυλάσσεται από συλλογική δομή. Τα κέρδη από ένα τοπικό σύμφωνο ποιότητας είναι κοινωνικά και εμμέσως επιχειρηματικά. Το «Σύμφωνο Ποιότητας για την Περιφέρεια Ηπείρου» θα μπορεί να είναι μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, η οποία θα δραστηριοποιείται στα γεωγραφικά πλαίσια της Περιφέρειας Ηπείρου. Σκοπός του θα είναι η διάσωση, προβολή και διάδοση του προτύπου της τοπικής διατροφής αλλά και η πιστοποίηση χώρων εστίασης που προσφέρουν εδέσματα της τοπικής κουζίνας. Η δημιουργία της εταιρείας θα καλύψει την ανάγκη για τη συντονισμένη προβολή και προώθηση της διατροφής της Ηπείρου και για την προαγωγή των τοπικών προϊόντων, τόσο σε επίπεδο περιφέρειας, όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα αλλά και διεθνώς. Το «Σύμφωνο Ποιότητας για την Περιφέρεια Ηπείρου» θα μπορούσε κάλλιστα να ενσωματωθεί στην Αγροδιατροφική Σύμπραξη και να δημιουργήσει έτσι δυναμικές συνέργιες στο πεδίο του συντονισμού όλων των εμπλεκόμενων φορέων προς την κατεύθυνση και τους στόχους που θα θέσει εξ αρχής η Αγροδιατροφική Σύμπραξη της Περιφέρειας Ηπείρου. Ο στρατηγικός στόχος αυτού του Συμφώνου Ποιότητας θα είναι η ισόρροπη και αειφόρος ανάπτυξη της Ηπείρου μέσω της συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία των πολιτών. Οι βασικοί άξονες πάνω στους οποίους θα κινηθεί η εταιρεία για την επίτευξη του στόχου της, θα μπορούσαν να είναι οι ακόλουθοι:

1. Η τοπική γαστρονομική παράδοση (προώθηση της Παραδοσιακής Διατροφής της Περιφέρειας Ηπείρου ως τρόπο ζωής).
2. Η υγεία: θα προβληθεί η συμβολή της Παραδοσιακής Διατροφής της Περιφέρειας Ηπείρου στη βελτίωση του επιπέδου υγείας.

3. Τα τοπικά προϊόντα: θα γίνει προσπάθεια για την βελτίωση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου, μέσω της στήριξης για τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών παραγωγής και διανομής.
4. Το περιβάλλον: θα προωθηθεί η «πράσινη ανάπτυξη» της Περιφέρειας Ηπείρου, προβάλλοντας την περιοχή ως έναν τόπο με καθαρό περιβάλλον και μεγάλη βιοποικιλότητα, όπου παράγονται μοναδικά, ασφαλή και υγιεινά προϊόντα.
5. Ο πολιτισμός: θα προωθηθεί η Παραδοσιακή Διατροφή της Περιφέρειας Ηπείρου ως αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού και θα συνδεθεί με τις τοπικές αξίες.
6. Ο τουρισμός: θα προωθηθεί ο γαστρονομικός τουρισμός στην περιοχή, ο οποίος θα βασίζεται στα παραδοσιακά τοπικά αγροτικά προϊόντα και την γαστρονομία της περιοχής.

Η εταιρεία, θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει την «ομπρέλα» κάτω απ' την οποία θα μπορέσουν να ενταχθούν όλες οι τοπικές πρωτοβουλίες που κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση και έχουν ως σκοπό την αύξηση της ζήτησης για τα τοπικά προϊόντα και υπηρεσίες καθώς και την βελτίωση της ποιότητάς τους.

Για την επίτευξη των στόχων του, το Σύμφωνο Ποιότητας θα μπορούσε επιπροσθέτως να συνάψει συνεργασίες σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, ούτως ώστε να εισάγει τεχνογνωσία, καλές πρακτικές αλλά να δημιουργήσει και νέα πιλοτικά προγράμματα γύρω από τους άξονες της στρατηγικής του.

Ενδεικτικά, οι σκοποί της εταιρίας θα μπορούσαν να είναι οι εξής παρακάτω:

1. Η με κάθε νόμιμο τρόπο ανάδειξη και παρουσίαση της διατροφής της περιοχής της Περιφέρειας Ηπείρου ως μέσο υγιεινής διατροφής και ευζωίας.
2. Η προώθηση και εξασφάλιση της κατανάλωσης των προϊόντων παραγωγής της Περιφέρειας Ηπείρου, ως προϊόντων ανώτερης διατροφικής αξίας.
3. Η δημιουργία κατάλληλων προϋποθέσεων για την παροχή επισιτιστικών και εν γένει τουριστικών υπηρεσιών, τόσο στην Περιφέρεια Ηπείρου όσο και αλλού, με στόχο την επίτευξη υψηλής ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών προσφοράς, των προϊόντων αυτών.
4. Η διαφύλαξη των παραδοσιακών και καταναλωτικών προτύπων διατροφής στην Περιφέρεια Ηπείρου.
5. Η οργάνωση κατάλληλων προϋποθέσεων και υποδομών στην περιοχή της Περιφέρειας Ηπείρου για την επίτευξη των σκοπών της εταιρίας.
6. Κάθε άλλη συναφής προς τα προαναφερόμενα ενέργεια που θα αποβλέπει στην προώθηση της κατανάλωσης προϊόντων παραγωγής από την περιοχή της Περιφέρειας Ηπείρου.

Για την επίτευξη του σκοπού της, η εταιρία θα μπορεί:

1. Να οργανώνει συνέδρια, εκθέσεις προϊόντων και επιμορφωτικές δράσεις και εκδηλώσεις για τη βελτίωση των γνώσεων των επιχειρήσεων και του προσωπικού τους, σχετικών με τα προϊόντα της Περιφέρειας Ηπείρου και την προώθησή τους από πιστοποιημένες επιχειρήσεις
2. Να υποβάλλει προτάσεις ή να συμμετέχει σε δράσεις οι οποίες θα υλοποιούνται από κάθε είδους φορέα, εθνικό ή κοινοτικό, στα πλαίσια των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης καθώς και κάθε άλλης συγχρηματοδοτούμενης δράσης
3. Να διενεργεί έρευνες αγοράς, καθώς και κάθε άλλη έρευνα που θα συμβάλλει στην επίτευξη του σκοπού της εταιρίας

4. Να παρέχει κάθε είδους εκπαιδευτικών, συμβουλευτικών και ενημερωτικών υπηρεσιών στους επιχειρηματίες για την προώθηση των ηπειρωτικών προϊόντων και την βελτίωση της επιχειρηματικής τους προσπάθειας
5. Να συμμετέχει σε άλλες εταιρίες ή επιχειρήσεις οποιουδήποτε τύπου, με όμοιο ή παρεμφερή σκοπό, μετά από σχετική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης της εταιρίας.

10. Μεθοδολογία υλοποίησης του «Καλαθιού»

Η γεωργία και η κτηνοτροφία στην Ήπειρο είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες, με πολλές οικογένειες να ζουν αποκλειστικά από την παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Μετά την παραγωγή τους τα αγροτικά προϊόντα διακινούνται εγχώρια, αλλά και εξάγονται σε άλλες χώρες, με τελικό προορισμό την κατανάλωση.

Δυστυχώς σε πολλές περιπτώσεις η πληροφόρηση των αγροτών δεν είναι ικανοποιητική, με αποτέλεσμα να μην ενημερώνονται σωστά, έγκαιρα και λεπτομερώς πάνω σε θέματα ιδιαίτερα κρίσιμα. Επιπλέον η προβολή, διαφήμιση και ανάδειξη των τοπικών προϊόντων μέσω διαδικτύου, καθώς και η αποτελεσματικότητα του τρέχοντος συστήματος διακίνησης των αγροτικών προϊόντων είναι πολλές φορές αμφισβητήσιμη. Πολλά ηπειρωτικά προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας δεν γίνονται γνωστά στο ευρύ κοινό των καταναλωτών, αφού δεν υπάρχουν ανεπτυγμένα σύγχρονα εργαλεία διαφήμισης και marketing, με αποτέλεσμα η διαφήμιση των προϊόντων μέσω διαδικτύου να είναι ελάχιστη. Επιπρόσθετα, το προϊόν κατά την διακίνησή του περνάει από αρκετά στάδια, με το κάθε στάδιο να επιβαρύνει την τιμή, τον χρόνο παράδοσης και την ποιότητά του. Δεν είναι λίγες οι φορές που η κατάσταση επιβαρύνεται από αδιαφανείς διαδικασίες και συναλλαγές μεταξύ των μεσαζόντων. Το αποτέλεσμα είναι ο καταναλωτής να πληρώνει ένα σεβαστό ποσό, από το οποίο μόνο ένα μικρό ποσοστό πηγαίνει στον αρχικό παραγωγό.

Με τη παρούσα πρόταση προτείνουμε την βελτίωση του συστήματος προώθησης και διακίνησης των αγροτικών προϊόντων της Ηπείρου με την χρήση νέων τεχνολογιών ώστε να ελαχιστοποιηθούν πολλά από τα υπάρχοντα προβλήματα. Με την εφαρμογή αυτή ο παραγωγός θα μπορεί να προωθεί να προϊόντα του ο ίδιος χωρίς τη διαμεσολάβηση μεσαζόντων με άμεσα οφέλη τόσο για τον ίδιο όσο και για τον τελικό καταναλωτή. Δημιουργούμε μια πλατφόρμα ενημέρωσης και πληροφόρησης του αγρότη σε σύγχρονες και βέλτιστες πρακτικές αγροτικής παραγωγής και εκμετάλλευσης για να μπορέσει να βελτιώσει την ποιότητα της δουλειάς του. Ο καταναλωτής μέσω της πλατφόρμας θα γνωρίσει τα Ηπειρώτικα προϊόντα, τον τρόπο και τον τόπο παραγωγής τους.

10.1 Ολοκληρωμένη Εφαρμογή Ενημέρωσης Αγροτών – Πολιτών και Προώθησης των Αγροτικών Προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου

Η εφαρμογή θα αποτελείται από δυο ξεχωριστές πλατφόρμες:

A. Πλατφόρμα ενημέρωσης

Το τμήμα αυτό έχει καθαρά ενημερωτικό χαρακτήρα και θα αναφέρεται σε αγρότες της Ηπείρου. Θα περιλαμβάνει όλες τις πληροφορίες που αφορούν αγροτικά νέα της περιοχής, εξελίξεις σε αγροτικά θέματα, επιδοτήσεις, νέες γεωργικές καλλιέργειες, κτηνοτροφικά θέματα κλπ.

Θα δημιουργηθεί μια απόλυτα έγκυρη και πλήρως επικαιροποιημένη σε απευθείας σύνδεση γνωσιακή βάση (πλατφόρμα) με αυτόματους μηχανισμούς αναζήτησης για κάθε ενδιαφερόμενο. Οι πληροφορίες που θα παρέχει θα κυμαίνονται από τις ασθένειες φυτών και ζώων και τους τρόπους αντιμετώπισής τους, σε πληροφορίες για λιπάσματα, τρόπους συγκομιδής, βέλτιστους τρόπους σταβλισμών και καλλιέργειών, κανόνες υγιεινής, πρόβλεψη καιρού, χαρτογράφηση αγροτικής οικονομίας, παρουσίαση τοπικών προϊόντων και νομοθεσίες σχετικές με τις καλλιέργειες και τις εκτροφές ζώων και τις άδειες που χρειάζονται και γενικά θα καλύπτει ένα ευρύ φάσμα των ενδιαφερόντων του αγροτικού πληθυσμού. Θα

διατίθενται επίσης ελεύθερα τα ημερήσια, μηνιαία ή ετήσια στατιστικά στοιχεία που αφορούν τη χρήση της πλατφόρμας.

B. Πλατφόρμα ηλεκτρονικής προώθησης προϊόντων

Στο τμήμα αυτό θα παρουσιάζονται και θα διατίθενται προς πώληση τα αγροτικά προϊόντα εμπόρων, ομάδων παραγωγών, ομάδων κτηνοτρόφων, συνεταιρισμών της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ενδεικτικά και μόνο αναφέρουμε γαλακτοκομικά προϊόντα, νεκταρίνια Σαγιάδας, πεπόνια Κόνιτσας, πορτοκάλια Άρτας, μανταρίνια Θεσπρωτίας, οίνους Ζίτσας - Μετσόβου, σκληρά και μαλακά τυριά γνωστά ή λιγότερο γνωστά (μετσοβόνα, μετσοβέλλα, γιδίσιο, βλαχοτύρι, κασκαβάλ, μανούρι), κοτόπουλο, αβγά και κρέας από αιγοπρόβατα και μικρά μοσχάρια ελευθέρως βοσκής, κονσερβολιές (γίγας), ακτινίδιο Άρτας, ψάρια ιχθυοκαλλιεργειών, μέλι, εμφιαλωμένο νερό.

Η πλατφόρμα θα περιέχει τρία υποσυστήματα, τα οποία θα δημιουργούν τα παρακάτω καταστήματα.

B1. Υποσύστημα Ηλεκτρονικών Καταστημάτων Λιανικής (offline) Πώλησης

Με το υποσύστημα αυτό θα κατασκευάζονται καταστήματα λιανικής offline πώλησης, τα οποία θα προσφέρουν πλήρη και ολοκληρωμένη λειτουργικότητα ηλεκτρονικής παρουσίασης προϊόντων και προώθησης των παραγγελιών από τον καταναλωτή προς τον παραγωγό μέσω διαφόρων τρόπων επικοινωνίας. Ο παραγωγός στη συνέχεια παίρνει την παραγγελία, συσκευάζει τα προϊόντα και τα αποστέλλει στον πελάτη.

B2. Υποσύστημα Ηλεκτρονικού καταστήματος (e-shop)

Με το υποσύστημα αυτό θα δίνεται η δυνατότητα στον κάθε παραγωγό, εφόσον το επιθυμεί να κατασκευάσει το δικό του ηλεκτρονικό κατάστημα και οι παραγγελίες που απευθύνονται γι' αυτόν να διεκπεραιώνονται μέσω αυτού. Η δημιουργία του ηλεκτρονικού καταστήματος θα γίνεται μέσω ενός εύχρηστου περιβάλλοντος διαχείρισης το οποίο θα επιτρέπει την πλήρη παραμετροποίηση και ενημέρωση του.

B3. Υποσύστημα Ηλεκτρονικών Καταστημάτων Χονδρικής Πώλησης

Το υποσύστημα αυτό πρέπει να διαθέτει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, καθώς πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των μεγάλων παραγγελιών χονδρικής πώλησης. Οι πελάτες χονδρικής τις περισσότερες φορές, μετά την αρχική εκδήλωση ενδιαφέροντος, θέλουν να έχουν προσωπική επαφή με τον παραγωγό, πιθανόν να συναντηθούν μαζί του για να δουν τα προϊόντα από κοντά και έπειτα αν καταλήξουν σε συμφωνία, να διευθετηθούν οι λεπτομέρειες της παραγγελίας, της μεταφοράς και της πληρωμής.

Το υποσύστημα πρέπει να υποστηρίζει τη δυνατότητα δημιουργίας διαφορετικών καταστημάτων χονδρικής πώλησης ανάλογα με τις ανάγκες προώθησης των προϊόντων που θα προκύψουν. Στα καταστήματα αυτά θα προβάλλονται οι παραγωγοί και θα διαφημίζονται τα προϊόντα τους και θα αναπτύσσεται διάυλος επικοινωνίας μεταξύ παραγωγού-πελάτη.

Τα σημαντικότερα οφέλη από τη δράση αυτή είναι:

- Σημαντική για τον αγροτικό πληθυσμό είναι η ύπαρξη της online αγροτικής βιβλιοθήκης με πλήθος πληροφοριών και η ενημέρωση για θέματα που τους αφορούν άμεσα.
- Μέσω της εφαρμογής, τα αγροτικά προϊόντα της Ηπείρου θα μπορούν να διαφημιστούν και να είναι ορατά στο ευρύτερο παγκόσμιο κοινό, με πιθανό αποτέλεσμα την εκδήλωση ενδιαφέροντος από νέους αγοραστές εκτός Ελλάδας και την αύξηση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων.

- Πρόσβαση σε πληροφορίες για τα προϊόντα του καλαθιού στο ευρύ κοινό εύκολα και γρήγορα.
- Αναίρεση φυσικών εμποδίων για τη διακίνηση των προϊόντων.
- Καλύτερη προώθηση των προϊόντων.
- Πρόσβαση σε νέες αγορές με μικρό κόστος.
- Εύκολη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικές με τα προϊόντα, τον τρόπο παραγωγής αλλά και τις τιμές τους.
- Ευκαιρίες για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Δεδομένου ότι ένα υψηλά σημαντικό ποσοστό των παραγωγών δεν έχει γνώση των νέων τεχνολογιών, η εφαρμογή ενημέρωσης των παραγωγών θα συνοδευτεί από υποστηρικτικές δράσεις εκπαίδευσης συγκεκριμένων ομάδων παραγωγών – που δυνητικά θα μπορούσαν να αντεπεξέλθουν – με εξοικείωση στην εφαρμογή και θα υπάρξει μέριμνα για την πληροφόρηση των υπόλοιπων παραγωγών. Σημαντικό είναι ακόμα η εφαρμογή να διαφέρει από τα υπάρχοντα sites των κυβερνητικών οργανισμών και να παρέχει πληροφόρηση σε απλή και κατανοητή για τους παραγωγούς μορφή.

10.2 Δημοπρατήριο αγροτικών προϊόντων

Το δημοπρατήριο αγροτικών προϊόντων είναι οργανωμένες αγορές με τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας. Στο μετοχικό κεφάλαιο των δημοπρατηρίων μετέχουν οι περιφερειακές αυτοδιοικήσεις, οι αγροτικές συλλογικές οργανώσεις (ΣΑΟ), έμποροι αγροτικών προϊόντων καθώς και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Οι φορείς του δημοσίου, από κοινού, πρέπει να ελέγχουν τουλάχιστον το 51% του μετοχικού κεφαλαίου.

Το δημοπρατήριο μπορεί να οργανωθεί ως συμβατική ή ψηφιακή αγορά όπου οι παραγωγοί προσφέρουν τα προϊόντα τους στους ενδιαφερόμενους αγοραστές με ελεύθερα διαπραγματεύσιμες τιμές. Η διαπραγμάτευση, η διαμόρφωση της τελικής τιμής ανά προϊόν, οι σχετικές πωλήσεις και οι πληρωμές λαμβάνουν χώρα εντός και διαμέσου του δημοπρατηρίου.

Σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο σε κάθε Περιφέρεια μπορούν να λειτουργούν μέχρι δύο πρατήρια.

Η λειτουργία των δημοπρατηρίων εποπτεύεται από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μέσω της Εθνικής Αρχής Εποπτείας Δημοπρατηρίων (ΕΑΕΔ).

Η ΕΑΕΔ ελέγχει τη λειτουργία του κάθε δημοπρατηρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού του, με σκοπό την διασφάλιση των τιμών των αγροτικών προϊόντων, τη διαφάνεια και ασφάλεια των σχετικών συναλλαγών.

Στόχος του κάθε δημοπρατηρίου αγροτικών προϊόντων είναι να λειτουργεί σαν μηχανισμός που θα επιφέρει μεγαλύτερα έσοδα στον παραγωγό και φθηνότερα προϊόντα στον καταναλωτή. Αυτό θα επιτυγχάνεται διασφαλίζοντας στους αγρότες τη δυνατότητα να πωλούν άμεσα την παραγωγή τους στους λιανεμπόρους αποφεύγοντας τους μεσάζοντες.

Χωροταξικά το δημοπρατήριο θα πρέπει να βρίσκεται κοντά σε πόλη για να εξασφαλίζονται οι σχετικές υποδομές και η εύκολη πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες, να βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τον τόπο παραγωγής των προϊόντων που διακινεί και να έχει εύκολη πρόσβαση σε όλα τα διαθέσιμα μεταφορικά μέσα της περιοχής.

10.3 Ομάδες παραγωγών

Για κάθε ομάδα ομοειδών προϊόντων που θα επιλεγθεί για το καλάθι αγροτικών προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η δημιουργία μιας τουλάχιστον Κλαδικής Ομάδας Παραγωγών (Ο.Π.) π.χ. ομάδα παραγωγών καλλιεργητών κτηνοτροφικών φυτών, εσπεριδοειδών, ακτινιδίων.

Οι ομάδες αυτές θα πρέπει να είναι αναγνωρισμένες και να λειτουργούν σύμφωνα με το νέο νομοθετικό πλαίσιο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για τις συλλογικές οργανώσεις αγροτών.

Στόχοι της κάθε Ο.Π. είναι :

1. Μείωση του κόστους παραγωγής μέσω από κοινού αγοράς εισροών
2. Καθορισμός προδιαγραφών παραγόμενου προϊόντος
3. Πιστοποίηση προϊόντος βάση εθνικών ή παγκόσμιων προτύπων (AGRO, GLOBALGAP)
4. Ανάπτυξη της συμβολαιακής γεωργίας
5. Από κοινού και διαμέσου της Ο.Π. πωλήσεις
6. Διαφήμιση και προώθηση του προϊόντος

10.4 Πιστοποίηση προϊόντων

Πιστοποίηση αγροτικών προϊόντων με χορήγηση αναλόγου σήματος δίνεται στα προϊόντα κατόπιν ελέγχου κατά τον οποίο έχουν διαπιστωθεί συμμορφώσεις ως προς συγκεκριμένα πρότυπα απαιτήσεων. Τα πρότυπα αυτά ορίζονται από δημόσιες αρχές, οργανισμούς αλλά και συλλογικούς φορείς. Ο έλεγχος για τη χορήγηση του σήματος καταλληλότητας γίνεται από αναγνωρισμένους και πιστοποιημένους φορείς. Τέτοια πρότυπα για την Ελλάδα είναι τα Εθνικά Πρότυπα Πιστοποίησης της Ποιότητας Αγροτικών Προϊόντων και Περιβάλλοντος AGRO

Πιο συγκεκριμένα:

AGRO1. Σύστημα Ανάλυσης Κινδύνων και Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου (HACCP)

AGRO2. Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Φυτική Παραγωγή

AGRO3. Σύστημα Διαχείρισης για τη Διασφάλιση της Ποιότητας του Χοιρινού Κρέατος

AGRO4. Σύστημα Διαχείρισης για τη Διασφάλιση Ποιότητας Προϊόντων Ιχθυοκαλλιέργειας

Για τα προϊόντα που επιλέχθηκαν για το καλάθι αγροτικών προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου θα πρέπει να αναληφθούν δράσεις με σκοπό την πιστοποίησή τους με τα παραπάνω πρότυπα και όπου είναι δυνατόν και με πρότυπα του εξωτερικού (π.χ. GLOBALGAP) και πιο συγκεκριμένα με αυτά που απαιτούν οι αγορές στις οποίες απευθύνονται.

Η πιστοποίηση των αγροτικών προϊόντων του καλάθιού της Περιφέρειας Ηπείρου θα συμβάλει ουσιαστικά στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας τους αφού στοχεύει στην ικανοποίηση των προσδοκιών των καταναλωτών σε τομείς όπως είναι η ποιότητα και η ασφάλεια των τροφίμων, η καλή μεταχείριση των ζώων, η διασφάλιση της προστασίας και της αειφορίας του περιβάλλοντος.

Πέρα από την παραπάνω πιστοποίηση για να διασφαλιστεί η αναγνωρισιμότητα των προϊόντων του καλάθιού της και η άμεση σύνδεση τους με την Ήπειρο απαιτείται η χορήγηση ενός Περιφερειακού Σήματος που θα διευκολύνει την εμπορική προώθηση. Αυτό το

Περιφερειακό σήμα θα αποτελεί για τον καταναλωτή αξιόπιστο εγγύριο πιστοποιημένης ποιότητας αυθεντικών Ηπειρώτικων Προϊόντων.

Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να καταρτιστούν οι βασικοί κανόνες του Ηπειρώτικου Περιφερειακού Σήματος και κατοχύρωση του στην εσωτερική και διεθνή αγορά. Η δε απονομή του στα αγροτικά προϊόντα του καλαθιού, θα πραγματοποιείται, μετά από σχετικό έλεγχο συμμόρφωσης.

10.5 Αγροτική έρευνα

Η εφαρμοσμένη έρευνα για τους τομείς της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής που υπάρχουν στην Ήπειρο είναι ζωτικής σημασίας για την ορθολογική και βιώσιμη ανάπτυξη τους. Η έρευνα αυτή θα μπορούσε να δώσει απάντηση σε ερωτήματα όπως:

1. Ποιές νέες καλλιέργειες μπορούν να αναπτυχθούν στην Ήπειρο;
2. Ποιές είναι οι κατάλληλες ποικιλίες;
3. Ποιές είναι οι κατάλληλες καλλιεργητικές μέθοδοι;
4. Ποιό είναι το εδαφολογικό προφίλ των καλλιεργητικών ζωνών της Ηπείρου;
5. Πώς μπορεί να συμπεριστεί το κόστος παραγωγής;
6. Ποιές είναι οι κατάλληλες φυλές ζώων;
7. Ποιά συστήματα εκτροφής πρέπει να επιλεγούν;
8. Πώς μπορεί να αξιοποιηθούν καλύτερα τα φυσικά λιβάδια με στόχο την προστασία και την αειφορία;
9. Πως μπορεί να διασφαλιστεί η αειφορία και η προστασία των αλιευτικών πεδίων;

Για το λόγο αυτό προτείνεται σε συνεργασία με τις υπάρχουσες δομές (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου, Κτηνιατρικό Εργαστήριο Ιωαννίνων, Κέντρο Γενετικής Βελτίωσης Ιωαννίνων, Σταθμός Γεωργικής Έρευνας Ιωαννίνων) να διεξάγεται επιστημονική έρευνα αναφορικά με την αγροτική παραγωγή της Ηπείρου. Η τεχνογνωσία θα διαχέεται στους αγρότες της Περιφέρειας μέσω των γεωτεχνικών της υπηρεσιών (Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής).

10.6 Εκπαίδευση αγροτών

Η άσκηση του αγροτικού επαγγέλματος στη σύγχρονη εποχή είναι μία σύνθετη δραστηριότητα υψηλού ρίσκου που για την επιτυχή έκβαση της απαιτεί εξειδικευμένη βασική εκπαίδευση αλλά και συνεχή ενημέρωση και επικαιροποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων, εφαρμογή νέων τεχνολογιών, δηλαδή δια βίου εκπαίδευση.

Έτσι λοιπόν, η παροχή επαγγελματικής κατάρτισης στους αγρότες για την άσκηση της δραστηριότητας τους πρέπει να περιλαμβάνει τομείς όπως:

1. Ορθολογικός τρόπος παραγωγής.
2. Κώδικες ορθών γεωργικών και περιβαλλοντικών πρακτικών.
3. Αειφόρο αγροτική ανάπτυξη.
4. Ορθολογική χρήση υδατικού δυναμικού.
5. Υποχρεώσεις και δυνατότητες που απορρέουν από την Κοινή Γεωργική Πολιτική.
6. Συστήματα ποιότητας και παραγωγή προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας.

7. Καλή μεταχείριση των ζώων και κανόνες ευζωίας και ηθολογίας.
8. Μεταποίηση αγροτικών προϊόντων και παραγωγή τροφίμων.

Οι παραπάνω στόχοι μπορούν να επιτευχθούν μέσω υλοποίησης των παρακάτω δράσεων:

1. Λυκειακού χαρακτήρα εκπαίδευση για μελλοντικούς αγρότες με την ίδρυση Αγροτικού Λυκείου στην Περιφέρεια Ηπείρου.
2. Επαγγελματική κατάρτιση των αγροτών για εξειδικευμένους τομείς της αγροτικής παραγωγής (π.χ. καλλιέργεια εσπεριδοειδών, ακτινιδίου, κηπευτικών κλπ, αιγοπροβατοτροφία, χοιροτροφία, πτηνοτροφία, βοοτροφία).
3. Δια βίου εκπαίδευση σε νέες τεχνολογίες και πρακτικές παραγωγής.
4. Εξειδικευμένη εκπαίδευση για παραγωγή πιστοποιημένων αγροτικών προϊόντων του καλαθιού της Ηπείρου.
5. Συνέχιση της λειτουργίας της Γαλακτοκομικής Σχολής Ιωαννίνων.

Για την υλοποίηση της δράσης (1) απαιτείται συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο και συνεργασία των Υπουργείων Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Παιδείας με την Περιφέρεια.

Για τις δράσεις (2), (3) και (4) μπορούν να πραγματοποιούνται κύκλοι εκπαίδευσης μικρής διάρκειας επιπέδου επιμόρφωσης με θεματολογία που κάθε φορά θα επικαιροποιείται και θα καθορίζεται από τις υπηρεσίες της Περιφέρειας (Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής) και θα λαμβάνουν χώρα σε συνεργασία με υπηρεσίες του ΥΠΑΑΤ.

11. Χρονοδιάγραμμα δράσεων

Λαμβάνοντας υπόψη τις προϋποθέσεις και τη μεθοδολογία υλοποίησης του «Καλαθιού» όπως αυτά περιγράφονται στο 8^ο και 9^ο Κεφάλαιο του παρόντος Επιχειρησιακού Σχεδίου, η Περιφέρεια Ηπείρου θέτει τους εξής παρακάτω χρονικά προσδιορισμένους στόχους:

- Σύσταση της Αγροδιατροφικής Σύμπραξης μέσα σε χρονικό διάστημα έξι μηνών.
- Έγκριση της πρότασης με τίτλο «Ολοκληρωμένη Εφαρμογή Ενημέρωσης Αγροτών – Πολιτών και Προώθησης των Αγροτικών Προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου» από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς ΕΣΠΑ 2007-2013 και έναρξη των διαδικασιών υλοποίησης του έργου μέσα στο τρέχον έτος.
- Ανάθεση μελετών για τη σύσταση Δημοπρατηρίου, εδαφολογικού και κλιματολογικού χάρτη, αναδιάρθρωσης καλλιεργειών μέσα στο τρέχον έτος.
- Ανάθεση, εντός τριμήνου, σε διαπιστευμένο Φορέα Πιστοποίησης της θέσπισης προδιαγραφών πιστοποίησης των διαδικασιών παραγωγής ποιοτικών και ασφαλών αγροτικών προϊόντων Ηπειρωτικής προέλευσης. Θεσπίζοντας το σήμα των Ηπειρωτικών προϊόντων, ο Φορέας Πιστοποίησης θα ξεκινήσει άμεσα την παροχή των πιστοποιητικών.
- Αναδιοργάνωση των υφιστάμενων οργανωτικών δομών των Υπηρεσιών του ΥΠ.Α.Α.Τ., της Περιφέρειας Ηπείρου και των Δήμων μέσα στο τρέχον έτος, με σκοπό την έμπρακτη και καθημερινή υποστήριξη των δράσεων του «Καλαθιού».
- Συμμετοχή της Περιφέρειας και των ενδιαφερόμενων παραγωγών-μεταποιητών αγροτικών προϊόντων σε τουλάχιστον τρεις εθνικές ή διεθνείς εκθέσεις προώθησης των αγροτικών προϊόντων της Περιφέρειας.
- Ένας τουλάχιστον κύκλος εκπαίδευσης-ενημέρωσης των αγροτών σε ετήσια βάση από το επιστημονικό δυναμικό της Περιφέρειας Ηπείρου.
- Συνεργασία με Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα για την προώθηση ερευνητικού έργου στον τομέα παραγωγής και διάθεσης αγροτικών προϊόντων.
- Ολοκλήρωση εντός των προδιαγεγραμμένων χρονικών πλαισίων των εγχειροβελτιωτικών έργων που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Ηπείρου από το ΥΠ.Α.Α.Τ. στα πλαίσια του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Αλέξανδρος Μπαλτατζής».
- Μέγιστη δυνατή απορρόφηση κονδυλίων, σχετικά με τον Αγροτικό τομέα, από διάφορα Επιχειρησιακά Προγράμματα (π.χ ΕΣΠΑ).

12. Προϋπολογισμός, χρονοδιάγραμμα έργων & Χρηματοδοτικά Προγράμματα

12.1 Χρηματοδοτικά Προγράμματα

Ο προϋπολογισμός για την επίτευξη των στόχων του «Καλαθιού των Αγροτικών Προϊόντων» είναι δυναμικός, καθορίζεται κάθε έτος σύμφωνα με τις ανάγκες του προγράμματος και βασίζεται κατά κύριο λόγο σε υπάρχοντα χρηματοδοτικά εργαλεία. Μέχρι και το 2013 είναι σε εξέλιξη το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 «Αλέξανδρος Μπαλατατζής» και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας 2007-2013. Οι προκηρύξεις των επιμέρους μέτρων εξαρτώνται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. Μετά το 2013 η χρηματοδότηση θα εξαρτηθεί από την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής που είναι υπό συζήτηση.

Λόγω της ιδιαίτερης βαρύτητας που έχει η Αγροδιατροφική Σύμπραξη για την επίτευξη των σκοπών του «Καλαθιού», εκτός από την οικονομική συμμετοχή των εταίρων και τη χρηματοδότηση από μέτρα όπως το 4.2.1. (Συνεργασίες), μπορεί να ενισχυθεί επιπλέον από το Κεντρικό Ταμείο Γεωργίας και Κτηνοτροφίας.

Ο στόχος της χρηματοδότησης τους αγροτικού τομέα πρέπει να σταματήσει να είναι απλά η αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών, είτε χωρίς να γίνεται παραγωγή ως ένα άλλο επίδομα ανεργίας, είτε με το να παράγονται προϊόντα που δεν έχουν ζήτηση ή και πρόσβαση στην αγορά. Οι χρηματοδοτικές πηγές θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν προσεκτικά, ώστε να δημιουργήσουν δυναμικούς παραγωγούς και ισχυρές οργανώσεις με προσανατολισμό τόσο στην κάλυψη των αναγκών της εγχώριας αγοράς, όσο και στις ιδιαίτερες απαιτήσεις των εύρωστων αγορών άλλων χωρών. Μεσο-μακροπρόθεσμος στόχος είναι, σε συνεργασία με τις άλλες Περιφέρειες, η διατροφική ασφάλεια της χώρας ενόψει και των αναμενόμενων εξελίξεων στην παγκόσμια αγορά τροφίμων.

12.1.1 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 «Αλέξανδρος Μπαλατατζής»

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα παρακάτω μέτρα του προγράμματος:

1. Μέτρο 1.1.2: "Εγκατάσταση νέων γεωργών"

Στόχος: η πληθυσμιακή αναζωογόνηση της υπαίθρου με την εγκατάσταση νέων γεωργών μέσω της παροχής κινήτρων προκειμένου να διευκολυνθεί η αρχική τους εγκατάσταση και η διαρθρωτική προσαρμογή των εκμεταλλεύσεων τους με την υποβολή επιχειρηματικού σχεδίου.

2. Μέτρο 1.2.1: "Εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων"

Στόχος: ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και η βελτίωση της συνολικής τους επίδοσης, μέσω της καλύτερης χρήσης των συντελεστών παραγωγής συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής νέων τεχνολογιών - καινοτομιών, με στόχο τη στροφή προς την ποιότητα, τα βιολογικά προϊόντα και τη διαφοροποίηση της εκμετάλλευσης σε τομείς όπως τα μη edώδιμα (non-food) και ενεργειακά φυτά και βελτιώνοντας το καθεστώς των γεωργικών εκμεταλλεύσεων όσον αφορά το περιβάλλον, την εργασιακή ασφάλεια, την υγιεινή και την καλή διαβίωση των ζώων.

3. Μέτρο 1.2.3: "Προστιθέμενη αξία των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων"

Στόχος: Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας γεωργικών προϊόντων των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με την στήριξή τους σε θέματα υιοθέτησης και ανάπτυξης καινοτομιών και τεχνολογικού εξοπλισμού, βελτίωση της ποιότητας καθώς επίσης και της υγιεινής και της ασφάλειας των προϊόντων τους.

4. Μέτρο 1.3.2: «Συμμετοχή γεωργών σε συστήματα για την ποιότητα τροφίμων»

Το μέτρο αποσκοπεί στη στήριξη μεθόδων παραγωγής που αποβλέπουν στη βελτίωση της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων με στόχο την παροχή εγγυήσεων στους καταναλωτές ως προς την ποιότητα ή τη διαδικασία παραγωγής των γεωργικών προϊόντων και την επίτευξη προστιθέμενης αξίας για τα πρωτογενή γεωργικά προϊόντα.

5. Μέτρο 1.3.3: « Δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης»

Το μέτρο αποσκοπεί στην παροχή στήριξης σε ομάδες παραγωγών που παράγουν προϊόντα ποιότητας με στόχο τόσο την ενημέρωση των καταναλωτών σε ότι αφορά τη διαθεσιμότητα και τις προδιαγραφές των προϊόντων αυτών όσο και τη προώθησή τους.

6. Μέτρο 2.1.4: "Γεωργο-περιβαλλοντικές ενισχύσεις"

Το μέτρο αυτό στηρίζει μεθόδους γεωργικής παραγωγής που αποσκοπούν κατά κύριο λόγο στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και του γεωργικού τοπίου και περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

1. Βιολογική γεωργία.
2. Βιολογική κτηνοτροφία.
3. Προστασία των ευαίσθητων στα νιτρικά περιοχών.
4. Προστασία υδροτοπικών συστημάτων.
5. Διατήρηση αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων.
6. Διατήρηση εκτατικών καλλιεργειών που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση.
7. Προώθηση γεωργικών πρακτικών για την προστασία της άγριας ζωής.
8. Διατήρηση γενετικών πόρων στην αγροτική παραγωγή.
9. Ένταξη των μετακινούμενων κτηνοτρόφων στο πλαίσιο της διαχείρισης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

7. Μέτρο 4.1: "Ανταγωνιστικότητα"

Υλοποιούνται «στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης», συμβάλλοντας παράλληλα στην κινητοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της υπαίθρου, στην ενίσχυση και διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, με θετικά αποτελέσματα για την επιχειρηματικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Μέσω αυτού του μέτρου μπορεί να χρηματοδοτηθεί το σύμφωνο ποιότητας της Περιφέρειας.

8. Μέτρο 4.2.1: "Συνεργασίες"

Αφορά συνεργασίες μέσω των οποίων ενισχύεται η εφαρμογή κοινής δράσης είτε μεταξύ περιοχών της χώρας είτε με περιοχές άλλων κρατών – μελών ή τρίτων χωρών. Επιδιώκεται η απόκτηση τεχνογνωσίας, η ανταλλαγή εμπειριών για την καλύτερη αξιοποίηση των τοπικών πόρων (ανθρώπινων, φυσικών) και η αύξηση της προστιθέμενης αξίας κάθε περιοχής. **Είναι δυνατή η χρηματοδότηση της Αγροδιατροφικής Σύμπραξης της Περιφέρειας.**

12.1.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας 2007-2013

Το ΕΠΑΛ 2007-2013 έχει τους παρακάτω άξονες προτεραιότητας:

1. Μέτρα για την προσαρμογή του αλιευτικού στόλου
2. Υδατοκαλλιέργεια, αλιεία εσωτερικών υδάτων, μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.
3. Μέτρα κοινού ενδιαφέροντος.
4. Αειφόρος ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών.
5. Τεχνική βοήθεια.

12.1.3 Αναπτυξιακός Νόμος 3908/2011

“Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή.”

Ο αγροτικός τομέας ανήκει στις επιλέξιμες δραστηριότητες και τα ποσοστά ενίσχυσης φθάνουν στο 50% για πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις με ελάχιστο προϋπολογισμό 200.000 και 300.000 ευρώ αντίστοιχα.

12.1.4 Άλλα Προγράμματα

Ταμείο Αγροτικής Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ, το οποίο παρέχει χαμηλότοκα δάνεια για επενδύσεις στον αγροδιατροφικό τομέα εντός ή εκτός Αναπτυξιακού Νόμου.

Το πρόγραμμα «Εξωστρέφεια–ΟΑΕΠ εξασφαλίζει τη δυνατότητα χρηματοδότησης των εξαγωγικών επιχειρήσεων, μέχρι του ποσού των 200.000 Ευρώ και για διάστημα έως τεσσάρων μηνών, με ιδιαίτερα ευνοϊκό επιτόκιο και χωρίς να απαιτούνται από τις τράπεζες εμπράγματα εξασφαλίσεις, αλλά μόνο η ασφάλιση τους στον Οργανισμό Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων.

12.2 Προϋπολογισμός έργων

Η Περιφέρεια Ηπείρου λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάστασή της, τη διάρθρωση των τομέων της οικονομίας (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής), στοιχεία που αφορούν στις υποδομές, το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον, καθώς και τις υφιστάμενες υπηρεσιακές δομές, κατέληξε στο Επιχειρησιακό της Πρόγραμμα για τα επερχόμενα έτη 2012-2014. Στο Επιχειρησιακό αυτό Πρόγραμμα περιλαμβάνονται έργα σε κάθε άξονα που αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα των έργων υλοποίησης του «Καλαθιού» (Πίνακας 11.1).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΑΞΟΝΑΣ	ΜΕΤΡΟ	ΚΩΠ	Α/Α ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ	ΟΜΑΔΑ	ΧΡΗΡΟΘΕΤΗΣΗ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ			ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	ΧΡΟΝΟΔ/ΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ					ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ				ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
											ΕΤΗ					ΣΥΝΟΛΟ	2012	2013	2014	
											2011	2012	2013	2014	2015					
A	B	Γ	Δ	Ε	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ						

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Μέτρο 5: Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων

1	5.	44		Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων															
1	5.	44.	9	Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση στην Π.Η.	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	Π. ΗΠΕΙΡΟΥ	X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ	X	X	X		150.000,00	30.000,00	75.000,00	45.000,00	ΠΕΠ ΣΤ-Θ-Η
ΣΥΝΟΛΟ															150.000,00	30.000,00	75.000,00	45.000,00	
1	5.	51		Προώθηση της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης (συμπεριλαμβανομένων των περιοχών του Natura 2000)															
1	5.	51.	1	Περιβαλλοντική ενημέρωση & ευαισθητοποίηση σε όλη την Περιφέρεια Ηπείρου	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	Π. ΗΠΕΙΡΟΥ	X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ	X	X	X		250.000,00	50.000,00	125.000,00	75.000,00	ΠΕΠ ΣΤ-Θ-Η
ΣΥΝΟΛΟ															250.000,00	50.000,00	125.000,00	75.000,00	

1	5.	53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης και εφαρμογής σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και τη διαχείριση των φυσικών και των τεχνολογικών κινδύνων)																		
1	5.	53.	3	Αντιπλημμυρικά έργα Π.Ε. Ιωαννίνων	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X		1.100.000,00	220.000,00	550.000,00	330.000,00	ΚΑΠ
1	5.	53.	4	Αντιπλημμυρικά έργα Π.Ε. Πρέβεζας	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ		X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X		350.000,00	70.000,00	175.000,00	105.000,00	ΚΑΠ
1	5.	53.	5	Αντιπλημμυρικά έργα Π.Ε. Θεσπρωτίας	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ		X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X		1.400.000,00	280.000,00	700.000,00	420.000,00	ΚΑΠ
1	5.	53.	6	Αντιπλημμυρικά έργα Π.Ε. Άρτας	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΠΕ ΑΡΤΑΣ		X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X		600.000,00	120.000,00	300.000,00	180.000,00	ΚΑΠ
ΣΥΝΟΛΟ																	3.450.000,00	690.000,00	1.725.000,00	1.035.000,00	
1	6.	56	Προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς																		
1	6.	56.	1	Οικοτουριστική ανάπτυξη ποταμού Λούρου	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ		X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X		1.000.000,00	200.000,00	500.000,00	300.000,00	ΠΔΕ
ΣΥΝΟΛΟ																	1.000.000,00	200.000,00	500.000,00	300.000,00	
1	16	323	Διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς																		
1	16	323.	1	Δημόσια έργα διατήρησης της αγροτικής κληρονομιάς, ΟΠΤΑΑΧ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Π. ΗΠΕΙΡΟΥ		X			ΗΠΕΙΡΟ Σ Α.Ε.		X	X	X		15.000.000,00	3.000.000,00	7.500.000,00	4.500.000,00	ΠΤΑΑ
ΣΥΝΟΛΟ																	15.000.000,00	3.000.000,00	7.500.000,00	4.500.000,00	
Μέτρο 17: Αγροτική Ανάπτυξη - Leader																					
1	17	412	Περιβάλλον																		
1	17	412.	1	Δημόσια έργα περιβάλλοντος	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ		X			ΗΠΕΙΡΟ Σ Α.Ε.		X	X	X		600.000,00	120.000,00	300.000,00	180.000,00	ΠΤΑΑ
ΣΥΝΟΛΟ																	600.000,00	120.000,00	300.000,00	180.000,00	
1	17	413	Ποιότητα ζωής /																		

Διαφοροποίηση																			
1	17	413	1	Δημόσια έργα ποιότητα ζωής / Διαφοροποίησης	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΠΕ ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ	X			ΗΠΕΙΡΟ Σ Α.Ε.	X	X	X	120.000,00	24.000,00	60.000,00	36.000,00	ΠΤΑΑ	
ΣΥΝΟΛΟ															120.000,00	24.000,00	60.000,00	36.000,00	
Μέτρο 18: Αλιεία																			
1	18	640		Αειφόρος ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών															
1	18	640	1	Έργα υποδομών προγράμματος "ΑΝΑΣΑ"	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΑΡΤΑΣ ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	X				X	X	X	20.000.000,00	4.000.000,00	10.000.000,00	6.000.000,00	ΠΔΕ	
ΣΥΝΟΛΟ															20.000.000,00	4.000.000,00	10.000.000,00	6.000.000,00	

ΑΞΟΝΑΣ 2: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Μέτρο 14: Αγροτική Ανάπτυξη - Ανταγωνιστικότητα

Επαγγελματική κατάρτιση και ενημέρωση																			
2	14	111		Επαγγελματική κατάρτιση και ενημέρωση															
2	14	111	1	Δράσεις ενημέρωσης στον Πρωτογενή τομέα	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Π. ΗΠΕΙΡΟΥ	X			Γεν. Δ/νση ΑΓΡ.Ο.Κ.	X	X	X	500.000,00	100.000,00	250.000,00	150.000,00	ΠΤΑΑ	
ΣΥΝΟΛΟ															500.000,00	100.000,00	250.000,00	150.000,00	
Προστιθέμενη αξία των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων																			
2	14	123	1	Κατασκευή σφαγείων Πραμάντων.	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ	X	X	X	1.200.000,00	240.000,00	600.000,00	360.000,00	ΠΤΑΑ	
2	14	123	2	Κατασκευή σύγχρονου σφαγείου στο Δήμο Κεντρικών Τζουμέρκων	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΑΡΤΑΣ	X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ	X	X	X	400.000,00	80.000,00	200.000,00	120.000,00	ΠΤΑΑ	
ΣΥΝΟΛΟ															1.600.000,00	320.000,00	800.000,00	480.000,00	
Γεωργικές και Δασοκομικές																			
2	14	125		Γεωργικές και Δασοκομικές															

Υποδομές																				
2	14	125.	1	Αποκατάσταση και Βελτίωση λειτουργίας αρδευτικού δικτύου πεδιάδας Αχέροντα	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	X				Γεν. Δ/ση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	7.648.739,00	1.529.747,80	3.824.369,50	2.294.621,70	ΠΤΑΑ
2	14	125.	2	Βασικές ισοπεδώσεις και συμπληρωματικά έργα κάμπου Παραμυθιάς Π.Ε. Θεσπρωτίας (Δ' Φάση).	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	X				Γεν. Δ/ση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	1.220.000,00	244.000,00	610.000,00	366.000,00	ΠΤΑΑ
2	14	125.	3	Βελτίωση αρδευτικού έργου Σκάλας Φιλιατών Π.Ε. Θεσπρωτίας (Β' Φάση).	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	X				Γεν. Δ/ση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	2.250.000,00	450.000,00	1.125.000,00	675.000,00	ΠΤΑΑ
2	14	125.	4	Εκσυγχρονισμός αρδευτικού έργου πεδιάδας Παραμυθιάς Π.Ε. Θεσπρωτίας.	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	X				Γεν. Δ/ση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	2.271.917,00	454.383,40	1.135.958,50	681.575,10	ΠΤΑΑ
2	14	125	5	Αλλαγή του τρόπου άρδευσης στον κάμπο Κόνιτσας Νομού Ιωαννίνων	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	X				Γεν. Δ/ση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	16.872.731,00	3.374.546,20	8.436.365,50	5.061.819,30	ΠΤΑΑ
2	14	125	6	Βελτίωση γεωργικών και δασοκομικών υποδομών ΠΤΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	X				Γεν. Δ/ση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	1.820.000,00	364.000,00	910.000,00	546.000,00	ΠΤΑΑ
2	14	125	7	Βελτίωση γεωργικών και δασοκομικών υποδομών ΠΤΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	X				Γεν. Δ/ση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	2.470.000,00	494.000,00	1.235.000,00	741.000,00	ΠΤΑΑ
2	14	125	8	Βελτίωση γεωργικών και δασοκομικών υποδομών ΠΤΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	X				Γεν. Δ/ση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	1.556.650,00	311.330,00	778.325,00	466.995,00	ΠΤΑΑ
2	14	125.	9	Βελτίωση γεωργικών και δασοκομικών υποδομών ΠΤΕ ΑΡΤΑΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΤΕ ΑΡΤΑΣ	X				Γεν. Δ/ση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	500.000,00	100.000,00	250.000,00	150.000,00	ΠΤΑΑ
ΣΥΝΟΛΟ																36.610.037,00	7.322.007,40	18.305.018,50	10.983.011,10	
Μέτρο 18: Αλιεία																				

2	18	620	Υδατοκαλλιέργεια, αλιεία εσωτερικών υδάτων, μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας																	
2	18	620	1	Βελτιωτικά έργα στο Ιχθυοτροφείο Τσασπέλι	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	X				Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	1.800.000,00	360.000,00	900.000,00	540.000,00	ΕΠΤΑΛ
ΣΥΝΟΛΟ																1.800.000,00	360.000,00	900.000,00	540.000,00	
2	18	630	Μέτρα κοινού ενδιαφέροντος																	
2	18	630	1	Κατασκευή αλιευτικού καταφυγίου Καστροσυκιάς	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	X				Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	8.800.000,00	1.760.000,00	4.400.000,00	2.640.000,00	ΕΠΤΑΛ
2	18	630	2	Κατασκευή έργων στο τομέα " ΑΛΙΕΙΑ "	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ		X			Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	130.000,00	26.000,00	65.000,00	39.000,00	ΚΑΠ
2	18	630	3	Κατασκευή αλιευτικού καταφυγίου Κορωνησίας	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΑΡΤΑΣ	X				Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	1.700.000,00	340.000,00	850.000,00	510.000,00	ΕΠΤΑΛ
2	18	630	4	Κατασκευή αλιευτικού καταφυγίου Παντοκράτορα	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	X				Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ		X	X	X	2.300.000,00	460.000,00	1.150.000,00	690.000,00	ΠΠΕΠ ΣΤ-Θ-Η
ΣΥΝΟΛΟ																12.930.000,00	2.586.000,00	6.465.000,00	3.879.000,00	

ΑΞΟΝΑΣ 4: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ, ΩΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ, ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ, ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΟΠΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ																					
Μέτρο 2: Κοινωνία της Πληροφορίας																					
4	2	13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση κ.λπ.)																		
4	2	13	4	Ολοκληρωμένη Εφαρμογή Ενημέρωσης Αγροτών - Πολιτών και Προώθησης των Αγροτικών Προϊόντων της Περιφέρειας Ηπείρου	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Π. ΗΠΕΙΡΟΥ		X				Γεν. Δ/νση ΕΣΩ.ΛΕΙ Τ.		X	X	X	397.290,00	79.458,00	198.645,00	119.187,00	ΕΠ ΨΗΦΙΑΚ Η ΣΥΓΚΛΙΣΗ
ΣΥΝΟΛΟ																397.290,00	79.458,00	198.645,00	119.187,00		
Μέτρο 13: Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο - Μείωση του πρόσθετου κόστους που εμποδίζει την ανάπτυξη των ιδιαίτερα απομακρυσμένων																					

περιφερειών - Τεχνική Βοήθεια																			
4	13	86	Αξιολόγηση και μελέτες, ενημέρωση και επικοινωνία																
4	13	86.	1	Πολιτιστικές δράσεις και διοργάνωση - συμμετοχή σε ημερίδες, εκθέσεις, συνέδρια και λοιπές εκδηλώσεις της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΔΙΑΦΟΡΑ	Π. ΗΠΕΙΡΟΥ	X				Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ	X	X	X	600.000,00	120.000,00	300.000,00	180.000,00	ΚΑΠ
ΣΥΝΟΛΟ																			
600.000,00 120.000,00 300.000,00 180.000,00																			
Μέτρο 19: Λοιπά																			
4	19	903	Μελέτες																
4	19	903.	1	Εκπόνηση μελετών ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	ΜΕΛΕΤΕΣ	ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	X				Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ	X	X	X	2.250.000,00	450.000,00	1.125.000,00	675.000,00	ΠΑΑ
4	19	903.	2	Εκπόνηση μελετών ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΜΕΛΕΤΕΣ	ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	X				Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ	X	X	X	400.000,00	80.000,00	200.000,00	120.000,00	ΠΑΑ
4	19	903.	3	Εκπόνηση μελετών ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΜΕΛΕΤΕΣ	ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	X				Γεν. Δ/νση Α.Π.Π.Υ	X	X	X	1.000.000,00	200.000,00	500.000,00	300.000,00	ΚΑΠ - ΠΕΠ ΣΤ-Θ-Η
ΣΥΝΟΛΟ																			
3.650.000,00 730.000,00 1.825.000,00 1.095.000,00																			
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ																			
98.657.327,00 19.731.465,4 49.328.663,50 29.597.198,10																			

Επεξηγήσεις - Σημειώσεις

α) Σχετικά με την "ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ":

Α προτεραιότητα: Έργα που πρέπει να υλοποιηθούν άμεσα/βραχυπρόθεσμα, απαντούν σε άμεσες ανάγκες πολιτών, ανάγκες της περιοχής, ή της ίδιας της Περιφέρειας και των Νομικών της Προσώπων ως Οργανισμών.

Β προτεραιότητα: Έργα που πρέπει να υλοποιηθούν μεσοπρόθεσμα ή προϋποθέτουν συνέργιες ή απαντούν σε λιγότερο άμεσες ανάγκες πολιτών, ή ανάγκες της περιοχής, ή της ίδιας της Περιφέρειας και των Νομικών της Προσώπων ως Οργανισμών.

Γ προτεραιότητα: Έργα που πρέπει να υλοποιηθούν μακροπρόθεσμα, προϋποθέτουν την επίτευξη άλλων έργων που προηγούνται στην υλοποίηση.

β) Σχετικά με την "Υπεύθυνη Υπηρεσία για την υλοποίηση του

έργου”:

Γεν. Δ/ση Α.Π.Τ.Υ.: Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού,
Περιβάλλοντος & Υποδομών

Γεν. Δ/ση ΑΓΡ.Ο.Κ.: Γενική Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας
& Κτηνιατρικής

Γεν. Δ/ση Υ.ΚΟΙ.ΜΕ.: Γενική Διεύθυνση Υγείας & Κοινωνικής
Μέριμνας

Γεν. Δ/ση ΜΕΤ.ΕΠΙΚ.: Γενική Διεύθυνση Μεταφορών &
Επικοινωνιών

Γεν. Δ/ση ΕΣ.Ω.ΛΕΙΤ.: Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής
Λειτουργίας

Π.Τ.Α.Η.: Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης
Ηπείρου

γ) Σχετικά με την “Πηγή Χρηματοδότησης”:

ΠΕΠ ΣΤ-Θ-Η: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Στ. Ελλάδας - Θεσσαλίας -
Ηπείρου 2007-2013

ΕΠΠΕΡΑΑ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-
2013

ΚΑΠ: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι

ΠΔΕ: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

ΠΑΑ: Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013

"Αλέξανδρος Μπαλατζής"

ΕΠΑΛ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας
2007-2013

INTERREG: Προγράμματα Ευρωπαϊκής, Εδαφικής Συνεργασίας
2007-2013

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΑΝΑΔ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανάπτυξη Ανθρώπινου
Δυναμικού"

Ε.Ε & ΥΠΑΝ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή & Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας
και Ναυτιλίας

13. Συμπεράσματα

Από την αναλυτική περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της φυτικής και ζωικής παραγωγής της Περιφέρειας Ηπείρου, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι η Ήπειρος αδικείται από το χαρακτήρα που της έχει προσαχθεί σαν ένα από τα φτωχότερα διαμέρισμα της Ελλάδας. Βέβαια το επίθετο «φτωχότερο» αντανακλά στο κατά κεφαλή εισόδημα του Ηπειρώτη και στο ρυθμό ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας. Αναμφίβολα, οι οικονομικοί και επιχειρηματικοί δείκτες της Περιφέρειας Ηπείρου οδηγούν κατά κάποιο τρόπο σε αυτό το συμπέρασμα. Αυτό βέβαια ενισχύεται από το γεγονός ότι η Ήπειρος είναι ένα γεωγραφικό διαμέρισμα που βρίσκεται μακριά από την πρωτεύουσα της χώρας και συνάμα στερείται σημαντικών υποδομών. Εάν όμως λάβει κανείς υπόψη τις παραγωγικές δυνατότητες της Περιφέρειας Ηπείρου όπως αυτές περιγράφονται στο έβδομο κεφάλαιο του παρόντος εγχειριδίου, τότε μπορεί να συμπεράνει ότι ο χαρακτηρισμός της Ηπείρου σαν «φτωχό» διαμέρισμα της Ελλάδος, μπορεί να ανατραπεί.

Δεν είναι η πρωτογενής φυτική και ζωική παραγωγή της Ηπείρου που κάθε άλλο παρά υστέρηση παρουσιάζει, όπως άλλωστε αποκαλύπτεται και από την περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του εβδόμου κεφαλαίου. Δεν είναι μόνο η έλλειψη υποδομών όπως η έλλειψη οδικής και σιδηροδρομικής σύνδεσης της Περιφέρειας Ηπείρου με σημαντικά εμπορικά κέντρα. Στοιχεία όπως η αύξηση του ορίου ηλικίας των αγροτών, ο κατακερματισμένος μικρός αγροτικός κλήρος, η μείωση του ενεργού αγροτικού πληθυσμού που οδηγεί σε μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων και παραγωγών, η συρρίκνωση του αγροτικού εισοδήματος ειδικά μετά την απελευθέρωση των επιδοτήσεων από την παραγόμενη ποσότητα αγροτικών προϊόντων, η έλλειψη αγροτικών υποδομών όπως σύγχρονων εγχειοβελτιωτικών έργων και έργων αντιπαγετικής προστασίας, αποτελούν παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την ανάπτυξη της πρωτογενούς παραγωγής στην Περιφέρεια Ηπείρου. Όσο και υψηλή συσχέτιση και εάν παρουσιάζουν οι παραπάνω παράγοντες με την αρνητική εικόνα της Περιφέρειας Ηπείρου, ο κυριότερος λόγος για τον οποίο η εικόνα αυτή δεν είναι η καλύτερη από απόψεως οικονομικών και αναπτυξιακών μεγεθών, είναι ο ελλιπής μακροχρόνιος στρατηγικός σχεδιασμός σε επίπεδο αγροτικού τομέα. Ένας σχεδιασμός ο οποίος θα εμπνέεται από κλίμα συλλογικής – Ηπειρωτικής προσπάθειας, ιδιωτικής και δημόσιας πρωτοβουλίας και θα έχει ως σκοπό τη δημιουργία οργανωτικών υποδομών σε θέματα μανάτζμεντ και μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων.

Αυτό το κενό έρχεται να καλύψει το «Καλάθι των Αγροτικών Προϊόντων». Το κύριο πνεύμα που διακατέχει το «Καλάθι των Αγροτικών Προϊόντων» της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η δημιουργία νέων οργανωτικών υποδομών και η υποστήριξη ήδη υφιστάμενων δομών. Δομές όπως η Αγροδιατροφική Σύμπραξη, το Σύμφωνο Ποιότητας, το Ηλεκτρονικό Καλάθι Προϊόντων, το Δημοπρατήριο Αγροτικών Προϊόντων, η δημιουργία Ομάδων παραγωγών με τη μορφή σύγχρονων επιχειρηματικών μονάδων, η δημιουργία Ηπειρωτικού Περιφερειακού Σήματος για την πιστοποίηση των ηπειρωτικών προϊόντων μέσω ενός Φορέα Πιστοποίησης, η Αγροτική έρευνα σε επίπεδο Περιφέρειας, και η Εκπαίδευση Αγροτών, θα αποτελέσουν τους κύριους πυλώνες πάνω στους οποίους θα βασιστεί το «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων» της Περιφέρειας Ηπείρου. Η υλοποίηση των αντίστοιχων δράσεων απαιτεί τη δέσμευση και ενεργό συμμετοχή όλων όσων κατοικούν και δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Ηπείρου, είτε αυτοί ανήκουν στο δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα. Έτσι, τα προϊόντα του «Καλαθιού» που μεταξύ άλλων είναι Προϊόντα Εθνικής Σημασίας με εξαγωγικό προσανατολισμό, Παραδοσιακά Προϊόντα, Προϊόντα για επάρκεια εγχώριας αγοράς και Προϊόντα Υψηλής Γαστρονομίας (Delicatessen), θα έχουν τη δυνατότητα να παράγονται σε επαρκείς ποσότητες από εκπαιδευμένους και επαγγελματίες παραγωγούς – ομάδες παραγωγών, που θα τυγχάνουν της υποστήριξης της τοπικής κοινωνίας και αυτοδιοίκησης. Τα προϊόντα αυτά θα μπορούν να προωθούνται μέσω κατάλληλων οργανωτικών δομών σε επιλεγμένες εγχώριες και διεθνείς

αγορές, φέροντας και διαφημίζοντας το όνομα μιας Ελληνικής Περιφέρειας με μεγάλο πλούτο, της Περιφέρειας Ηπείρου.

Βιβλιογραφία-Πηγές

1. Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής Π.Ε. Άρτας
2. Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής Π.Ε. Ιωαννίνων
3. Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής Π.Ε. Πρέβεζας
4. Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής Π.Ε. Θεσπρωτίας
5. ΕΑΣΑΦ
6. Καφετζόπουλος, Δ. (2010), «Η αποτελεσματική εφαρμογή των Συστημάτων Ποιότητας και Ασφάλειας Τροφίμων και η επίδρασή της στην απόδοση των επιχειρήσεων τροφίμων», Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και Δυτικής Ελλάδας, 2011.
7. Φωτόπουλος, Χρ., Καφετζόπουλος Δ. και Ψωμάς Ε. (2010), «Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου μοντέλου ποιότητας των τροφίμων», 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΔΕΔΥΤ, Θεσσαλονίκη.
8. Καρυπίδης Φ.Ι. (2008), «Ειδικά Θέματα Ποιότητας, Εφαρμογές στη Γεωργία και στα Τρόφιμα», Εκδόσεις Ζήτη.
9. Βόντα Ανθή, (2010), «Η καλλιέργεια της Βρώσιμης Ελιάς στο Νομό Άρτας και προβλήματα εμπορίας αυτής», Διπλωματική Εργασία, Τ.Ε.Ι Ηπείρου
10. Εισήγηση για το «Καλάθι αγροτικών προϊόντων Περιφέρειας Ηπείρου», (2011), Γιάννης Σκούφος, Καθηγητής Τμήματος Ζωϊκής Παραγωγής, Τ.Ε.Ι Ηπείρου.
11. Εισήγηση για το «Καλάθι αγροτικών προϊόντων Περιφέρειας Ηπείρου», (2012), Χρήστος Ρούκος, Γεωπόνος Εκπρόσωπος ΓΕΩΤΕΕ Παραρτήματος Ηπείρου & Νήσων.
12. «Αγροτική Ανάπτυξη και Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας» διαθέσιμο από <http://www.bioport.gr>
13. «Πλαίσιο ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας» διαθέσιμο από www.minagric.gr
14. Μηνιαία Πανελλήνια Εφημερίδα "Αγροτικός Κήρυκας" αρ. Φύλλου 2, Φεβρουάριος 2012
15. Οργανισμός Τροφίμων & Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO). How to feed the world in 2050.
16. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης-Οργανισμός Τροφίμων & Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (ΟΟΣΑ-FAO), 2011. Γεωργική Επιθεώρηση για το 2011.
17. ΥΠΑΑΤ, 2007. Ανάπτυξη Τομέα Αιγοπροβατοτροφίας (με βάση προτάσεις & συμπεράσματα των περιφερειακών μελετών της νέας ΚΑΠ).
18. Παπαβασιλείου Δ., Νικολάου Ε. και Μάνος Γ., 2007. Η γεωργική παραγωγή στους Νομούς Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων.
19. Αναπτυξιακή Ηπείρου Α.Ε., 2009. Μελέτη καταγραφής των τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων του Νομού Ιωαννίνων.
20. Αναπτυξιακή Ηπείρου Α.Ε., 2009. Μελέτη προδιαγραφών πιστοποίησης τοπικών προϊόντων Νομού Ιωαννίνων.
21. Βαϊμάκης Β. 2011. Η ποικιλιακή αναδιάρθρωση στην Ήπειρο.
22. ΠΑΣΕΓΕΣ, 2011. Η Κατάσταση του Αγροτικού Τομέα.
23. Μπουρής Ι., Καλδής Π., Αλεξόπουλος Γ., Γιαννουζάκου Α., Τσελές Δ., 2011. Οδηγός καινοτόμων τρόπων προώθησης αγροτικών προϊόντων. Επιστημονική Υποστήριξη Νέων Αγροτών-Τ.Ε.Ι. ΠΕΙΡΑΙΑ.

24. ΚΕΤΑ Ηπείρου, 2007. Έρευνα Αγοράς για τη Διεθνοποίηση Επιχειρήσεων της Ηπείρου που Δραστηριοποιούνται στην Παραγωγή Αλκοολούχων Ποτών (Κρασί, Ούζο, Τσίπουρο).

Διαθέσιμες Ιστοσελίδες:

www.fao.org, www.keosoe.gr, www.seaop.gr, www.hellastat.com, www.infowine.gr,
www.minagric.gr, www.bioport.gr